

Dnr: RD21/0639

Sammanställd av ekonomienheten

Granskad av KPMG 16-31/3 2022

Ver 1.0

Årsredovisning 2021

Förord	2
Regionstyrelsens ordförande	2
Regiondirektören	3
Året i korthet	5
Förvaltningsberättelse	6
Översikt över verksamhetens utveckling	6
Regionkoncernen	8
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	9
Ekonomisk utveckling.....	9
Demografi.....	10
Arbetsmarknad	12
Risker	14
Omvärldsrisker	14
Verksamhetsrisker.....	15
Finansiella risker	16
Händelser av väsentlig betydelse	20
Pandemin Covid-19.....	20
Andra händelser av väsentlig betydelse	23
Styrning och uppföljning av regionens verksamhet	24
God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning.....	27
Övergripande mål i Regionplan.....	27
Uppdrag.....	29
Måluppfyllelse finansiella mål.....	30
Ekonomiskt resultat.....	30
Intern styrning och kontroll	38
Balanskravsresultat.....	41
Väsentliga personalförhållanden.....	42
Nämndernas personelhändelser	43
Förväntad utveckling.....	48
Finansiella rapporter	51
Resultaträkning	51
Balansräkning.....	52
Kassaflödesanalys	53
Noter.....	54
Redovisningsprinciper	64
Drift- och investeringsredovisning	66
Driftredovisning	66
Investeringsredovisning	70
Not till drift- och investeringsredovisning	71
BILAGOR	73

Förord

Regionstyrelsens ordförande

År 2021 präglades liksom det föregående året till stora delar av Covid-19-pandemin. Årets största mediala fråga handlade följaktligen om kravet på vaccination mot Covid-19 vid nyanställning. Det kravet kommer vi inte att backa från. Covid-19 anses inte längre vara en samhällsfarlig sjukdom men smittan finns kvar i samhället. Samtidigt har vi ett fullskaligt krig på europeisk mark som kommer påverka hela Europa, Sverige och även Region Dalarna. Det går inte att utesluta att ryska aggressioner kan komma att innebära leveransproblem av sjukvårdsmaterial till regionen. Det måste vi förbereda oss på.

Det finns återigen anledning att rikta ett stort tack till medarbetarna som trots en mycket ansträngande situation och hög arbetsbelastning fått verksamheten att fungera. Region Dalarnas operationsköer har minskat från sommarens 5 786 patienter till i skrivande stund 4 707 patienter. I somras hade all personal dessutom möjlighet till fyra veckors sammanhängande semester. Målet om fyra veckors semester ska vi uppnå även denna sommar. Sommartid är det alltid en utmaning att hålla vårdplatser öppna. Lösningen är dock inte en ekonomisk fråga utan handlar om att locka rätt kompetens.

Region Dalarna ska vara en attraktiv arbetsgivare. Därför ska vi erbjuda karriärvägar och arbetstider som inte sliter ut medarbetarna. Sjuksköterskor inom slutenvården med obekväma arbetstider har fått ett nytt arbetslivsavtal. Nu går vi vidare med ett undersköterskelyft. Vi vill att alla ska må bra i Dalarna och därför lägger vi snart fram en plan på hur vi ska förbättra psykiatrin i Dalarna.

Tack vare en god ekonomi klarar vi numera av oväntade utgifter – som en oväntad pensionskostnad på 250 miljoner kronor år 2021 – och kan undvika kostsamma lån vid större investeringar. Fyllda kassakistor skapar trygghet i en orolig värld och lägger grunden för fortsatt utveckling av vår verksamhet.

Ulf Berg (m)

*Regionstyrelsens
ordförande*

Regiondirektören

År 2021 blev ännu ett år som präglades av en stor omställning av verksamheten för att hantera pandemin. Alla våra verksamheter har påverkats av covid-19. Det har varit mycket "här och nu" och vi har inte haft lika mycket tid att blicka framåt som vi brukar.

Hälso- och sjukvården ställde om

Pandemins tryck på hälso- och sjukvården i Dalarna nådde sin topp under april månad då vi aktiverade steg 6 av 7 i den omfallsplan som tagits fram för att möta sjukvårdsbehovet. Som mest hade vi ställt i ordning 75 vårdplatser för covid-19-patienter. Samtidigt är det imponerande att regionen under året lyckades upprätthålla 70 procent av den ordinarie operationskapaciteten för tidskritiska patienter. I primärvården har vårdcentralerna fått ställa om sin verksamhet för att prioritera infektionsmottagning, smittspårning, provtagning och vaccinering.

Tack vare övertid, extrapass och flyttade semestrar, samt medarbetare som lojalt ställt upp och tillfälligt bytt både arbetsplats och ort, har Region Dalarna klarat av att hantera pandemin på bästa sätt. Ett annat viktigt bidrag har varit alla tidigare anställda pensionärer som gått in och arbetat under pandemin.

En organisation byggdes upp under våren för att kunna genomföra omfattande provtagning och vaccination av Dalfolket. Att planera logistik, personella resurser och kommunikation – utifrån en begränsad och ständigt varierande tillgång på provtagningskapacitet och vaccindoser – ställde stora krav på Region Dalarna och våra upphandlade externa samarbetspartners. Men mot slutet av året hade över 90 procent av befolkningen i Dalarna fått sin andra dos samtidigt som vaccinationerna av dos 3 hade påbörjats.

Ökat samarbete med kommunerna kring god och nära vård

Primärvården är navet i omställningen mot en god och nära vård – ett arbete som under året skett i allt närmare samarbete med länets 15 kommuner. Insatser som genomförts är exempelvis en uppstartad bedömningsenhet i Vansbro i samverkan med ambulanssjukvården. Ett annat exempel är öppnandet av en närsjukvårdsplats i Särna i samarbete med kommunen.

"Vårdnära service" har inordnats som en del av Region Dalarnas omställning till god och nära vård. Under 2021 infördes servicekonceptet på flera kliniker, både på Mora och Falu lasarett. Givetvis har pandemin varit en utmaning men sammantaget har själva införandet gått enligt plan.

Bra resultat i nationell patientenkät

Patienterna i Dalarna är överlag nöjda med vården. Det visar den nationella patientenkäten 2021 från Sveriges kommuner och regioner (SKR). Svaren pekar på en positiv trend i länets sjukvård. I samtliga dimensioner, både inom specialiserad öppen- och slutenvård, ligger Region Dalarna över rikssnittet!

Organisation för forskning och utbildning kraftsamlar

Efter en översyn av central förvaltning under 2020 implementerades en ny organisation 1 januari 2021 i syfte att utveckla förvaltningens struktur och för att tydliggöra de ingående enheternas roller.

I och med omorganisationen har FoU-enheten, från att tidigare huvudsakligen administrerat Centrum för Klinisk Forskning (CKF), ökat femfaldigt under 2021 vad gäller såväl budget och verksamhet. Denna storleksökning är huvudsakligen ett resultat av samordning av all forskning och högre utbildning i Region Dalarna.

Topp- 10 placeringar för Dalarnas sjukhus i AT-rankning

Även i år utmärker sig Region Dalarnas sjukhus för det högkvalitativa arbetet med AT-läkare och läkarstudenter. Både Avesta och Mora lasarett hamnar på topp-10 placeringar i den generella rankningen som genomförts av Sverige yngre läkares förening (SYLF) i sin årliga rankning av allmäntjänstgöringens kvalitet runt om i landet. Tidigare rankingar har länge visat att Region Dalarna håller en hög standard i förhållande till bland annat handledning och utbildning av AT-läkare.

Kulturpristagare

I november fick författaren, biologen och kulturhistoriken Tomas Ljung motta Region Dalarnas kulturpris i samband med regionfullmäktiges möte i Falun. Priset går till en person eller organisation verksam i Dalarna inom litteratur, konst, musik eller annat kulturområde. Årets kulturstipendiater blev Jon Karlsson, skådespelare och grundare av Sundborns teater, och Victoria Törnqvist, författare, för att ta emot stipendium ägnat yrkesverksamma konstnärer. Bild- och formkonstnären Lina Östlund och musikern Peter Åberg fick motta stipendier tillägnat oetablerade konstnärer.

Värdegrund för Region Dalarna

Till sist vill jag nämna den värdegrund som antogs av regionfullmäktige i februari 2021. Utgångspunkten är att värdegrunden ska överleva politiska majoritetsskiften och vara ett komplement till regionplanens vision "Vi mår bra – i hela Dalarna". Regionplanen anger vad Region Dalarna ska göra och vilka mål vi ska nå, medan värdegrunden fokuserar på hur vi ska agera och bete oss för att nå målen. Förslaget till värdegrund arbetades fram i workshops tillsammans med ledningsgrupper inom de olika förvaltningarna.

Stor motivation och kreativitet

Samtidigt som läget inom regionen har varit pressat kan jag med glädje konstatera att motivationen och kreativiteten bland medarbetarna har varit stor när det gäller att lösa uppgifter som tillkommit under pandemin. Folkvandvården har ökat sina digitala patientbesök. Regionservice har tagit sig an tillkommande uppdrag under pandemin; allt från lokalvård, logistik, måltidshantering till fastighetsdrift, tvätteriverksamhet och bevakningsuppdrag.

Inom kultur- och bildningsförvaltningen har skolorna fått anpassa sig till rådande restriktioner, ofta med mycket kort varsel. I stort har dock verksamheterna kunnat genomföra sina planerade aktiviteter, kurser, nätverksträffar och konferenser enligt plan. Pandemirestriktionerna har medfört en snabb utveckling av verksamhet som erbjuds i digital form och tillgängligheten har ökat. Den digitala kompetensen har ökat betydligt i kultur- och bildningsförvaltningen.

Trots den omfattande omställningen och krishanteringen har Region Dalarna, helt eller delvis, nått 85 procent av de mål som sattes upp för året. Ett fantastiskt resultat som gör mig stolt över våra chefer och deras medarbetare.

**Karin Stikå-
Mjöberg**
Regiondirektör

Året i korthet

2021 präglas av pandemin både i verksamhet och i ekonomi. En tidigare makroekonomisk återhämtning än vad som tidigare förväntats gör att skatteintäkter och generella statsbidrag blir högre än förväntat. Den ekonomiska utvecklingen ger också betydande påverkan på regionens finansiella intäkter där de orealiserade vinsterna når en historiskt hög nivå. De riktade statsbidragen utgör betydande del av intäkter, både mätt som andel av regionens intäkter och i faktiskt belopp. Tillsammans utgör de utökade intäkterna grund för regionens positiva resultat. Samtidigt går regionen in i en period av utmaningar. Redan nu bromsas utvecklingen i prognostiserade skatteintäkter in, regionens ingående ekonomiska utmaningar kvarstår och möjligheten att planera ekonomin försvåras då de riktade statsbidragen utgör en stor del av verksamhetens intäkter. Kostnadsutvecklingen är hög, investeringsbehovet är fortsatt och det uppdämda vårdbehovet till följd av pandemin ska hanteras.

Årets ekonomi i korthet

- Resultatet för 2021 är 901 mnkr, 695 mnkr högre än budgeterat resultat om 206 mnkr. Resultatet är 8,5 procent av summa skatter och generella statsbidrag, jämfört budget 2 procent. Årets resultat exklusive orealiserade vinster är 597 mnkr, motsvarande 5,6 procent av skatter och generella statsbidrag. Resultatet exklusive orealiserade vinster är *lägre* än föregående år (2020; 715 mnkr).
- Region Dalarna kommer inte att reservera delar av det positiva resultatet i så kallad Resultatutjämningsreserv (RUR). Årets resultat innebär ett positivt eget kapital om 1 883 mnkr, att jämföra med ingående balans om 1 018 mnkr. Soliditeten är 22 procent, exkl. pensioner i ansvarsförbindelsen. Inklusivt ansvarsförbindelsen för pensioner, dvs. åtagandet utanför balansräkningen, är soliditeten negativ.
- Regionstyrelsen och Hälso- och sjukvårdsnämnden uppvisar störst positiva avvikelser jämfört med budget, vilket i huvudsak beror på högre skatteintäkter respektive riktade statsbidrag. Kollektivtrafiknämnden och

Tandvårdsnämnden har negativa avvikelser mot budgeterat resultat.

- Verksamhetens nettokostnader är totalt 57 mnkr lägre än budgeterat. Att nettokostnaden är lägre beror främst på att verksamhetens intäkter i form av riktade statsbidrag ökar. Bruttokostnadsutvecklingen 2021 uppgår till 6,3 procent exkl. jmf störande poster. De riktade statsbidragens andel av regionens verksamhetsintäkter är historiskt hög. Under 2021 är andelen ca 50 procent av verksamhetsintäkterna.
- Riktade statsbidrag som hanteras genom finansförvaltningen budgeterades till 430 mnkr. Utfall på helåret är ca 1 160 mnkr. Huvuddelen av avvikelsen beror på statsbidrag relaterade till pandemin. De riktade statsbidragen för testning och vaccinationer är totalt ca 520 mnkr.
- Resultatet för skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämningsreserv är 328 mnkr högre än budgeterat. De ökade skatteintäkterna beror i första hand på snabbare återhämtning i samhällsekonomin än tidigare förväntat. Redan 2022 förväntas dock en rekyl där senaste prognos innebär *lägre* skatteintäkter än budgeterat.
- Skatter och generella statsbidrag har ökat med 4,7 procent jämfört med 2020. Nettokostnadsutvecklingen är ca 4 procent 2021, exklusive jämförelsestörande pensionskostnader. Nettokostnadsutvecklingen för åren 2020 och 2021 bör även ses sammantaget då båda åren präglas av betydande, pandemi-relaterade riktade statsbidrag, med olika utbetalningsperiodicitet över åren. Nettokostnadsutvecklingen för 2021, *jämfört med 2019*, är ca 6 procent.
- De finansiella intäkterna är 308 mnkr högre än vad som budgeterats. 304 mnkr avser orealiserade vinster på placerade medel, som från och med 2019 redovisas i resultaträkningen.

Förvaltningsberättelse

Översikt över verksamhetens utveckling

Regionens befolkning har under den gångna femårsperioden ökat med cirka 2 000 personer. Ökningstakten är långsammare än rikets och Dalarnas andel av Sveriges befolkning blir allt lägre. Om Dalarna hade växt i samma takt som hela riket hade befolkningmängden 2021 blivit ca 7000 personer högre.

Minskningen av antalet vårdplatser under femårsperioden är en kombination av nödvändiga effektiviseringar och omställning till mer öppenvård, vilket har påverkat så att antalet vård dagar minskat. Under senare år har brist på bemanning medfört att vårdplatser har behövt stängas. I samband med covid-19 har antalet vårdplatser ökat genom omlokalisering av personalresurser i hälso-och sjukvården. Den utvecklingen bromsas något under 2021 och antalet vårdplatser är i nivå med åren 2018 och 2019, innan pandemin. Antalet vårdtillfällen ligger under åren 2017-2019 på ungefär samma nivå. Under pandemi-åren 2020 och 2021 är antalet ca 10 % lägre än medeltal för de föregående tre åren.

Inom tandvården har antalet behandlade barn ökat ett antal år i rad då fri tandvård ges till fler och högre upp i åldrarna än tidigare. Pandemin gjorde dock att totalt antal behandlade barn minskade mellan 2019 och 2020. Barn och unga är prioriterad grupp och det syns en återställning av antalet under 2021, dock ännu inte i nivå med de två åren innan pandemin. Behandlade vuxna har minskat ett antal år framförallt på grund av bristen på tandläkare samt en viss påverkan av det ökade antalet behandlade barn. Under pandemin ställdes den uppsökande tandvården in varför minskningen blev stor mellan 2019 och 2020, även för gruppen vuxna syns dock en återhämtning under 2021.

Antal anställda har under femårsperioden ökat med 613 medarbetare,. Av dessa tillkom genom regionala utvecklingsförvaltningen cirka 40 anställda 2019. Under 2018 tillkom cirka 80 medarbetare i samband med att kollektivtrafiken överfördes i regionens regi. En viss minskning skedde mellan 2015 och 2016 till följd av besparingar inom struktur- och förändringsplan. Under 2020 ökade antalet anställda för att kunna hantera pandemin. 2021 års ökning av antal anställda är ca 1 procent, att jämföra med genomsnittlig ökning under perioden med knappt 2 procent.

De positiva ekonomiska resultaten från 2017 och framåt har lett till att soliditeten, exklusive pensionsskuld inom ansvarsförbindelser, har förbättrats från strax över 0 procent till 22 procent. Även om soliditeten succesivt förbättrats genom de positiva resultaten så är soliditeten, inklusive ansvarsförbindelsen för pensioner alltså negativ. De positiva resultaten 2020 och 2021 beror i hög grad på riktade statsbidrag i samband med pandemin samt ökade generella statsbidrag.

Under femårsperioden har nettokostnadsutvecklingen varierat, under pandemiåren 2020 och 2021 är nettokostnadsutvecklingen i hög grad kopplad till riktade statsbidrag för pandemin som betalades ut med start hösten 2020. Under 2018 ökade både nettokostnaden och även skatteintäkterna då kollektivtrafikförvaltningen överfördes till regionen och i samband med denna genomfördes en skatteväxling med Dalarnas kommuner, vilket är orsaken till den förändrade skattesatsen

Översikt över verksamhetens utveckling 2017-2021

	Enhet	2021	2020	2019	2018	2017
BEFOLKNING						
Sveriges folkmängd vid årets slut	Antal	10 452 326	10 379 295	10 327 589	10 230 185	10 120 242
Antal invånare 31/12 Dalarna	Antal	288 387	287 676	287 966	287 191	286 165
Dalarnas andel av Sveriges folkmängd	%	2,76	2,77	2,79	2,81	2,83
VERKSAMHET						
Vårdplatser	Antal	591	619	603	593	661
Vård dagar	Antal	225 185	225 613	238 600	239 600	254 500
Vårdtillfällen	Antal	39 758	40 131	43 543	43 100	44 800
Läkarbesök, egen regi	Antal	524 585	495 506	595 900	593 000	586 600
Läkarbesök, privat regi (hälsoval mm)	Antal	52 902	52 913	55 500	56 500	60 200
Tandvård						
Behandlade barn 3 - 23 år *	Antal	38 750	32 554	41 500	40 400	38 500
Behandlade vuxna	Antal	34 424	31 431	45 800	47 400	54 000
Utbildning elevveckor	Eleveckor	20 701	20 413	21 200	22 000	20 700
PERSONAL						
Anställda 31/12	Antal	9 267	9 177	9 008	8 871	8 654
Helårsekvivalent (arbetad tid/1 700 timmar)	Antal	7 984	7 788	7 623	7 432	7 186
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	%	6,9	7,5	6,0	6,4	6,4
Personalkostnader						
Personalkostnader	mnr	6 657	6 078	5 931	5 638	5 273
- varav lönekostnader	mnr	4 192	4 048	3 830	3 656	3 462
Totalt pensionsåtagande **	mnr	8 682	8 081	8 250	7 840	7 716
EKONOMI						
Årets resultat	mnr	901	793	155	65	246
Årets balanskravsresultat	mnr	597	716	7	65	246
Verksamhetens nettokostnad	mnr	9 954	9 321	9 390	9 068	8 291
Nettokostnadsutveckling, inkl jämf störande	%	4,1	-0,7	3,5	9,4	4,2
Nettokostnadsutveckling, exkl jämf störande	%	6,8	-0,7	3,2	5,0	4,2
Utveckling av skatteintäkter och generella statsbidrag***	%	4,7	6,6	3,7	6,7	5,4
Soliditet	%	22	14	4	1	1
Soliditet, (inkl ansvarsförbindelse)	%	-30	-45	-77	-88	-99
Investeringar	mnr	730	807	560	464	386
Skattesats						
-Region Dalarna	Kr	11,63	11,63	11,63	11,63	11,16
-genomsnitt i landet	Kr	11,56	11,56	11,49	11,39	11,36

* fram till 2016 3-19 år, 2017 3-21 år, 2018 3-22 år

** exkl kortfristig skuld för avgiftsbestämd ålderspension

*** skatteväxling för kollektivtrafik genomfördes 2018

Regionkoncernen

Region Dalarnas organisation framgår av bilden nedan.

Gemensamma nämnder och andra samverkansorgan

Hjälpmedelnsnämnden Dalarna (Värd: Region Dalarna)
Varuförsörjningsnämnden (Värd: Region Uppsala)
Gemensam nämnd för kostsamverkan i Mora (Värd: Region Dalarna)
Språktolknämnden i Dalarna (Värd: Borlänge kommun)
Kommunalförbundet Svensk luftambulans SLA (Värd: Region Värmland)
Kommunalförbundet Svenskt ambulansflyg (Värd: Universitetssjukhuset i Umeå)
Kommunalförbundet Region Dalarna (under avveckling)
Regionala forskningsrådet (RFR)
FINSAM – samordningsförbund för rehabiliteringsinsatser

Bolag och stiftelser

Bolag

AB Dalatrafik (ägarandel 100 %)
AB Dalaflyget (ägarandel 32 %)
Dala Airport AB (ägarandel 41 %)
Älvdalens utbildningscentrum AB (ägarandel 73 %)
AB Transitio (ägarandel 5 %)

Tåg i Bergslagen AB (ägarandel 25 %)

ALMI (ägarandel 24,5%)

Stiftelser

Stiftelsen Dalarnas Museum

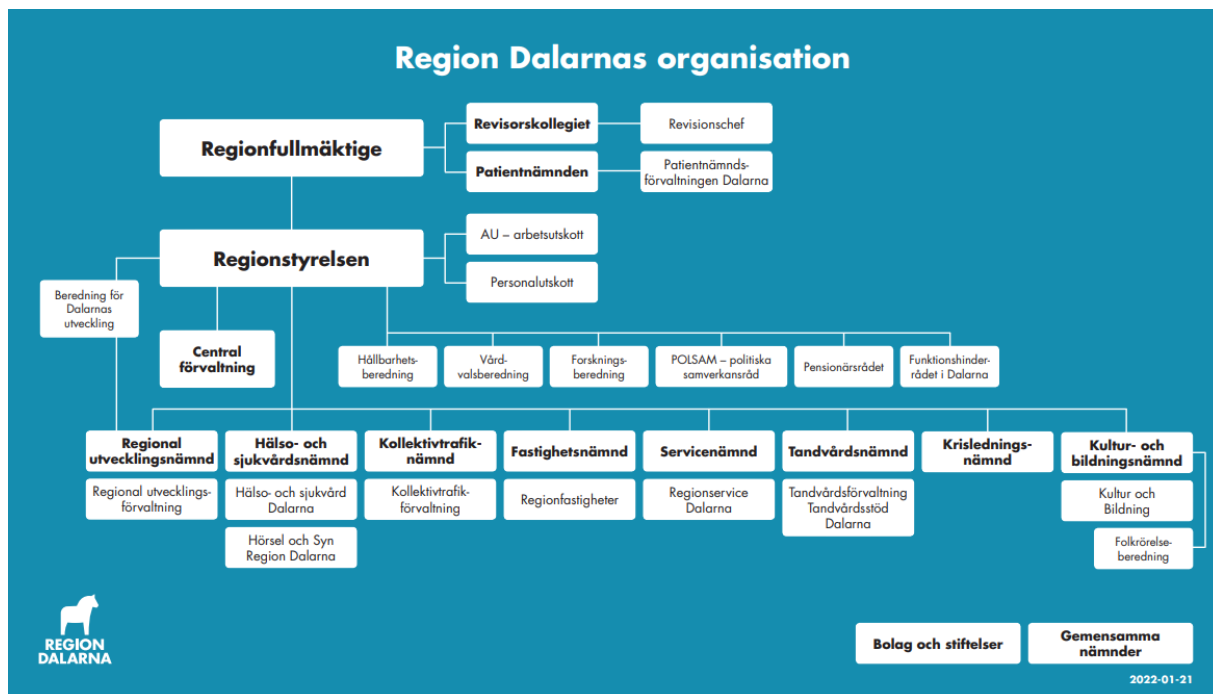
Stiftelsen Dalateatern

Stiftelsen Musik i Dalarna

Stiftelsen Dalarnas Forskningsråd (Dfr)

Privata utförare

Regionen ansvarar inför befolkningen för all regionfinansierad hälso- och sjukvård oavsett driftsform. Hälso- och sjukvården drivs i egen regi, i samverkan med andra offentliga huvudmän och genom avtal med privata vårdgivare. De sistnämnda är vårdvalen för vårdcentraler, vårdgivare upphandlade enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU) samt vårdgivare som omfattas av den nationella taxan enligt LOF och LOL, ett äldre ersättningssystem för läkare och fysioterapeuter. Det största antalet LOU-avtal finns inom avtalsområdena för neuropsykiatriska utredningar, för medicinsk fotvård och för psykoterapibehandlingar. Verksamheten redovisas enligt Program för uppföljning av och insyn i verksamhet som utförs av privata utförare. För 2021 har regionen svårt att redovisa kostnader för dalapatienter som erhållit neuropsykiatriska utredningar via privata leverantörer. Detta beror på att avtalsområdet ökat från 14 till 35 avtal, utveckling av uppföljningen pågår.

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Ekonomisk utveckling

Region Dalarnas ekonomiska ställning och utveckling har under 2021 i hög grad präglats av pandemins effekter. De långsiktiga effekterna av pandemin på både verksamhet och ekonomi är alltfjämt svåra att överblicka. Det gäller t.ex. vilken inverkan pandemin har på förväntningar, beteenden och preferenser utifrån ett makroekonomiskt perspektiv. Att förändringar sker står dock klart. Det gäller t.ex. förändrade konsumtionsmönster och behov samt förväntningar för både hushåll och organisationer. Det gäller också den internationella ekonomin. Ett tydligt exempel är de logistikproblem som uppkommit under 2020 och 2021 som, förutom att verka bromsande på världsmarknaden, också kan driva på en om-allokering av resurser i ekonomin. Ett annat exempel är den fortsatta bristen på *halv-ledare* som får både direkt och indirekt påverkan på både makroekonomi och regionens ekonomi (i form av t.ex. faktisk brist på komponenter och verktyg). Även sparande och kapitalbildning kan påverkas av pandemin på sikt. Sammantaget är det sannolikt att de makroekonomiska förutsättningarna inte kommer att återgå till sitt tillstånd *innan pandemin*, dvs. att strukturella ekonomiska förutsättningar kommer att se annorlunda ut i framtiden. Det innebär i förlängningen att förutsättningarna för region Dalarnas ekonomi, både vad gäller finansiering, intäkts- och kostnadsutveckling för verksamheten, sannolikt kommer att se annorlunda ut i ett längre perspektiv.

Det har i Sverige och stora delar av världen genomförts omfattande insatser för att dämpa pandemins påverkan på ekonomin. I Sverige har staten bidragit med ett flertal stimulanser vilket drivit upp den samlade offentliga skuldsättningen (Maastrichtskulden). Samtidigt har det stimulerat ekonomin och bidragit till att dämpa pandemins negativa påverkan på BNP. Redan under 2021 sågs en återhämtning av ekonomin, tidigare än förväntat. Sveriges kommuner och regioner (SKR) bedömer att även om Maastrichtskulden ökar pga. de statliga transfereringarna så förväntas skuldens *andel* av BNP minska under nästkommande år, där BNP-tillväxten ökar beräkningsbasen. SKR:s bedömning är att skuldens andel av BNP minskar från 37 procent till 29 procent perioden 2021 till 2025. Det kan innebära att möjligheten för transfereringar och stimulanser i den svenska ekonomin i viss mån kan kvarstå trots de senaste årens expansiva, statliga stimulanser. SKR bedömer i *MakroNytt* december 2021 att även om BNP återhämtat sig under 2021, och under hösten i linje med senaste prognos så är BNP-tillväxten lägre än historisk trend. Nuvarande BNP-tillväxt i riket, jämfört med historiskt snitt för åren 1993-2019, är alltfjämt lägre än trend om än tilltagande där SKR bedömer en

fortsatt återhämtning av BNP. För region Dalarnas del innebär det bl.a. att återhämtningen i ekonomin i form av skatter skett tidigare än förväntat. För 2021 är skatter och generella statsbidrag högre än budget och tidigare prognoser. Samtidigt avser den utvecklingen ett tidigare läggande av återhämtningen, dvs. skatteprognosen för nästkommande år är *lägre* än tidigare beräkningar. SKR bedömer också, under hösten 2021, att Sverige alltfjämt befinner sig i en lågkonjunktur. Den sammanlagda tillväxten mellan 2019 och 2021 prognostiseras till en ökning på 1,5 % (0,75 % per år), vilket är lågt ur ett historiskt perspektiv. Ur ett rent ekonomiskt perspektiv har det dock de senaste åren, i motsats till vad man befarat, skapats *handlingsutrymme i den offentliga ekonomin*. Både i Sverige och internationellt har omfattande ekonomiska stimulanser genomförts. Ur ett regionperspektiv innebär det att staten genom stimulanser både direkt och indirekt bidragit till det ekonomiska handlingsutrymmet. Staten har tagit direkt ekonomiskt ansvar genom riktade statsbidrag för bl.a. testning och vaccination kopplade till pandemin. De statliga transfereringsåtgärderna under pandemin har gett en indirekt påverkan genom att skatteunderlaget kunnat bibehållas.

I riket har regionernas verksamheter ställts om i hög utsträckning under 2020 och 2021. Det har också fått ekonomiska effekter. Som exempel kan nämnas att kostnaderna för hälso- och sjukvård ökade under 2020 med 5,3 procent i riket, i region Dalarna 3,6 procent. Under 2021 är regionens kostnadsutveckling för hälso- och sjukvårdsförvaltningen 6,3 procent. Samtidigt är nettokostnadsutvecklingen inom förvaltningen relativt låg, 2,4 procent. Skillnaden mellan brutto- och nettokostnadsutveckling beror i hög grad på omfattningen av riktade statsbidrag. Staten har tagit ekonomiskt ansvar för stora delar av pandemin vilket gör att intäkterna ökar. Det gör att effekten av ökade bruttokostnader på resultatet blir betydligt lägre. Det här sammanhanget mellan brutto- och nettokostnadsutveckling är avgörande för att förstå underliggande ekonomi i både hälso- och sjukvård och Region Dalarnas ekonomi.

Det något paradoxala ekonomiska läget (där ekonomin är i återhämtning, där regionen uppvisar ett stort positivt ekonomiskt resultat *samtidigt* som BNP-tillväxten är låg ur ett historiskt perspektiv) manar tillsammans med den ökade andelen kortsiktiga intäkter i regionen till ekonomisk försiktighet. Sammantaget är det än mer viktigt att Region Dalarna verkar för god ekonomisk hushållning, dvs. verkar för långsiktighet i sin ekonomiska planering. Pandemin påverkar förutsättningarna för ekonomi. De underliggande, strukturella utmaningarna som också fanns innan pandemin kvarstår genom t.ex. omfattande investeringsbehov i fastigheter, demografisk utveckling och pensionskostnadsåtaganden.

Demografi

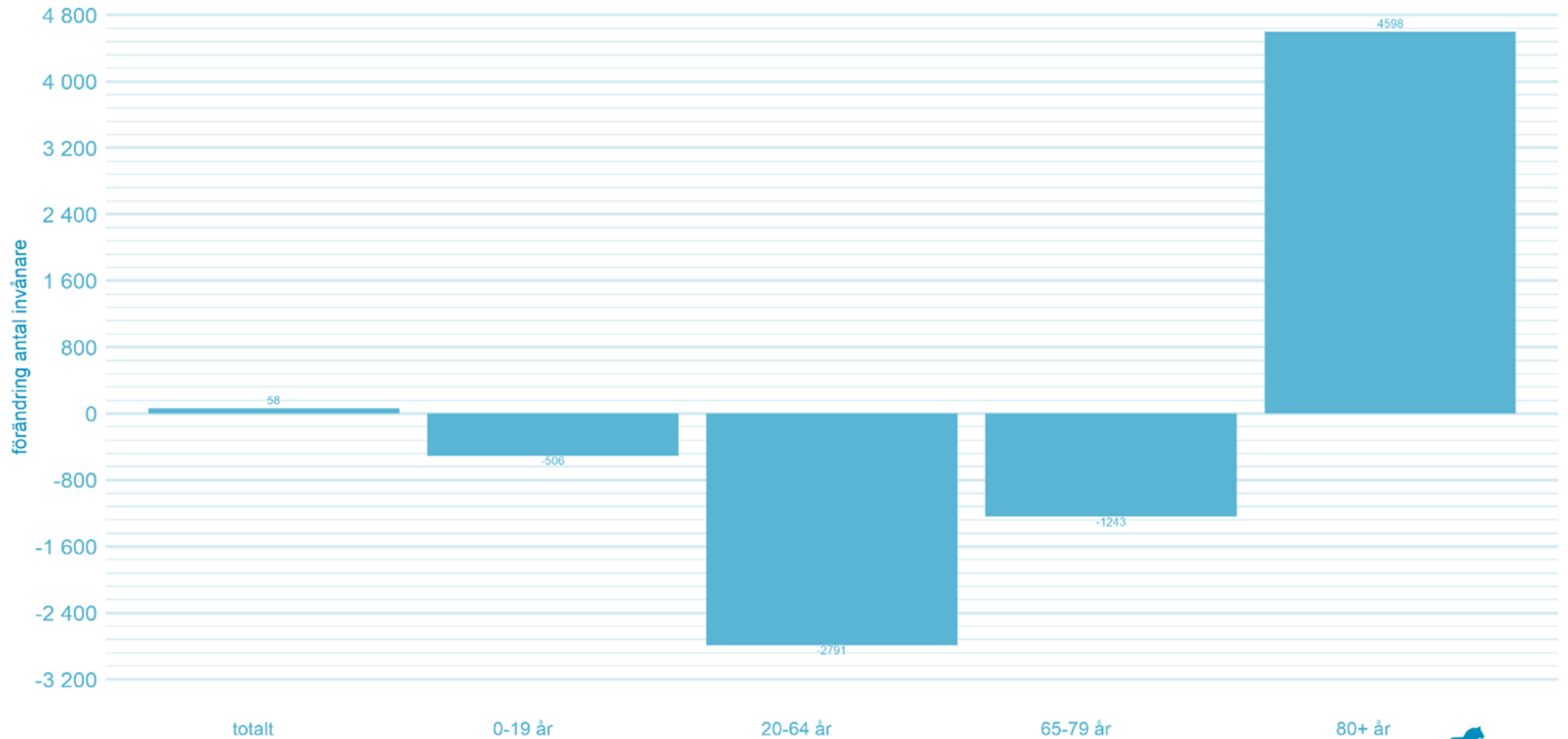
Den demografiska utvecklingen i Dalarna, med en hög och ökande andel äldre i befolkningen, delar vi med övriga Sverige och med övriga utvecklade länder i världen. När välståndet och utbildningsnivån i ett land ökar och dödstalen sjunker skaffar invånarna färre barn. Det är en utveckling man ser i länder med växande välstånd, och när det föds färre antal barn per kvinna och när god hälso- och sjukvård förlänger medellivslängden i ett land blir konsekvensen en ökad andel äldre över tid. I grunden är det positivt men det leder till påfrestningar på välfärdssystem som är dimensionerade för en demografisk struktur med en högre andel av befolkningen i arbetsför ålder.

Enligt SCB:s befolkningsprognoser förväntas antalet invånare i Dalarna vara i det närmaste oförändrad under de närmsta fem åren. Det är dock viktigt att notera att det sker befolkningsförändringar i olika åldersgrupper. Den största *ökningen*, drygt 4 500 personer, förväntas ske i gruppen äldre pensionärer (80+ år). Samtliga övriga åldersgrupper, dvs. barn och unga (0-19 år), invånare i arbetsför ålder (20-64 år) och yngre pensionärer (65-79 år) förväntas vara *lägre i antal* om fem år. Den stora prognosticerade minskningen av gruppen i arbetsför ålder är bekymmersam, då gruppen förväntas minska med drygt 2 700 personer under nästkommande femårsperiod. Det kommer att ha påverkan på skattekraften men framför allt riskeras den redan idag påtagliga arbetskraftsbristen att bli än värre. Att befolkningen i länet har växt under senare år är en effekt av invandringen. I takt med att invandringsprognosen har skrivits ned så har den förväntade befolkningsökningen i Dalarna också justerats ned. Även om det globala behovet av att söka trygghet och möjlighet till försörjning inte har minskat, och förväntas öka i takt med den globala uppvärmningen, så förväntas invandringen till Sverige ligga kvar på dagens nivåer eller bli lägre framöver. Det kommer därför att vara än viktigare framöver att så stor andel av befolkningen som möjligt kommer i arbete och att länets arbetsgivare är attraktiva då konkurrensen mellan län om den arbetskraft som finns kan bli ännu större än vad den är idag. Denna konkurrens kan komma att öka ytterligare i takt med stora investeringar, såsom i den växande batteriproduktionen.

Då antalet äldre pensionärer (80+ år) kommer att öka så ökar också behovet av personal inom vård och äldreomsorg. Det ökade behovet behöver hanteras av ett färre antal personer i arbetsför ålder år 2025 jämfört med dagens nivå, en nivå som redan lider av arbetskraftsbrist. Det kräver en omställning där det antingen kan produceras mer välfärd med lika stor arbetskraft eller ett förändrat och/eller lägre utbud av

välfärdstjänster. Andra alternativ som står till buds är att utnyttja den arbetskraftsreserv som finns (som främst utgörs av utrikes födda, individer med funktionshinder och individer som saknar fullgjord gymnasieutbildning) samt verka för sänkt etableringsåldern på arbetsmarknaden eller höjd pensionsålder. Innan Covid 19-pandemin gick etableringen av nyanlända snabbare än för några år sedan, kraven på utbildning och arbetslivserfarenhet hade sänkts hos en del arbetsgivare och alltfler i åldrarna 65+ år förvärvsarbetade, så i viss mån har denna omställning redan påbörjats. Men det var inte tillräckligt för att hantera den arbetskraftsbrist som rådde under år 2019 och i början av år 2020. Här bör särskilt nämnas den stora grupp invandrare som anlänt till Sverige under de senaste 5-10 åren. Givet den demografiska utmaningen med en ökad andel äldre, utgör denna grupp en demografisk potential men då behöver de komma i arbete. Redan idag har utrikes födda stor betydelse för kompetensförsörjningen där nästan 20 procent av de förvärvsarbetande på svensk arbetsmarknad är födda utrikes. Drygt en tredjedel av dessa har invandrat till Sverige de senaste 10 åren. I vissa yrkesgrupper är andelen utrikes födda ännu högre, exempelvis är var tredje läkare i Sverige utrikesfödd. Invandring kan underlätta hanteringen av den demografiska utmaningen med en högre andel äldre i befolkningen. För att på lång sikt öka andelen yngre i befolkningen behöver barnafödandet öka, tvärtemot den trend vi ser i länder med högt välstånd. En annan aspekt värd att nämna i sammanhanget är att invandrare har ungefär samma flytt-mönster som inrikes födda i samma situation, de väljer alltså i stor utsträckning att flytta till och från samma regioner och kommuner. Det kan tyckas intuitivt att det förhåller sig så men det bör tas i beaktande att det sannolikt inte räcker att ta emot många invandrare för att öka sin befolkning och försörja arbetsmarknaden. Om inte invandrande befolkning etablerar sig på Dalarnas arbetsmarknad, kommer befolkningen istället att bli regionalt utvandrande, ofta med någon av storstadsregionerna som mål. Detta mönster sågs under 1990-talet med den stora invandringen från forna Jugoslavien, där Dalarna tog emot många flyktingar men där många flyttade vidare till andra län inom några år.

Befolkningsförändring i Dalarnas län 2020-2025 (enligt befolkningsprognos våren 2021)

Arbetsmarknad

Den demografiska struktur som beskrevs i förra avsnittet utgör ram för hur Dalarnas arbetsmarknad kan utvecklas. Kort beskrivet befinner vi oss i ett läge där det råder en bred arbetskraftsbrist på länets arbetsmarknad, en brist som förväntas förvärras de närmaste tio åren och där det sannolikt inte kommer att ske en återgång till hur arbetsmarknaden har fungerat tidigare. Det innebär att vissa befintliga lösningar inte längre är möjliga för att lösa arbetskraftsbristen, varav det tydligaste exemplet är utökade utbildningsplatser. Det kan finnas goda skäl att utöka antalet utbildningsplatser på specifika utbildningar, men det utgör inte en lösning på det generella problemet med arbetskraftsbristen på Dalarnas (och Sveriges) arbetsmarknad. Det finns inte människor att fylla fler utbildningsplatser med, utan dessa måste tas från andra utbildningar alternativt från den grupp som idag står relativt långt ifrån arbetsmarknaden. För att åstadkomma det senare behöver denna grupp sannolikt stöd för att uppnå tillräcklig kunskapsnivå, och därmed behörighet att söka dessa utbildningar.

Dalarnas arbetsmarknad är stark i avseendet att arbetslösheten är relativt låg och sysselsättningsgraden relativt hög. Det är två saker man behöver observera när man tolkar denna analys, dels är det inte enbart positivt och dels finns trots arbetskraftsbristen en antalsmässigt relativt stor grupp som står utanför arbetsmarknaden. Att arbetslöshet är svensk arbetsmarknads största problem är en föreställning som sannolikt har sina rötter i 1990-talskrisen då arbetslösheten steg kraftigt och många människor led ekonomisk skada. En låg arbetslöshet har sedan dess varit det överskuggande målet med arbetsmarknadspolitik. Det som blivit påtagligt under senare år är att en alltför låg arbetslöshet också kan vara negativt ur vissa avseenden, då det kan resultera i svårigheter för organisationer att hitta *rätt* kompetens. På kort sikt kan det vara negativt för att man anställer individer utan tillräcklig kompetens och att produktiviteten därmed blir lägre. På längre sikt kan det innebära att organisationer lägger ner verksamhet eller flyttar till annat län eller land, där det finns ett större utbud av den kompetens man behöver. Då problem med hög arbetslöshet är mycket mer synlig än problem med låg arbetslöshet finns en risk att problemen med låg arbetslöshet hamnar i skymundan och att få insatser görs för att komma till rätta med problemen. Otillräckliga arbets-, och personalvillkor kan fungera i verksamheter när arbetslösheten är hög men kan vara förödande när arbetslösheten är låg. Arbetskraften tenderar då att välja yrken eller organisationer med bättre villkor, vilket spår på konkurrensen i en situation som redan präglas av brist.

Ovan beskrivna problematik avseende hög respektive låg arbetslöshet gör det svårt att ge en exakt nivå för en eftersträvsansvärd arbetslöshetsnivå.

Arbetsförmedlingens analytiker framhåller att en nivå på 2-3 procents arbetslöshet, vilket är nivån bland inrikes födda i flera kommuner i Dalarna idag, förknippas med svårigheter för många organisationer att hitta rätt kompetens. Därtill är det viktigt att skilja på arbetslöshet och långtidsarbetslöshet, där den senare är mer problematisk än den förra. En i hög grad dynamisk arbetsmarknad, där individer är arbetslösa men under en kort tid, är att föredra framför en arbetsmarknad med låg arbetslöshet men med en mycket låg omsättning av personal (en för hög omsättning är naturligtvis inte heller att föredra).

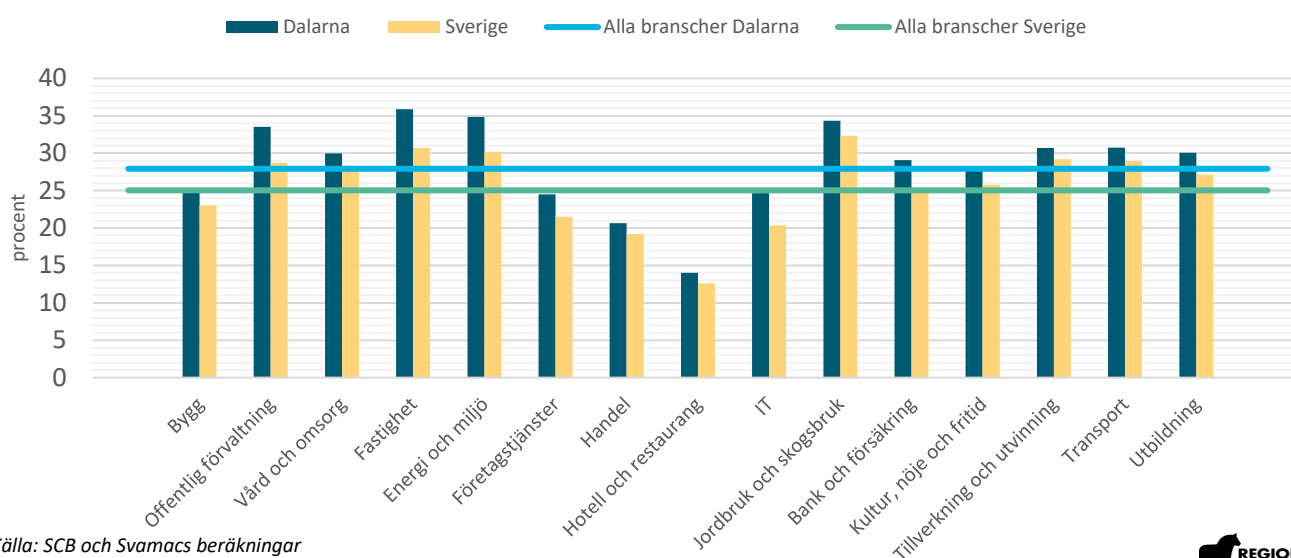
I Dalarna är idag drygt 5 000 individer anmälda på Arbetsförmedlingen som arbetssökande (öppet arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska program) och har varit det i sex månader eller längre. Har man varit arbetslös i sex månader eller längre är det svårare att ta sig in på arbetsmarknaden än om man varit arbetslös en kortare period. Ambitionen bör därför vara att få så många som möjligt ur denna grupp i arbete framöver. De utgör i huvudsak den arbetskraftsreserv som står till förfogande i länet. I denna grupp är tre kategorier överrepresenterade. De som inte gått klart gymnasiet, de utrikes födda och individer med funktionsnedsättning.

Att Dalarnas befolkning är en av landets äldsta innebär att många kommer att gå i pension inom de närmaste åren. Sett till hela arbetsmarknaden beräknas 28 procent av arbetskraften i Dalarna att gå i pension de närmaste 10 åren. Det är beräknat på genomsnittlig pensionsålder och inte att man fyller 65 år (se diagram nedan). Den verkliga pensionsåldern i Dalarna är 64,0 år, vilket är något högre än det nationella genomsnittet på 63,8 år. Att det ändå är en högre andel av arbetskraften som går i pension i Dalarna de närmaste 10 åren beror på att det är fler äldre i arbetskraften i Dalarna jämfört med nationellt.

Genomsnittlig pensionsålder skiljer sig åt mellan olika yrken och i vissa yrken skiljer sig pensionsåldern i Dalarna mot riket.

Slutligen har Svamac gjort en prognos av inflöde av unga *på* och utflöde av äldre *från* Dalarnas arbetsmarknad de närmaste 10 åren, utifrån hur trenden har sett ut de senaste åren. Som alltid med prognoser ställs ett antal antaganden upp och prognosen slår bara in om dessa förblir statiska under prognosperioden. I vissa fall kan prognoser tjäna som en varningssignal om att något behöver åtgärdas för att förändra antagandena så att inte prognosen slår in. Så är fallet i allra högsta grad med denna prognos som visar på ett genomsnittligt årligt tapp av arbetskraft på 650 personer. Summerat under perioden 2020-2030 skulle det innebära 7155 färre personer på Dalarnas arbetsmarknad år 2030 jämfört med år 2020.

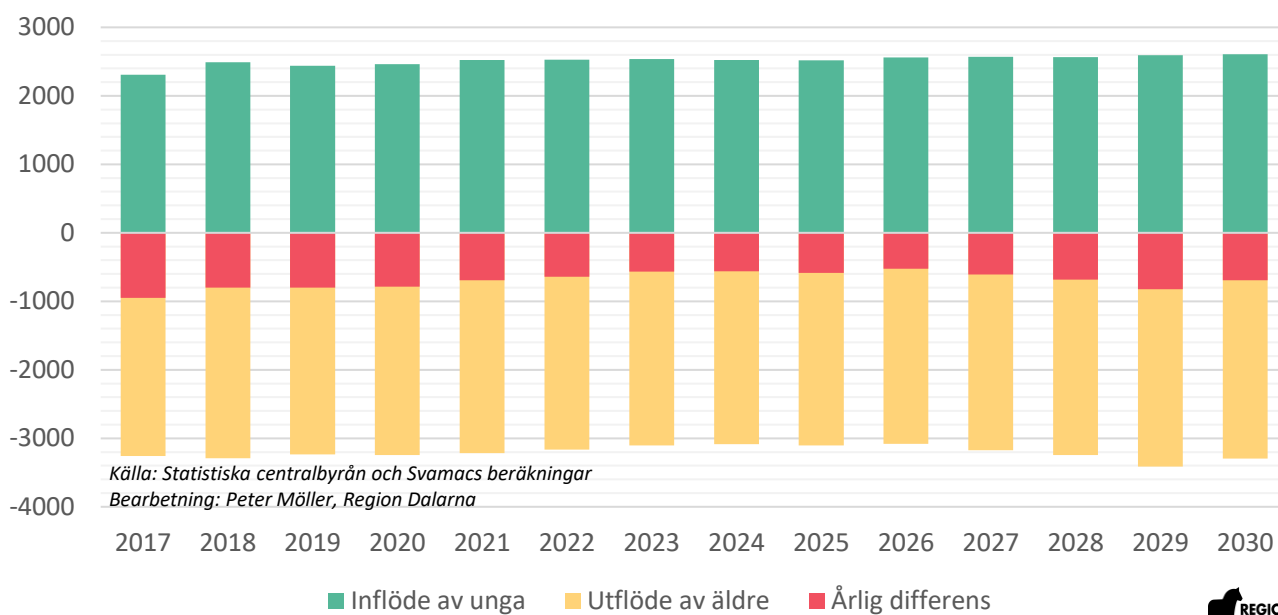
Andel per bransch i Dalarna som kommer att gå i pension 2020-2030

Källa: SCB och Svamacs beräkningar
Bearbetning: Peter Möller, Region Dalarna

Prognos av in- och utflöde av arbetskraft på Dalarnas arbetsmarknad

Källa: Statistiska centralbyrån och Svamacs beräkningar
Bearbetning: Peter Möller, Region Dalarna

Risker

Regionen har under året och fram till årsredovisningens avlämnande identifierat ett antal väsentliga risker att beakta och hantera. Riskerna grupperas som omvärldsrisker, verksamhetsrisker och finansiella risker i avsnitten nedan.

Omvärldsrisker

Klimatförändringar

Det står bortom allt rimligt tvivel att den globala uppvärmningen är en följd av mänskliga aktiviteter. Klimatet är ett komplext system och det är svårt att göra exakta förutsägelser av framtida effekter av den globala uppvärmningen, men decennier av klimatforskning har ändå resulterat i klimatmodeller med god precision. Det står därmed klart att om inget görs för att minska utsläppen av koldioxid, och andra gaser som driver den globala uppvärmningen, kommer konsekvenserna att bli stora och i förlängningen kunna göra jorden obebodlig för människan. Redan vid 1,5 graders global uppvärmning blir konsekvenserna stora och vid 2 graders uppvärmning än mycket allvarigare. Vid 2 graders global uppvärmning istället för 1,5 grad förväntas 100-tals miljoner fler människor drabbas genom ökad fattigdom, värmeböljor och vattenbrist¹.

För att uppnå 1,5- eller ens 2-gradersmål krävs en dramatisk omställning då vi ännu inte påbörjat minskningen av CO₂-utsläppen och inte heller uppfyller Parisavtalet. Samtidigt har pandemin visat att stora förändringar kan ge relativt snabba resultat. De globala koldioxidutsläppen har minskat under pandemin² men ser av allt att döma ut att återgå till tidigare nivåer när restriktioner har lättats. Men även om denna minskning var tillfällig visar den ändå att en förändring i rätt riktning är möjlig.

Den regionala utvecklingsstrategin är en övergripande strategi för det gemensamma regionala utvecklingsarbetet i Dalarna, och innehåller mål och prioriteringar fram till 2030. Strategin trädde i kraft 2021 och ersätter då den befintliga Dalastrategin – Dalarna 2020. Den nya strategin har arbetats fram i bred dialog mellan representanter för kommuner, näringsliv, det civila samhället, myndigheter, akademi med flera.

¹

<https://www.smhi.se/forskning/forskningsomraden/klimatforskning>

Ekonomiskt beroende

Under pandemin har staten tagit större ekonomiskt ansvar i välfärdssektorn genom riktade statsbidrag. Ökningen av riktade statsbidrag innebär, förutom en förstärkning av ekonomin, också att regionens ekonomiska planering försvåras. De riktade statsbidragen överenskomms sent i relation till budget- och regionplansprocessen. I budget 2021 är de riktade statsbidragen 430 mnkr, att jämföra med utfall om väl över 1 mdkr. Utöver att region Dalarna därmed inte i samma utsträckning planerar eller kan planera för så betydande resurstillskott försvåras också ekonomisk uppföljning. Risken är att kortsiktiga ekonomiska tillskott genererar långsiktiga kostnadsåtaganden. I ett scenario där de riktade statsbidragen blir betydligt lägre kan Region Dalarna hamna i en situation där finansiering saknas för delar av verksamheten. Personalen är i de flesta fall viktigast resurs för regionens verksamhet. Det är också en resurs som innebär ett långsiktigt kostnadsåtagande, i ett scenario med lägre riktade statsbidrag kan Region Dalarna tvingas begränsa åtaganden och kostnader inom personalområdet. SKR:s bedömning är att åtgärder eller mer resurser behövs inom regionsektorn från år 2023 då bland annat bidraget för uppskjuten vård antas upphöra samtidigt som kostnader kvarstår.

Makroekonomisk utveckling

Summan av skatter och utjämning har utvecklats positivt i regionen under 2021. Den höga tillväxten för BNP och arbetade timmar 2021 och 2022 manifesteras i ett skatteunderlag som också ökar starkt. Det är främst lönesumman som driver uppgången. För region Dalarna är prognosen 2022 för skatter och utjämning cirka 3,7 procent högre än utfall 2021. Den positiva utvecklingen i makroekonomin är förutsättning för att regionen ska kunna bibehålla och utveckla sin verksamhet och skapa utrymme för investeringsbehov samt pensionsåtagandet.

Pandemins effekter på makroekonomin har varierat under sitt lopp. Nuvarande prognos med förväntade lättnader av restriktioner, ökande vaccinationsgrad och mildare varianter av Covid-19 verkar i positiv riktning för den ekonomiska utvecklingen. Pandemin kan dock snabbt ändra skepnad. En ny variant kan innebära återförda restriktioner och snabbt ändrade ekonomiska förutsättningar.

Region Dalarna har ett omfattande pensionsåtagande, där soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen är negativ. För att möta det långsiktiga åtagandet krävs att regionen genererar överskott både i resultat och i

² <https://fof.se/tidning/2020/6/artikel/minskade-utslapp-under-corona-pandemin>

likviditet, om nivån för lån samtidigt ska hållas nere. Det samlade åtagandet, dvs. balansräkningens skulder och ansvarsförbindelsen utanför balansräkningen är ca 8,6 mdkr. Region Dalarna har vid årsskiftet 2021 ca 2,5 mdkr i finansiella placeringar för ändamålet. Den årliga avsättningen till finansiella placeringar är 400 mnkr. För att kunna bibehålla eller höja nivån på placeringarna, samtidigt som Regionen investerar för egna medel i den takt som krävs, måste driftverksamheten nå positiva resultat. Beroendet av riktade statsbidrag, långsiktig kostnadsutveckling och makroekonomisk utveckling kopplas därmed också till förmågan att möta pensionsåtagandet.

Demografi

Som beskrivits i stycket ovan (Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning: demografi) så minskar befolkningen i arbetsför ålder, vilket verkar negativt för skatteintäkterna, samtidigt ökar andelen äldre invånare i regionen. Med en hög andel äldre ökar även vårdbehoven. Parallellt med den demografiska utvecklingen ger den medicinska utvecklingen fler möjligheter till behandlingar och tillgång till nya mediciner vilket ställer krav på både ekonomiska och personella resurser. Region Dalarna behöver fortsätta och intensifiera omställningsarbeten inom t.ex. digitaliseringsområdet för att möta de demografiska utmaningarna.

Pandemi

När smittspridningen tog fart i landet ställdes Region Dalarna inför en omställning av vården. De medicinska prioriteringarna förändrades genom strikta omställningsbeslut. Anpassningar fick göras i alla verksamheter efter den kris- och katastrofplanering som togs fram. Covidvården i länet centraliserades till Falu lasarett. Genom kompetensinventering och omflyttning av personal lyckades hälso- och sjukvården i Region Dalarna utöka kapaciteten på IVA med 300 procent. Utöver det har flertalet kliniker ställt om verksamheten för att prioritera covidvård och många medarbetare har fått ändrade arbetsuppgifter under.

Parallellt med mobiliseringen kring covidvård har planerad icke tidskritisk vård fått stå tillbaka. Det uppdamda vårdbehovet från tiden med pandemi behöver prioriteras tillsammans med den tidskritiska vården och resurstillskott för att nå tillräcklig produktion i den prioriteringen kan komma att behövas.

Region Dalarna behöver noga följa långsiktiga effekter av pandemin med ambition att effektivt planera sin verksamhet utifrån tidigare nämnda strukturella förändringar i pandemins spår.

Verksamhetsrisker

De huvudsakliga verksamhetsriskerna för regionen avser personal- och kompetensförsörjning, krisberedskap samt åldrade fastigheter och inventarier.

Personal

Personalen är regionens viktigaste resurs. Rätt och tillräcklig kompetens i verksamheten är avgörande för att Regionen ska kunna utföra sitt uppdrag och nå sina mål. Inom regionens verksamhet finns flera yrkeskategorier som utgör bristyrken, inte minst inom hälso- och sjukvården och tandvården. Ett fortsatt stort behov av inhyrd personal kvarstår men regionen arbetar utifrån en strategi att kunna rekrytera, behålla och vidareutveckla personal inom de olika verksamheterna. Utan rätt kompetens i Regionen är risken att kvaliteten minskar och att leverans förskjuts eller i värsta fall uteblir. Därför måste Region Dalarna bibehålla och utveckla sina insatser inom kompetensförsörjning.

Krisberedskap

Redan innan pandemin upplevde regionen problem med varuförsörjningen då man 2019 efter genomförd upphandling bytte distributör av materiel för varuförsörjning av förbrukningsvaror. Bytet av leverantör orsakade stora störningar i verksamheterna.

Covid-pandemin orsakade på nytt materialbrist hos både regionen och kommunerna. Sårbarheten visade sig omedelbart då länder valde att stänga sina gränser för att mota smittspridningen varpå grundläggande material snabbt blev bristvaror då egna lager i stora delar saknades. Sedan dess har regionen byggt upp ett eget beredskapslager. Det arbetet måste fortgå och utvecklas för att skapa robusthet i varuförsörjningen.

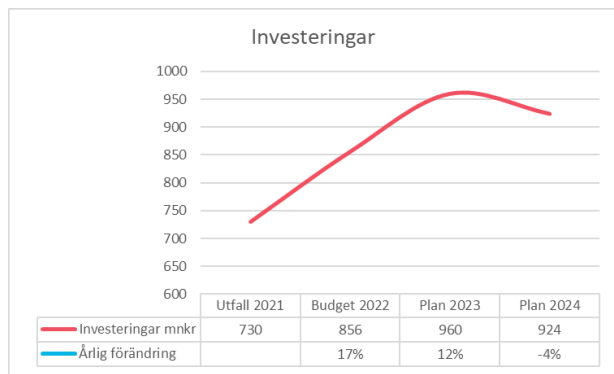
Utmaningen i att upprätthålla en adekvat krisberedskap kvarstår även om regionen dragit lärdom av kriserna.

Åldrade fastigheter och inventarier

Utmaningen är att förutse utveckling och behov inom samtliga verksamheter men i synnerhet hälso- och sjukvården. Detta för att kunna tillgodose ändamålsenliga lokaler som motsvarar behoven på både kort och lång sikt. En annan utmaning är att förutse och planera för den ekonomiska utvecklingen på lång sikt då fastighetsinvesteringar tar stora ekonomiska resurser i anspråk. Medicinsk utveckling påverkar också investeringsbehoven av medicinteknisk apparatur och andra inventarier. Prioriteringar och samverkan med andra regioner

måste göras för att tillgodose invånarnas behov med de förutsättningar som Region Dalarna har.

Regionen planerar för fortsatt betydande investeringstakt framöver. Jämfört med utfall 2021 är budgeten 2022 ca 17 procent högre, se graf nedan. Under planperioden närmare sig investeringsbehovet i budget 1 mdkr.

Vårdproduktion

Kostnaderna i hälso- och sjukvården har ökat i snabb takt. Tillsammans med de demografiska utmaningarna och de makroekonomiska utmaningar som beskrivs ovan står det klart att denna utveckling inte är långsiktigt hållbar. Planerings- och prioriteringsinsatserna måste förstärkas, också med hänsyn till det uppdämda vårdbehovet.

Finansiella risker

Den av fullmäktige beslutade finanspolicyn, inklusive föreskrifter och bilagor, innehåller riktlinjer och regler i form av riskmandat och limiter för finansverksamheten inom regionen. Regionen är exponerad för framför allt följande finansiella risker: finansieringsrisk, ränterisk, likviditetsrisk samt marknadsvärdesrisk i finansiella placeringar. En ny risk som har identifierats sedan tidigare men nu fått mer vikt är motpartsrisk för Region Dalarnas upphandlade husbank.

Finansieringsrisk

För att begränsa refinansieringsrisken får inte mer än 30 % av låneportföljen förfalla inom de närmaste 12 månaderna, mätt vid varje månadsskifte. Dock får belopp som förfaller inom 12 månader alltid uppgå till max 100 mkr. Om beloppet som förfaller inom 12 månader är högre än 30% och större än 100 mkr av den totala låneportföljen, kan överskjutande belopp reduceras mot bindande kreditlöften (längre än 12 månader). Notering ska då ske om att delar av kreditlöften har reserverats mot överskjutande belopp. Målsättningen skall därutöver vara att låneportföljen har en över åren spridd förfallostruktur. Per 2021-12-31 såg förfalloprofilen ut enligt följande: 100 mnkr lån hos Kommuninvest förfaller 2023-06-01. Under året har ett lån vilket gick till förfall under mars månad

omsatts med ett nytt lån har samma belopp vilket förfaller 2023-06-01. Under året har ett lån gått till förfall under november månad vilket återbetalades vid lånets förfalldatum. Inför år 2022 finns ännu ingen beslutad låneram. Det kan dock göras under året om behov uppstår.

Ränterisk

Per den 31 december 2021 uppgick regionens räntebärande skulder till 100 (200) mnkr, medan de räntebärande finansiella tillgångarna uppgick till 0 (0) mnkr. Regionens räntebärande nettoskuld uppgick per balansdagen till 100 (200) mnkr. Beloppen inkluderar inte utlåning till Dalatrafik och Dalarnas Museum som båda har avslutats under året. Upplåningen har skett via KommunInvest och löper till rörlig ränta. Ränteswappar används inte för att säkra ränterisk då räntekostnaderna, med tanke på lånens storlek och nuvarande låga ränteläge. Samt att framtida prognoser pekar på fortsatt låga räntor, om än inte lika låga som tidigare. Däremot finns möjlighet enligt finanspolicyn att använda derivatinstrument inklusive swappar för att påverka ränterisken. Det kan bli aktuellt vid en större lånevolym eller högre ränteläge. I ett sådant fall kan regelverket utökas genom beslut i Regionfullmäktige. Utöver lån så är Regionen även exponerad mot ränterisk via fordonsleasing 89 (89) mnkr och fastighetsrenting 15 (15) mnkr.

Kredit- och likviditetsrisk

Regionen placerar för närvarande inte överskottslikviditet. Anledningen är det låga och stundtals negativa ränteläget, som medför att en viss risk behöver tas för att få positiv väntad avkastning. Placering av överskottslikviditet regleras i finanspolicy. Kortfattat kan sägas att vid placering av överskottslikviditet eftersträvas en blandning av räntebindningstid (låg) och rating på motpart (hög) samt med fördel spritt på flera motparter. Eftersom placering av överskottslikviditet för närvarande inte sker finns ingen kreditrisk kopplat till det.

En annan typ av likviditetsrisk är regionens egen betalningsförmåga. För att säkerställa kortsiktig betalningsförmåga bör betalningsberedskapen för RD uppgå till minst 4 veckor, dvs. 20 bankdagar. Betalningsberedskapen utgörs av outnyttjade bindande kreditlöften och likvida medel disponibla inom 3 bankdagar. Regelbunden uppföljning sker av detta via likviditetsprognoser.

I början av året hade regionen en kontokredit på 400 mnkr vilken sänktes till 200 mnkr på grund av det höga saldot.

Marknadsvärdesrisk i finansiella placeringar

Enligt placeringsdirektiv får finansiella placeringar göras såväl i räntebärande värdepapper och fonder, aktier och aktiefonder, samt alternativa tillgångar. Andelen aktier får dock uppgå till maximalt 70 % av portföljens värde. Det är en ökning med 10 % jämfört med föregående år, dock behålls normalvikten på 50 %. Andel alternativa får uppgå till max 40 % och räntebärande till max 80 %. Per den 31 december 2021 bestod regionens finansiella placeringar till 57 (53) % av aktier, räntebärande värdepappers andel var 42 (45) % och resterande 1 (2) % alternativa placeringar.

Motpartsrisk

Regionens bank-saldo har varit högt under året. I den osannolika händelsen att regionens bank går i konkurs så skulle det kunna medföra betydande förluster för regionen. Riksgäldens insättningsgaranti gäller ej för regioner. Regionens nuvarande bank Swedbank har dock en tillfredställande kreditrating.

Tabell, risker

Identifierad risk	Beskrivning	Organisatorisk enhet	Hantering av risk
Omvärldsrisk			
Klimatförändringar	Global uppvärmning, förändringar av ekologi och miljö	Ledande politiker, samtliga nämnder	Arbete inom målområde hållbarhet och Dalastrategin 2030
Ekonomiskt beroende	Ökad andel riktade statsbidrag i kombination med stigande bruttokostnadsutveckling	Regionstyrelsen	Anpassning till tillgängliga intäkter och en långsiktigt hållbar ekonomi.
Makroekonomisk utveckling	Ekonomisk återhämtning bromsas och/eller pandemin tar ny fart Långsiktigt pensionsåtagande kräver resultat och likviditet	Regionstyrelsen	Långsiktighet i planering och dimensionering
Demografi	Ökat eller förändrat vårdbehov i befolkningen	Regionstyrelsen och ledande politiker Hälso- och sjukvårdsnämnden	Prioriteringar och kontroll över produktionskapacitet
Pandemins förlopp	Förhöjd beredskap med ansträngd hälso- och sjukvård med ökade kostnader och risk för brist på personal och intensivvårdsplatser	Regionstyrelsen, Hälso- och sjukvårdsnämnden, Servicenämnden samt ledande politiker	Samverkan med centrala myndigheter inom hälso- och sjukvård, SKR samt andra aktuella aktörer
Verksamhetsrisk			
Personal	Brist på personal och rätt kompetens	Regionstyrelsen (Regionstyrelsens förvaltning- HR) tillsammans med berörda verksamheter	Tillämpa och löpande utveckla strategi för rekrytering, behålla och utveckla personal
Krisberedskap	Oförutsedda kris- och bristsituationer	Samtliga nämnder samt regionstyrelsen	Tydliga krishanteringsplaner
Åldrade fastigheter och inventarier	Fastigheter och inventarier som leder till driftstörningar	Fastighetsnämnd, hälso- och sjukvårdsnämnden	Prioritering inom och kontroll över investeringsprocessen
Vårdproduktion	Försämrad vårdproduktion och förmåga att hantera vårdbehov i befolkningen Uppdämda vårdbehov	Hälso- och sjukvårdsnämnden, Regionstyrelsen	En vårdproduktion som motsvarar befolkningens behov, med hänsyn till både framtida och uppdämda behov

Finansiell risk			
Finansieringsrisk	Lånebehov	Regionstyrelsen	Beslutad ram för upplåning, möjlighet att använda derivatinstrument för att begränsa ränterisken
Ränterisk	Kostnadseffekter vid förändrad räntenivå		
Kredit- och likviditetsrisk	Minskad likviditet	Regionstyrelsen	Ej placerad likviditet samt betalningsberedskap för minst fyra veckor
Marknadsvärdesrisk i finansiella placeringar	Vikande utveckling på finansiella marknader, vikande konjunktur	Regionstyrelsen	Placeringsdirektiv som reglerar placeringsvikt för olika tillgångsslag, långsiktig placeringsstrategi
Motpartsrisk	Finansiell förlust	Regionstyrelsen	Omvärldsbevakning, samarbete med partners

Händelser av väsentlig betydelse

Pandemin Covid-19

2021 var ännu ett år i pandemins tecken med stora effekter på regionens verksamhet, i synnerhet hälso- och sjukvården. Det var också året då det viktiga vaccinationsarbetet kunde inledas och pandemins effekter begränsas.

Året inleddes med toppen av den andra vågen, och ersattes direkt av en tredje och belastningsmässigt tyngre våg som ebbade ut precis före sommaren. Länge var Sverige förskonad från den stora smittovåg som drabbade Europa i slutet av oktober. Men i december inleddes våg fyra även i Sverige och kom senare att leda till höga smittotal. Generellt kan sägas att vårdens belastade läge inte har drabbat patienter med akuta och prioriterade behov, men oprioriterade patienter har kunnat få vänta länge.

Arbetet med pandemin ur ett Hälso- och sjukvårds perspektiv kan delas upp i tre huvudsakliga områden:

1 Vaccinationer

Vaccinationsarbetet har varit helt avgörande för pandemins utveckling. Arbetet har varit mycket omfattande och präglats av nya förutsättningar. Exempel på förändrade förutsättningar har varit nya åldersgrupper, ändrade intervall, fler doser och nya vacciner. En stor utmaning har varit hur prioriteringarna om vem som skulle få vaccin först skulle göras, och hur detta skulle kommuniceras till både anställda och allmänhet. Första halvåret präglades också av stora osäkerheter i leveransvolymerna. Stora personalresurser allokerades och stod redo, men volymerna av levererat vaccin var ofta oklart vecka för vecka. Omfattande kommunikationsarbete har också behövts för att bemöta vaccinationsmotstånd och för att få acceptans för alla vacciner som erbjudits. För vaccinationsarbetet under sommaren upphandlades också ett avtal med externa aktörer. Sammanfattningsvis har vaccinationsarbetet inneburit en av de största logistiska utmaningarna för Regionen i modern tid.

Under hela vaccinationsarbetet har kommunikationsinsatser gjorts i flera kanaler, och ett stort arbete har lagts ned på att öka vaccinationstäckningen i de områdena i länet med låg täckning. En viktig supportfunktion har också inrättats för covid- och vaccinationsfrågor. Precis före årsskiftet fattades beslut i Regionstyrelsen om krav att regionens medarbetare skall uppvisa vaccinationsbevis för patientnära arbete. Det har lett till att fler medarbetare valt att vaccinera sig, men det har också inneburit utmaningar i att kunna upprätthålla alla öppna vårdplatser.

2 Vården

Hälso- och sjukvården i Region Dalarna har allokerat stora resurser för att klara av att ta emot ett stort inflöde av covidpatienter på Falu lasarett i behov av slutenvård och vård på IVA (intensivvårdsavdelning), samtidigt som annan akut- och tidskritisk sjukvård fungerat. Det har krävt löpande och snabba omställningar av vården. Planeringen har krävt stabs- och förstärkningslägen där hälso- och sjukvården som mest hamnade i steg sex i omfallsplanen vilket innebar tillskapande av 75 vårdplatser för covidpatienter, utöver IVA-platser.

Under våren utökades intensivvårdskapaciteten på IVA avsevärt. I tillägg transporterades patienter med ambulanshelikopter eller annan luftburen intensivvårdstransport till andra regioner för att säkerställa tillräcklig IVA-kapacitet.

Trots utökningen av IVA upprätthölls 70 procent av ordinarie operationskapacitet under våren. Operationsköerna växte fram till augusti med en högsta notering på drygt 5 700 väntande patienter. Genom en ökad intern kapacitet under hösten och externa vårdköp har köerna kunnat minskas till drygt 4 700 vid årets slut och vårdgarantiuppfyllelsen har förbättrats.

Infektionskliniken har förbättrat vården av covidsjuka genom att införa övervakningssystem, etablera höglödesbehandling och implementera nya behandlingar. Covid-19-rehab har företagits ineliggande men även ett multispecialist-team har satts ihop för att stötta i covid-rehabilitering.

I primärvården har vårdcentralerna fått ställa om sin verksamhet för att prioritera infektionsmottagning, smittspårning, provtagning och vaccinering. Rehabilitering av postcovid är ett område som behövt prioriteras även inom primärvården.

För att kunna säkerställa bemanning har man under året utnyttjat ett flertal avtal och ekonomiska ersättningar, exempelvis krislägesavtal och covid-ersättningar. Regionens medarbetare har med kort varsel ställt om och sett till att Region Dalarna med hög kvalitet lyckats tillhandahålla vård till ett stort inflöde av covidpatienter. Personalens insats med t.ex. planering, flytt mellan verksamheter, övertidspass och flytt av semesterveckor under detta exceptionella år har varit avgörande och central för att möta pandemin.

3 Smittskydd och testning

För att bryta smittkedjor och minska smittspridningen har ett omfattande arbete med smittspårning skett under hela året. Ett stort arbete har lagts ned på att säkerställa en funktionell och robust organisation för storskalig testning. Införandet av egenprovtagning och provtagningsstationer har varit en viktig del för att säkerställa tillräcklig kapacitet. Arbetet har också präglats av förändrade förutsättningar med ett mycket

varierande behov av testningskapacitet. Antalet smittade har varierat över och testningsrekommendationerna har förändrats, ibland med kort varsel. Generellt har dock Dalarna varit en region med god tillgång till test för sina invånare, och relativt korta svarstider. En annan viktig del i arbetet med smittskydd har utöver testning varit att säkerställa goda smittskyddsåtgärder, t ex vad avser rekommendationer kring skyddsutrustning, besöks- och mötesrekommendationer, karantänsregler med mera.

Pandemin i hela Region Dalarnas organisation

Covid-19 har påverkat hela regionens organisation. Även om direkt medborgarpåverkande verksamhet avseende pandemin avser hälso- och sjukvård så har alla andra nämnders verksamhet påverkats i olika grad. Som exempel kan nämnas Folkvandvårdens prioriteringsarbete, minskat resande och restriktioner inom kollektivtrafiken, digital omställning för folkhögskolor, logistik- och leveranspåverkan inom hjälpmedel, resursomfördelning inom Regionservice och förändrade uppdrag för regionens centralt organiserade stödfunktioner. Se respektive nämnds verksamhetsberättelse (bilaga).

Pandemin har betydande inverkan på Regionens ekonomi. Kortfattat innebär det betydande ekonomiska tillskott i form av riktade statsbidrag samt kostnadsförändringar och ökningar under året. Genom framförallt de riktade statsbidragen har pandemin en avgörande påverkan på Regionens ekonomiska resultat. Se verksamhetsberättelsens avsnitt *god ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning*.

Pandemin och Dalarnas arbetskraft

Pandemin har sedan sitt inträde haft betydande påverkan på Dalarna. Arbetslösheten ökade väsentligt, med 2 000 till 3 000 personer 2020 jämfört med föregående år, men utvecklingen har stabiliserats och sedan sommaren 2020 har arbetslösheten långsamt sjunkit, undantaget slutet av december 2020. Pandemin har slagit hårdare mot kommuner med en stark arbetsmarknad jämfört med de som redan innan pandemin hade en hög arbetslöshet. Även om kommuner med hög arbetslöshet sedan tidigare inte drabbats lika hårt så kvarstår svårigheten med att få de som sedan tidigare var arbetslösa i arbete. Det är än svårare då gruppen arbetslösa har fyllts på med individer med en starkare ställning på arbetsmarknaden. Därutöver prioriterar Arbetsförmedlingen de som blivit arbetslösa under pandemin framför de som redan var arbetslösa innan pandemin.

I samband med pandemin har digitaliseringsfrågan aktualiserats då hemarbete för flera yrkesgrupper blivit

vanligare. Frågan om huruvida och i vilken utsträckning man kommer att gå tillbaka till sin arbetsplats när pandemin är över har väckts. Det bör påpekas att en relativt stor del av arbetskraften har fortsatt gå till sina arbetsplatser då de behöver vara på plats fysiskt. För andra delar av arbetskraften är frågan befogad. Förhoppningar till distansarbete har funnits under en längre tid men har så här långt inte infriats i någon större omfattning, åtminstone inte förhoppningar om att glest befolkade områden ska befolkas av högkvalificerad arbetskraft som arbetar på distans. I viss mån har det nu skett, där pandemin har haft omfattande påverkan på distansarbete. Många har, utifrån samhällets restriktioner och rekommendationer, arbetat hemifrån. Det har pågått under lång tid vilket innebär att såväl arbetstagare som arbetsgivare har lärt sig använda distansverktyg och arbetssätt som man kanske inte hade innan pandemin. Pandemin har därmed varit en katalysator för nya arbetssätt, för att använda distansverktyg, för kapacitet att kunna göra det (bandbredd etc.) och en utveckling av distansverktygen. Enligt en studie av Region Skåne har närmare 30 procent av arbetskraften i Sverige möjlighet att arbeta på distans. I Dalarna är motsvarande siffra drygt 20 procent, men det skiljer sig åt mellan länets kommuner.

Pandemin i framtiden

Vaccinationsarbetet fortsätter och fokus är fortsatt att öka vaccinationstäckningen, både vad gäller första dosen och påfyllnadsdoser. Samtidigt inleds arbetet med dos 4 för vissa riskgrupper. Arbete med uppskjuten och nytillkommen vård kommer att fortsätta främst inom opererande verksamheter och primärvården.

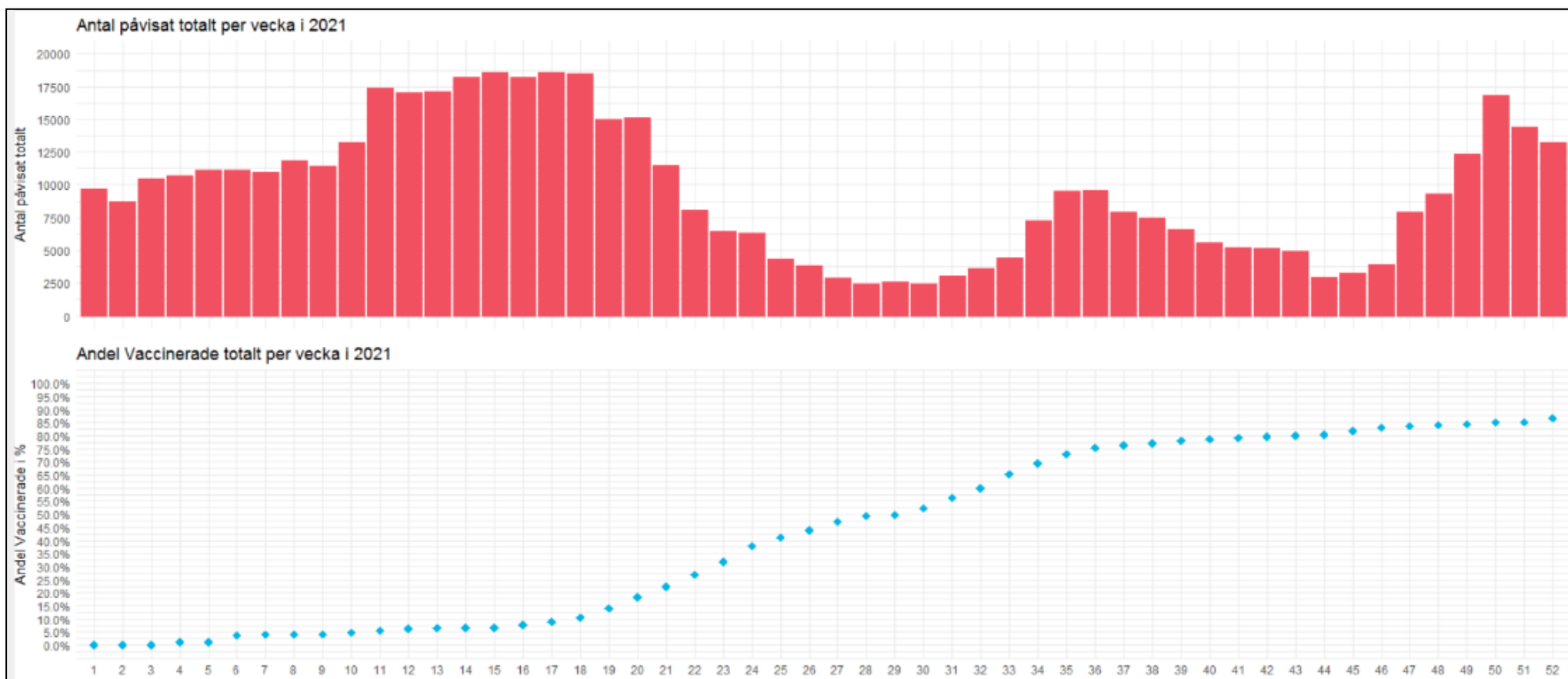
Pandemin tog en ny inriktning med omikrons intåg och en klassificering som vanlig sjukdom. Den fjärde vågen är i skrivande stund inte över, och beredskap för eskalering av antalet vårdplatser behöver fortsatt finnas. Den fjärde vågens utbredda smittspridning har lett till nya utmaningar, där en allt större patientgrupp vårdas *med* och inte *för* covid-19. En planering inför förväntad vinterepidemi 22/23 kommer att vara viktig.

Pandemin har också haft positiva effekter. Nya och bättre arbetssätt har arbetats fram och digitaliseringen har fått en välkommen skjuts framåt, exempelvis med distansarbete för vissa bristyrken och ett högre antal digitala patientbesök. Under tiden med pandemin har nya kommunikationsvägar och samverkansformer inom regionens verksamhet uppkommit. Det gäller både inom och mellan förvaltningar. Samarbeten, samverkan och viljan att bidra, även för personal inom yrkeskategorier utan direkt patientkontakt, stärker Regionens förmåga och utveckling framöver, också i ordinarie verksamhet.

Statistik Covid-19 2021

I tabellerna nedan redovisas

- antal bekräftade fall av Covid-19, per vecka, i Dalarna under 2021.
- andel av Dalarnas befolkning som vaccinerats mot Covid-19 med minst två doser, per vecka, i Dalarna under 2021.

Andra händelser av väsentlig betydelse

Händelser av väsentlig betydelse redovisas också i respektive nämnds förvaltningsberättelse (bilaga till årsredovisningen), nedan följer ett urval av händelser i Regionens verksamhet under året.

Regionens organisation för hälsoval (inom regionstyrelsens förvaltning) har under året inlett utökning av sin verksamhet. Utökningen avser organisation för tandvårdsstöd som tidigare ingått i tandvårdsnämnden samt införande av vårdval för barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Då uppdraget för hälsovalsenheten from. 2022 innefattar en flerfacetterad verksamhet byter den namn till *vårdvalsenheten*, vilket också markerar Regionens utökning av verksamhetsområden med just vårdval.

Fastighetsförvaltningen är inne i en expansiv fas med kraftigt utökad verksamhetsomfattning, genom ökad investeringsvolym, ökade krav på robusthet och fler lokaltyper i samband med kollektivtrafikens införlivande i regionen. Därutöver har den pågående pandemin ställt krav på flexibilitet, snabba anpassningar och ändrade arbetssätt i såväl administrativ verksamhet som i projekt och förvaltning

Ett nytt antagande i beräkningsgrund för pensioner påverkar kommuner och regioners pensionskostnader. De nya antagandena i RIPS (Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld) höjer kommunsektorns pensionsskuld med i snitt fyra - fem procent. Hur stor ökningen blir beror på flera olika faktorer, bland annat kommer ökningen bli större för män och för yngre anställda. Förändringen ger en engångseffekt på skulden som belastar Regionens resultat 2021 med ca 250 mnkr.

Under 2021 öppnades Närakuten i Ludvika. En effekt av öppnandet är att vid akutmottagningarna i Falun och Mora ses ett minskat antal besök för boende i Ludvika/Smedjebacken med i genomsnitt fem patienter per dygn.

Under pandemin har antalet påstigande i kollektivtrafiken sjunkit, samtidigt som uppdraget och plikten för trafiken kvarstår. För att säkerställa regionens trafikplikt under pandemin så gjordes en omförhandling av trafikavtalen som började gälla från första januari 2021. De nya avtalen justerade incitamentsättningen för påstigande. Den fasta ersättningen av incitamentet höjdes samtidigt som den rörliga sänktes. Under 2021 utgick endast den fasta ersättningen, på så sätt säkrades trafikoperatörernas intäkter och regionens trafikplikt.

Det finns en gemensam viljeinriktning mellan Region Dalarna och Region Värmland att inleda ett samarbete vid Fredrikbergsvätten. Regionerna har under året

genomfört en gemensam utredning. Utredningen belyser förutsättningarna för en samverkan, områden som kartlagts och analyserats är bl.a. produktion, personal, logistik, fastighet, spårbarhet, juridik, ekonomi, textilier och lagerhantering. Utredningen visar att det finns goda förutsättningar till ett samarbete på längre sikt.

Hälso- och sjukvårdsdirektören har fattat ett verkställighetsbeslut om "Införande av Vårdnära service", vilket ligger i linje med det politiska uppdraget i regionplanen. Vårdnära service har inordnats och är en del av Region Dalarnas omställning till "God och nära vård". En regional införandeplan för VNS har tagits fram och varit styrande i införandet. Under 2021 infördes Servicekonceptet på flera kliniker, både på Mora och Falu lasarett.

Ett nytt samverkansavtal har slutits inom Sjukvårdsregion Mellansverige med start januari 2021. Uppsala och Örebro har i det nya avtalet prishöjningar på 21 respektive 17 procent. För att ha möjlighet att hantera kostnadsökningen på den högspecialiserade vården slöts inför 2021 också ett nytt avtal med Karolinska med avsevärt lägre DRG-pris (Diagnos Relaterade Grupper) än det befintliga mot Uppsala. Avtalet ger också möjlighet att hantera det uppdämda vårdbehovet.

Styrning och uppföljning av regionens verksamhet

Politisk organisation och styrning

Regionfullmäktige är Region Dalarnas högsta beslutande församling. Regionfullmäktige fattar beslut i strategiska och övergripande frågor såsom mål och riktlinjer för verksamheten, ekonomi, budget, skattesats och patientavgifter. Regionfullmäktige beslutar om regionplan och finansplan innehållande budget.

Regionstyrelsen ansvarar för uppsikt över att nämndernas verksamhet bedrivs enligt de mål och uppdrag som fullmäktige har fastställt. Regionstyrelsen bereder ärenden som ska tas upp i regionfullmäktige. Regionstyrelsen ansvarar för att budgeten hålls och följs upp, att regionfullmäktiges beslut genomförs och för miljö och säkerhet inom regionen. Dessutom har Regionstyrelsen det övergripande arbetsgivaransvaret.

I regionplanen beskrivs region Dalarnas vision, fyra målområden samt effektmål och specifika uppdrag som är styrande för nämnder och verksamheters målstyrningsprocesser. Nämnder och ska i sin tur forma mål och initiera aktiviteter som leder till att uppdragen, effektmålen och visionen uppnås.

Vision

Region Dalarnas vision beskrivs i regionplanen och sammanfattas;

Vi mår bra – i hela Dalarna!

Dalarna bidrar till Sveriges attraktivitet och ekonomi på ett positivt sätt med ett konkurrenskraftigt näringsliv bestående av små och stora företag och bland dessa flera viktiga exportföretag.

Dalarna är en plats där människor trivs, som de söker sig till och som de stannar kvar i. Det är en region som står för mångfald och tolerans där alla människors unika egenskaper och kompetenser tas tillvara.

Sjukvården är effektiv med god tillgänglighet utan köer. Det är enkelt att få en tid i vården. När det är besvärligt för patienten att komma till vården kommer vården nära patienten.

Det är människor som vill bo och leva i Dalarna som bildar grogrunden till en plats som fler vill flytta till. Med yttrandefriheten som grund är kulturen en dynamisk, utmanande och obunden kraft som även tar vara på det kulturella arvet.

Mål

I arbetet mot att nå regionens vision finns målområden och tillhörande effektmål.

Region Dalarnas målområden är *medborgare, medarbetare och ledarskap, hållbar utveckling* och *digitalisering*. Till varje målområde hör effektmål som specificerar var särskild vikt ska läggas i verksamheten inom målområdet.

Medborgare

Inom målområdet ska särskild vikt läggas vid att;

- Öka närhet i hela Dalarna
- Öka kvalitet
- Att möjliggöra för att medborgare ska kunna leva ett långt och lyckligt liv i Dalarna

Medarbetare och ledarskap

Inom målområdet ska särskild vikt läggas vid att;

- Öka trivsel på jobbet
- Öka fast bemanning, minska beroende av hyrpersonal
- Förbättra stöd i ledarskapet

Hållbar utveckling

Inom målområdet ska särskild vikt läggas vid att;

- Minska miljöpåverkan
- Stärka ekonomin
- Arbete som ger bättre infrastruktur i hela Dalarna

Digitalisering

Inom målområdet ska särskild vikt läggas vid att;

- Öka demokratiskt inflytande
- Öka produktivitet och effektivitet
- Modernisera arbetsmetoder

Ledningssystemet – Vårt arbetssätt

Ledningssystemet i Region Dalarna kallas även *Vårt arbetssätt*. Med gemensamma dokument som beskriver arbetssätt, ansvar och roller, kan kvalitén i arbetet säkras. Ledningssystemet finns på övergripande nivå, förvaltningsnivå samt verksamhetsnära. Genom regionens gemensamma dokumentstruktur tillgängliggörs det hela vägen ut i operativ verksamhet. Dokumentstrukturen är digitalt tillgänglig genom startsidan på regionens intranät *Intra*.

Dokumentstrukturen utgörs av sex rubriceringar, under vilka dokument och information sorteras:

- *Den kvalitetssäkrade regionen* beskriver regionens ledningsprocess och den struktur på organisation, ansvar och befogenheter, som beslutats.
- *Den patient-/kundfokuserade regionen* beskriver patientens/brukarens/kundens väg.
- *Den kunskapsbaserade regionen* beskriver arbetet med rekrytering, kompetens och kunskapsstyrning
- *Den patientsäkra och säkra regionen* beskriver hur en trygg och säker verksamhet säkerställs.
- *Den kostnadsmedvetna regionen* beskriver vilka ekonomiska resurser som står till förfogande och hur dessa ska hanteras på ett ansvarsfullt sätt.
- *Den transparenta regionen* innehåller information som skapar delaktighet och tillgång till information för chefer, medarbetare och patienter/kunder

Verksamhetsplanerings- och budgetprocess

I februari kallar regionstyrelsen samtliga nämndpresidier och förvaltningsledningar till bokslutskonferens för att redovisa resultat av föregående års aktiviteter och måluppfyllelse samt identifierade utmaningar för innevarande och kommande år. Bokslutskonferensen för 2021 årsbokslut har utvecklats med fokus på samarbete och dialog.

Under våren tar förvaltningarna utifrån gällande regionplan fram ett planeringsunderlag inklusive effektiviseringsförslag för nästkommande treårsperiod. Planeringsunderlaget ger förutsättningar för den politiska ledningens arbete med att ta fram ett förslag till regionplan, budget och finansplan för de kommande tre åren. Förslaget MBL-förhandlas och presenteras för regionstyrelsen för beslut. Regionfullmäktige fastställer regionplan, budget och finansplan för de kommande tre åren på sammanträdet i juni. Planen innehåller vision, målområden och för varje målområde

ett antal effektmål. Planen innehåller även specificerade uppdrag till styrelse och nämnder.

Efter regionfullmäktiges beslut om regionplan i juni, fram till slutet av september pågår nämndernas arbete med en detaljerad budget och verksamhetsplan för kommande år. Förvaltningsledning administrerar arbetet med verksamhetsplan för respektive styrelse eller nämnds verksamhet. En tydlig koppling ska finnas från regionplan och budget med dess målområden och effektmål till nämndens och/eller förvaltningens verksamhetsplan och budget.

I oktober fastställer styrelsen/nämnderna sina verksamhetsplaner med budget. Detaljerade handlingsplaner med syfte att nå önskvärd effekt, arbetas därefter fram i respektive verksamhet. I november kan regionens budget i undantagsfall omprövas. Motivet till en sådan förändring kan vara yttre faktorer såsom förändrat skatteunderlag, statens budgetproposition, ändrade lagar eller förordningar eller andra faktorer av väsentlig art, som påverkar regionen i en omfattning att en omprövning måste ske. Samtliga nämnders och styrelsers verksamhetsplaner med budget ska delges regionstyrelsen senast i december.

Uppföljningsprocess

Löpande uppföljning av verksamhet och ekonomi ska säkerställa att regionfullmäktige har god kontroll på att regionplan och budget får avsedd effekt samt att åtgärder kan vidtas om avvikelser uppstår.

Regionstyrelsen följer löpande utvecklingen av verksamhet och ekonomi för regionen som helhet samt för respektive nämnd. Nämnden ansvarar för uppföljning av sin verksamhet och ekonomi under året.

Regionens uppföljningsprocess regleras i Kommunallagen (KL 2017:725) samt i Kommunala bokförings- och redovisningslagen (LKBR 2018:597).

Uppföljningsprocessen levererar löpande uppföljning och analys av verksamhetens mål och ekonomiska utfall. Rapporter sammanställs enligt särskild tidplan i månadsrapporter, tertialrapport, delårsrapport och i årsredovisningen.

Ledningsportalen

För att chefer utifrån sitt ansvar och sina befogenheter, ska utföra ett gott arbete avseende planering, uppföljning, ledning och styrning, utvecklas det digitala verktyget *ledningsportalen*. Ledningsportalen ska, när det är fullt utbyggt i organisationen, innefatta;

- *Årshjulet*
Årshjulet består av *Chefens ledstång*, som kronologiskt beskriver det som ska utföras under

ett år. Till exempel budgetarbete, månadsuppföljning, medarbetarsamtal, egenkontroll och verksamhetsplanering. Årets aktiviteter för verksamheten är direkt kopplade till detaljerad information om respektive aktivitet samt bakomliggande dokumentation.

- *Målstyrning*

Verksamhetens mål och aktiviteter kopplas till regionplanens övergripande målområden och effektmål. Kedjan av mål mellan regionplan och verksamhetsmål och aktiviteter är tvingande och visuell. Till varje mål kopplas nyckeltal som kan följas i ledningsportalen på olika nivåer. Allt i ledningsportalen kopplas mot överliggande organisatoriska nivå för att skapa en röd tråd i målstyrningen.

- *Uppföljning*

Nyckeltal kan följas för att mäta prestation och måluppfyllnad. Nyckeltalen ska löpande utgöra indikatorer som följer verksamheten och kvalitén. Erforderliga rapporter kan tas fram direkt ur systemet, med koppling till resurser som ekonomi och personal samt uppföljning av mål.

Ledningsportalen byggs succesivt ut i regionens verksamheter och förväntas vara helt utbyggd under 2022.

Intern styrning och kontroll

Intern styrning och kontroll, ISK, är grunden för en stabil och tillförlitlig verksamhet. ISK ska bygga på en helhetssyn avseende regionens verksamhet och mål. I praktiken innebär det att den interna styrningen och kontrollen ska omfatta mål, strategier, styrning och uppföljning. Inom ovannämnda områden ska det finnas inbyggda styr-, kontroll- och uppföljningssystem som säkrar en effektiv förvaltning och förhindrar att allvarliga fel och brister uppstår.

Regionstyrelsen har genom sin uppsiktsplikt det övergripande ansvaret för att det finns en god intern kontroll i alla nämnder. Detta gäller även för gemensamma nämnder.

Nämndernas ansvar för den interna kontrollen anges i 6 kap 6 § KL. Det är respektive nämnd som ansvarar för att utforma en god intern kontroll. Under året genomför nämnderna risk- och väsentlighetsanalyser som ligger till grund för en intern kontrollplan. Nämnderna arbetar löpande med intern kontroll och rapporterar resultatet till regionstyrelsen.

Regionfullmäktige har beslutat att basera intern styrning och kontroll utifrån COSO:s ramverk. De fem komponenterna i ramverket är

- kontrollmiljö
- riskidentifiering
- kontrollåtgärder
- information och kommunikation
- övervakande aktiviteter

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Avsnittet ger en översiktlig inblick i nämndernas och styrelsens mål kopplat till regionplanens fyra målområden och beskrivning av Regionens ekonomiska ställning. För mer information om mål, mått och uppföljning, se bifogade bilagor verksamhetsberättelser samt målbilagor.

Övergripande mål i Regionplan

I regionplanen finns fyra målområden knutna till den övergripande visionen *Vi mår bra i hela Dalarna*. Målområdena är *medborgare, medarbetare och ledarskap, hållbar utveckling* och *digitalisering*. Dessa fyra målområden ska vara vägledande vid nämndernas målstyrningsprocesser, och mynna ut i mål hos verksamheterna som leder till att uppdragen och visionen uppnås. Varje nämnd har i uppdrag att formulera mål utifrån ovan nämnda målområden.

Nedan följer en sammanställning av nämndernas mål och sammanfattande beskrivning av ej uppfyllda mål. Till årsredovisningen och till respektive nämnds verksamhetsberättelse finns bilaga där det framgår detaljer för målarbetet, såsom bakomliggande mätetal och redovisning av samtliga mål.

I nämndernas måluppföljning 2021 finns 158 st. mål kopplade till regionplanens målområden. Av dessa redovisas 83 st. mål som uppfyllda, 52 st. som delvis uppfyllda och 23 st. som ej uppfyllda. De ej uppfyllda målen utgör ca 15 procent av totalt antal mål.

Regionplanens målområden			
	Mål uppfyllt	Mål delvis uppfyllt	Mål ej uppfyllt
Medborgare	18	10	4
Medarbetare och ledarskap	16	12	9
Hållbar utveckling	35	15	8
Digitalisering	14	15	2
Summa	83	52	23

Målområde 1. Medborgare

Alla människors lika rätt och okränkbara värde är utgångspunkten för Region Dalarnas verksamhet. Alla människor ska mötas med respekt och ges möjlighet att själva ta ansvar för och påverka sina liv. För såväl individ som samhälle är det av stor vikt att folkhälsan förbättras.

Under planperioden kommer särskild vikt att läggas vid att mäta och följa upp hur regionens samtliga verksamheter arbetar med följande effektmål

(önskvärd effekt av aktiviteterna):

- *Ökad närhet i hela Dalarna*
- *Ökad kvalitet*
- *Att kunna leva ett långt och lyckligt liv i Dalarna*

Målområdet *medborgare* återfinns i alla nämnder och styrelsens måluppföljning. Under 2021 är 4 st. av 32 st. mål ej uppfyllda.

Patientnämnden uppfyller inte sitt mål att i tillräcklig grad erbjuda kvalitativ och tillgänglig verksamhet i Dalarna. Antalet informationsaktiviteter under året har varit begränsade pga. pandemin. Digitala möjligheter och forum har dock utvecklats under 2021 för att möjliggöra spridning av information. Målet bör kunna uppnås 2022 när samhället i lägre grad påverkas av pandemin.

Hälso- och sjukvårdsnämnden når inte målet att *ta fram en gemensam plan för god och nära vård i Region Dalarna*, arbetet har inte kunnat prioriteras på grund av pandemin.

Kollektivtrafiknämnden har inte nått sina mål att *öka kundnöjdheten och ökad resandeutveckling (fler antal påstigande)*. Den uteblivna måluppfyllnaden tillskrivs pandemin då både kundnöjdheten av resenärens senaste resa och antal resenärer i stort båda försvåras av restriktioner och begränsningar inom kollektivtrafiken.

Målområde 2. Medarbetare och Ledarskap

Region Dalarna ska vara en attraktiv och hållbar arbetsgivare. Långsiktighet krävs i arbetet med att behålla, rekrytera och utveckla medarbetare. Medarbetarskapet behöver utvecklas och särskilt fokus behöver sättas på ledarskapsutveckling. Det är viktigt att vi trivs på arbetet och har en god arbetsmiljö. Vi ska skapa arbetsplatser där medarbetarna stannar kvar och utvecklas. Ett gott ledarskap är nyckeln till framgång.

Under planperioden kommer särskild vikt att läggas vid att mäta och följa upp hur regionens samtliga verksamheter arbetar med följande effektmål

(önskvärd effekt av aktiviteterna):

- *Ökad trivsel på jobbet*
- *Ökad fast bemanning - minskat beroende av Hyrpersonal*
- *Bättre stöd i ledarskapet*

Målområdet *medarbetare och ledarskap* återfinns i alla nämnder och styrelsens måluppföljning. Under 2021 är 9 st. av 37 st. mål ej uppfyllda.

I Tandvården har inte det prioriterade målet att förvaltningen ska rekrytera och bibehålla befintlig personal uppnåtts. Personalomsättningen under året är 18,9 % jmf med målvärde 10 %.

Kultur- och bildning har inte uppnått sitt mål att ha ändamålsenliga IT-system som ger stöd och förutsättningar. Det s.k. KUB-nätet är inte fullt utbyggt. Arbete pågår i Malungs folkhögskola men övriga skolor återstår.

Regionservice uppnår inte sina mål för total sjukfrånvaro och nyttjande av friskvårdsbidraget. Utebliven måluppfyllnad för sjukfrånvaro tillskrivs i första hand pandemin. Arbete och insatser för att öka nyttjandegraden av friskvårdsbidrag kommer att intensifieras under 2022.

Patientnämnden når inte sitt mål för sjukfrånvaro. Enskilda sjukskrivningar i en nämnd med få medarbetare får stor påverkan på måluppfyllnaden.

I hälso- och sjukvårdsnämnden nås inte målen för personalomsättning och tydlighet i organisation och befogenheter. 2020 års personalomsättning var 9,1 procent och resultatet 2021 är knappt 10 procent, att jämföra med mål: 8 procent. Målet om en tydlig organisation där det finns tydligt uppdrag, ansvar och befogenheter är delvis uppfyllt. Rekrytering av Hälso- och sjukvårdsdirektör har initialt inväntats och ett arbete har påbörjats i slutet av 2021. En översyn av delegeringsbestämmelserna med juridiskt stöd från rättsavdelningen ska genomföras på initiativ av hälso- och sjukvårdsdirektören.

Kollektivtrafiknämnden har inte nått sina mål för korttidssjukfrånvaro samt genomförda chefsutbildningar. Korttidssjukfrånvaron är 2,7 procent att jämföra med målet 2,6 procent. Andelen genomförda chefsutbildningar är 30 %. Utbildningar har under året genomförts digitalt som alternativ till den ordinarie utbildningsformen, dock inte i tillräcklig omfattning för att nå målet.

Målområde 3. Hållbar utveckling

Dalarna ska ha en hållbar utveckling ur de tre perspektiven social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. Det ska vara självklart att kunna leva på sin lön och ha ett arbete att gå till. Företagarna ska uppleva att näringslivsklimatet är gott. Region Dalarna och Dalarnas kommuner ska ha goda samverkansformer som säkerställer en positiv utveckling som kommer dalfolket till del.

För att lösa kompetensförsörjningen och våra behov av transporter krävs en förbättrad och förstärkt infrastruktur.

Region Dalarnas negativa miljöpåverkan måste minska och hållbarhetsarbetet ska bidra till att få bort gifter och utsläpp från fossila bränslen. Den mat vi stoppar i oss ska vara sund, säker och inte komma från djur som behandlats med antibiotika i tillväxtsyfte. Region Dalarna har ett stort miljöansvar och behöver ta medvetna beslut vid inköp och upphandling av material, transporter, livsmedel, med mera.

En välordnad och god ekonomi är en förutsättning för att klara den utveckling som krävs sett till regionens demografiska utmaningar. Styr- och ledningssystem behöver utvecklas så att det blir enkelt för verksamheterna att hålla kostnadsutvecklingen nere.

Under planperioden kommer särskild vikt att läggas vid att mäta och följa upp hur regionens samtliga verksamheter arbetar med följande effektmål

(önskvärd effekt av aktiviteterna):

- *Minskad miljöpåverkan*
- *Starkare ekonomi*
- *Bättre infrastruktur i hela Dalarna*

Målområdet *hållbar utveckling* återfinns i alla nämnder och styrelsens måluppföljning. Under 2021 är 8 st. av 58 st. mål ej uppfyllda.

Energianvändning är fastighetsnämndens mest betydande miljöaspekt. Målet att *Minimera fastigheters miljöpåverkan* uppnås inte 2021. Det beror på utebliven måluppfyllnad för energianvändningen. Utfall helår för media/energianvändning är 156,5 kWh/kvm, att jämföra med målet på 147,2 kWh/kvm. Fastigheterna som står för ökningen är i huvudsak Falu lasarett och Mora lasarett. Covid-anpassningar bedöms vara den största orsaken, eftersom ventilationsflöden och tider för ventilation har utökats.

I hälso- och sjukvårdsnämnden nås inte mål för att *öka produktivitet och effektiva vårdflöden*. Utebliven måluppfyllnad kopplas till för högt antal utlokaliserade patienter under året, oförändrad nivå av återinläggningar inom 30 dagar jämfört med föregående år och operationsköerna. Måluppfyllnaden kopplas i hög grad till arbetet med pandemin där t.ex. tidskritiska patienter opereras men icke-tidskritiska får vänta längre än 90 dagar, vilket får effekt på operationsköerna.

I nämnden för kostsamverkan uppnås inte målet för budgetföljsamhet. Budgetföljsamheten avser kostnadsbudgeten och visar på en låg följsamhet. Orsaken är låga personalkostnader som en effekt av avvecklingen av mottagningsköken, samt låga kostnader för livsmedel som en effekt av pandemin och låga volymer

Regionala utvecklingsnämndens mål att *samverka med statliga myndigheter så att statens närvaro säkerställs och utvecklas* uppnås inte. Den statliga närvaron i Dalarna rapporteras sedan år 2020 ha minskat med två myndigheter, Forsvarsmakten och Migrationsverket.

Målområde 4. Digitalisering

Digitalisering är en stor utmaning för Region Dalarna men också en stor möjlighet. Tillgången till den digitala infrastrukturen behöver fortsätta att byggas ut i hela länet. Rätt använd bidrar digitaliseringen till att öka närhet och service, trots stora avstånd. Digitalisering kan också bidra till ett ökat självbestämmande och demokratiskt deltagande. Det ska vara lätt att vara digital såväl inom Region Dalarna som i länet.

Under planperioden kommer särskild vikt att läggas vid att mäta och följa upp hur regionens samtliga verksamheter arbetar med följande effektmål (önskvärd effekt av aktiviteterna):

- Ökad demokrati och ökat inflytande
- Ökad produktivitet och effektivitet
- Modernisering av arbetsmetoder

Målområdet *digitalisering* återfinns i alla nämnder och styrelsens måluppföljning. Under 2021 är 2 st. av 31 st. mål ej uppfyllda.

Serviceämnden når inte sitt mål att *Utveckla och införa digital beställarfunktion för servicetjänster*. Det upphandlade avtalet med leverantör har hävts under året p.g.a. långvariga brister och leveransförseningar. Serviceförvaltningen kommer att ta ett omtag kring ett planerings- och beställningssystem för servicetjänster.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har inte nått sitt mål att genomföra *Pilot för digitalt processtöd* under 2021.

Uppdrag

Utöver målen har regionfullmäktige gett respektive nämnd specifika uppdrag att utföra och följa upp. Totalt 122 uppdrag redovisas av nämnder och styrelse. Av dessa har 43 uppdrag angetts som klara, 40 som ständigt pågående, 30 som pågående, 34 som nästan klara och 5 stycken uppdrag har angetts som ej startade. I tabellen nedan framgår antal uppdrag och genomförandestatus för uppdragen. Det följs av en beskrivning av de uppdrag som inte genomförts. Till årsredovisning och till respektive nämnds förvaltningsberättelse finns bilaga med detaljredovisning av uppdragen.

Status	Antal
● Klart	43
▶ Ständigt pågående	40
▲ Nästan klart	4
▲ Pågående	30
■ Ej startat	5
Summa	122

Fem uppdrag har av nämnderna redovisats som *ej startat*.

Hälso- och sjukvårdsnämnden redovisar att tre uppdrag ej genomförts eller startat. Det gäller uppdragen att;

- *Primärvårdens andel av de totala resurserna för hälso- och sjukvård ska öka över tid.* Primärvårdens andel av de totala resurserna har inte ökat mellan 2020 och 2021.
- *Förstärka valfriheten och tillgängligheten inom förlossningsvården och eftervården med syftet att skapa förutsättningar för säkrare och tryggare förlossningar.* Arbetet med att utveckla en säkrare och tryggare mödrahälsovård och förlossningsvård har inte kunnat prioriteras 2021 utan planeras till 2022.
- *Utreda hur resurser kan flyttas från sjukhusvården till primärvården, i linje med vad som avses i den nya primärvårdsreformen.* Hur resurser kan flyttas från sjukhusvården till primärvården, i linje med vad som avses i den nya primärvårdsreformen har ej utretts pga. att fokus istället har lagts på utredningen Framtidens hälso- och sjukvård.

Regionala utvecklingsnämnden redovisar att uppdraget, *Region Dalarna ska upprätta ett forum för samverkan med statliga myndigheter så att statens närvaro säkerställs och utvecklas*, ej genomförts. Nämndens uppdrag genomförs i samverkan med kommuner och näringsliv med flera. Beredning för Dalarnas utveckling är ett forum för samverkan. Pandemin har påverkat samverkan, både genom att fokus lagts på kortsiktiga pandemirelaterade åtgärder och att grupper och nätverk inte haft möjlighet att träffas.

Regionstyrelsen har inte uppnått uppdraget att *Sjukfrånvaron ska minska med 1 procentenhet i Region Dalarna, jämfört med år 2019*. Se verksamhetsberättelsens avsnitt *väsentliga personalförhållanden* för redovisning av sjukfrånvaron i Regionen.

Måluppfyllelse finansiella mål

Finansiella mål och nyckeltal		Budget 2021	Resultat 2021	Resultat 2020	Måluppfyllelse
Finansiella mål					
Årets resultat (enligt balanskrav), över budget	mnr	206	597	716	●
Resultatet, enligt balanskravet, ska vara ett överskott på minst 1% av skatte- och bidragsintäkterna åren 2019-2021 men 2% senast år 2022	%	2,0	5,7	7	●
Styrelsen och nämnderna ska hålla fastslagen budget och inte överskrida budgeterad nettokostnadsutveckling	%	100	85	75	■
Finansiell placering ska matcha pensionskuldens utveckling och därutöver öka avsättning med minst 400 mnr per år	%	100	100	100	●
Nyckeltal					
Skattesats	kr	11,63	11,63	11,63	
Skatteintäcks- och generella statsbidragsutveckling	%	3,0	4,7	6,6	
Nettokostnadsutveckling	%	3,1	4,1	-0,7	
Nettokostnadsutveckling exkl jämförelsestörande	%		6,8	-0,7	
Årets investeringar	mnr	873	730	807	
Placerade pensionsmedel	mnr	2 092	2 007	1 600	
Soliditet	%	10	22	14	
Soliditet inkl. ansvarsförbindelse	%	-48	-30	-45	
Lån vid årets slut	mnr	716	100	200	
Ansvarsförbindelse pensioner intjänade före 1998 inkl. löneskatt	mnr	4 116	4 417	4 322	
Pensionsavsättning, förmånsbestämd ålderspension inkl. löneskatt	mnr	3 990	4 265	3 759	

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt

Tre av fyra finansiella mål uppfylls, resultatmålen samt målet om avsättningar till pensioner. Målet att nämnderna ska hålla fastslagen budget uppfylls inte då Kollektivtrafiknämnden och Tandvårdsnämnden uppvisar underskott i förhållande till budget. Det kan delvis förklaras av effekterna av pandemin. Även regionstyrelsens förvaltning har ett underskott jämfört med budget.

Ekonomiskt resultat

2021 års ekonomiska resultat är 901 mnr. Resultatet är 695 mnr högre än det budgeterade resultatet på 206 mnr och 108 mnr högre än föregående års resultat. 2021 års resultat exklusive orrealiserade vinster är 597 mnr vilket är 119 mnr lägre än föregående år.

Riktade statsbidrag som hanteras genom finansförvaltningen budgeterades till 430 mnr. Utfall på helåret är 1 160 mnr. Huvuddelen av avvikelsen beror på statsbidrag relaterade till pandemin. De riktade statsbidragen för testning och vaccinationer är totalt ca 520 mnr.

Årets resultat innebär ett positivt eget kapital om 1 883 mnr, att jämföra med ingående balans om 1 018 mnr. Soliditeten är 22 procent exklusive pensioner i ansvarsförbindelsen. Inklusivt ansvarsförbindelsen för pensioner, dvs åtagandet utanför balansräkningen, är soliditeten negativ. Region Dalarna kommer inte att reservera delar av det positiva resultatet i resultatutjämningsreserv, vilket gjordes 2020.

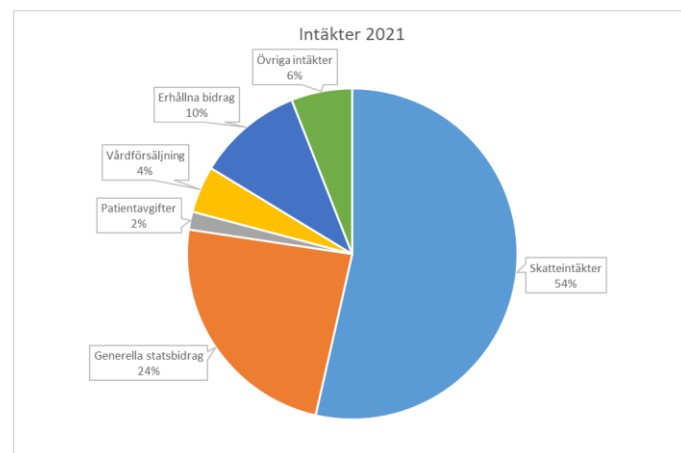
Orealiserade vinster ska inte räknas med i årets resultat efter balanskravsjusteringar, vilket innebär att det uppgår till 597 mnr för 2021. Jämfört med det

budgeterade resultatet enligt balanskravet på 206 mnr, uppgår avvikelsen till 391 mnr

Verksamhetens resultat, dvs. resultat före finansiella poster uppgår till 653 mnr, vilket är 385 mnr högre än budgeterat och 160 mnr lägre än föregående år.

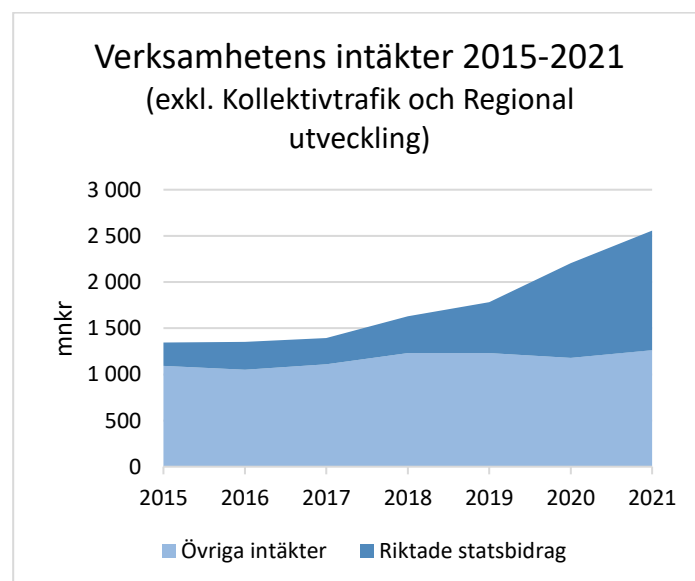
Intäkter

Totala intäkter 2021 uppgår till 13 710 mnr där den största andelen är skatte- och generella statsbidragsintäkter som utgör ca 80 procent.

Verksamhetens intäkter

Verksamhetens intäkter uppgår till 2 788 mnr och har ökat med 347 mnr, vilket motsvarar 14 procent, jämfört med förra året. Riktade statsbidrag har ökat med 269 mnr, eller 26 procent, till 1 305 mnr totalt 2021. Ökningen beror på att 2021 är första hela året med pandemirelaterade statsbidrag. Riktade statsbidrag avseende testning och vaccinationer är totalt cirka 520 mnr.

Diagrammet ovan visar verksamhetens intäkter åren 2015-2020 med de riktade statsbidragen specificerade. De riktade statsbidragens andel av verksamhetens intäkter har ökat från 19 procent 2015 till 51 procent 2021. För att öka jämförbarheten mellan

åren är de nytillkomna verksamheterna Kollektivtrafik, från 2018, och Regional utveckling, från 2019, exkluderade. Hela ökningen mellan 2019 och 2020 beror på statsbidrag kopplade till pandemin. Även 2021 beror den ökande andelen statsbidrag på pandemirelaterade statsbidrag.

Den överväldigande majoriteten av de riktade statsbidragen hanteras av finansförvaltningen och fördelas internt via rekvisering. I övrigt avser bland annat 94 mnkr verksamhetsbidrag till enheter inom kultursamverkansmodellen och till folkhögskolorna.

Riktade statsbidrag enligt överenskommelser

Den största delen av de riktade statsbidragen är så kallade riktade statsbidrag enligt överenskommelser. Dessa riktar sig främst till Hälso-och sjukvården, men andra nämnder eller styrelsen kan också ta del av dessa. Ett exempel är Servicenämndens arbete med distribution av vaccin. Här följer kortfattad information av de största riktade statsbidragen enligt överenskommelser.

Stöd till följd av sjukdomen covid-19

Sveriges regioner och kommuner har under 2021 fått statsbidrag för att ekonomiskt stödja verksamheterna för uppskjuten vård, skyndsamma transporter, ökad testning, smittskyddsåtgärder och vaccinering mot covid-19. Region Dalarna har även ansökt om och beviljats ersättning för merkostnader på grund av covid-19 under december 2020. Medel för testning och vaccinationer mot covid-19 har erhållits mot prestation och ersättningen baseras då på antal utförda tester eller vaccineringar. Ekonomiska medel för arbete med uppskjuten vård och smittskyddsåtgärder har beräknats enligt befolkningsunderlag. Regionen har även fått del i statsbidrag för förberedande åtgärder för att säkra en god vaccinationskedja. Medlen har utbetalats till länets vårdcentraler enligt listningsunderlag. Totalt har Region Dalarna erhållit 735 mnkr i riktade statsbidrag som är knutna till pandemin. Merparten av medlen har tillfallit hälso- och sjukvårdsnämnden men även andra nämnder som stöttat i arbetet har tagit del av statsbidragen.

Stöd minskat resande

En förordning om ersättning till regionala kollektivtrafikmyndigheter för minskade biljettintäkter på grund av pandemin beslutades under 2020. Syftet med ersättningen var att kollektivtrafiken skulle kunna upprätthållas i sådan omfattning att trängsel och därmed risk för ökad smittspridning undveks. Ersättningen 2021 baseras på minskningen av biljettintäkter under perioden 1 januari 2021 och 30 juni

2021 jämfört med motsvarande period 2019. Region Dalarna erhöll 42 mnkr.

Ökad tillgänglighet i Hälso-och sjukvården 2021

Målet med den ursprungliga överenskommelsen var att förbättra tillgängligheten samt att vidareutveckla den uppdaterade s.k. *kömiljarden*. Uppdateringen säkerställer att satsningen bidrar till att skapa goda förutsättningar och incitament för vårdens systematiska arbete för en god tillgänglighet som är långsiktigt hållbar. Överenskommelsen bestod av två delar varav del två baserades på utbetalning enligt befolkningsunderlag efter inskickad handlingsplan samt inrapportering av data. Del ett utmynnade i en tilläggsöverenskommelse som kommunicerades i början av juli 2021 där hälften av medlen utbetalades enligt befolkningsunderlag och ersättning för resterande baserades på prestationsmätning av väntetider under september och november. Regionen presterade väl och nådde målen för alla områden förutom ett. Det resulterade i att regionen fick del i de prestationsbaserade medlen men även del av ytterligare medel som fördelades ut då flera regioner inte uppnått målen. Totalt erhöll Region Dalarna 95 mnkr.

God och nära vård

Överenskommelsen är en sammanslagning av de tidigare överenskommelserna God och nära vård, En investering för utvecklade förutsättningar för vårdens medarbetare och Vision e-hälsa 2025 samt även insatser för att stärka ambulanssjukvården.

Överenskommelsen för 2021 bestod av fem utvecklingsområden som alla syftade till att stödja utvecklingen av hälso- och sjukvården med särskild inriktning på den nära vården.

Dessa områden är:

- Utveckling av den nära vården med fokus på primärvården
- Goda förutsättningar för vårdens medarbetare
- Vidareutbildning och utveckling för sjuksköterskor
- Insatser inom ramen för Vision e-hälsa 2025
- Förstärkning av ambulanssjukvården

Region Dalarna erhöll 159 mnkr som bland annat finansierade mobila team på flera orter, Region Dalarnas digitala vård-app Min vård, extra ersättning för hembesök, satsningar för att förbättra tillgängligheten inom primärvården, arbete med fast läkarkontakt, fjärrmonitorering av pacemakers och inköp av mobil medicinsk utrustning. Insatser för att skapa goda förutsättningar för vårdens medarbetare bestod bland annat av finansiering av utbildning för

specialistsjuksköterskor, handledning till ST-läkare, utbildning av ST-tandläkare, implementering av search-baserad rekrytering via LinkedIn, karriärutvecklingsmodell, rekryteringsteam, bemanningscenter, digital och medicinsk utveckling med mera. Inom området Vision e-hälsa utvecklades bland annat utbudet gällande invånartjänster genom webb-tidbokning samt arbete och struktur för digitalisering. En förstärkning inom ambulanssjukvården har initierats med bland annat en bedömningsbil i Vansbro. Regionen har även ansökt om och beviljats medel från Socialstyrelsen för att stärka det akuta psykiatriska omhändertagandet genom en utbildning till all ambulanspersonal som en del av ett samarbete mellan psykiatri och ambulanssjukvården.

En personcentrerad, tillgänglig och jämlik hälso- och sjukvård för graviditet, förlossning och eftervård

Överenskommelsen utgör en del i arbetet för en mer jämställd hälso- och sjukvård och omfattar hela vårdkedjan före, under och efter graviditet. Sedan 2015 har flera överenskommelser som rör kvinnors hälsa tecknats mellan Regeringen och SKR. För 2021 innefattade den ursprungliga överenskommelsen även en tilläggsöverenskommelse.

Totalt erhöll Region Dalarna drygt 38 mnkr varav 12 mnkr var från tilläggsöverenskommelsen. Ett flertal insatser inom både specialiserad kvinnosjukvård och primärvård gjordes under året, där vissa insatser påbörjats åren innan. Exempel på insatser är barnmorskeutbildningar, självprovtagning av HPV, arbetsmiljöarbete, utbildningsinsatser och lönesatsningar samt gemensamt arbete med "Säker vårdkedja under graviditet, förlossning och eftervård".

Psykisk hälsa och suicidprevention

Målsättningen med den fleråriga överenskommelsen är att sluta de påverkbara hälsoklyftorna och skapa en god psykisk hälsa för hela befolkningen. Region Dalarna erhöll 21 mnkr för regionen samt del i de länsgemensamma medlen som var 18 mnkr. På grund av pandemin har en stor del av planerade gemensamma insatser mellan regionen och kommunerna inte kunnat genomföras under året. De insatser som har utförts har stärkt första linjens vård för barn och unga genom samtalsmottagningar och ungdomsmottagningar i samverkan med länets kommuner.

Satsningen syftar till att barn och unga med psykisk ohälsa ska erbjudas god och nära vård som möter behov inom rimlig tid. Överenskommelsen är omfattande och ett flertal områden förutom ovanstående är inkluderade. Det gäller bl.a.

suicidprevention, brukarsamverkan, psykiatrisk traumavård och mobil utveckling. Exempel på genomförda insatser är ökad bemanning på ungdomsmottagningarna, psykolog via Min vård, internetbaserade KBT-behandlingar, utveckling av e-hälsa och e-tjänster för ungdomsmottagningar i Dalarna, projekt Ungdomshälsa, stöd till föräldrar med särskilda behov, suicidprevention, samordnad individuell plan (SIP), Case management och collaborative care (vårdsamordning) med mera.

Jämlik och effektiv cancervård med kortare väntetider

Den nationella cancerstrategin syftar till att främja långsiktig utveckling inom centrala områden om bland annat god tillgänglighet, information och sammanhållna vårdkedjor samt kunskapsutveckling inom cancervården.

Insatserna i överenskommelsen delas in i tre områden som motsvarar cancerstrategins delar:

- Prevention och tidig upptäckt.
- Tillgänglig och god vård m.m., med fokus på patienten.
- Kunskapsutveckling, kompetensförsörjning och forskning.

Region Dalarna tilldelades 2020 cirka 10 mnkr för insatser för att stärka cancervården. Stora delar av medlen går till finansiering och drift av operationsroboten på Falu lasarett men medlen användes även till finansiering av samordnare för standardiserade vårdförlopp samt cancersamordnare och till insatser för att förbättra registreringen i de kvalitetsregister som finns inom området. Under året antogs även en ny sjukvårdsregional cancerplan som brutits ned till en regional handlingsplan. Handlingsplanen antogs av Hälso- och sjukvårdsnämnden i december.

Jämlik och säker vård –personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp

En del av denna överenskommelse handlar om implementering av personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp –jämlik och effektiv vård med god kvalitet, som en del av det nationella systemet för kunskapsstyrning. Under året har ett flertal vårdförlopp godkänts nationellt och implementeringsarbetet har påbörjats inom regionerna. Initialt genomförs gapanalyser för att undersöka hur dagens praxis ser ut i jämförelse med beslutade vårdförlopp. Regionen tog emot cirka 6 mnkr under 2021 för implementering av vårdförlopp. En samordnare för vårdförloppsarbetet samt en samordnare för lokala programområden har anställts under året. En ny avdelning för Kunskapsstyrning har

etablerats som en del av hälso- och sjukvårdens stödstruktur inom enheten Ledningsstöd och strategi HS. Avdelningen stödjer verksamheterna i kunskapsstyrningsarbetet samt bereder remisser och politiska beslut relaterade till bland annat vårdförloppen. Medel har även använts till regionens nationella representanter som varit delaktiga i bland annat utformningen av vårdförloppen och olika expertgrupper inom kunskapsstyrningssystemet.

Hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar

Överenskommelsen är en del av regeringens arbete med att stärka regionernas förmåga att hantera höjd beredskap och stärka det civila försvaret. Överenskommelsen är flerårig och planeras i nuläget till och med år 2025. Nedanstående punkter är en del i ett långsiktigt arbete och kommer inte att avslutas under 2021:

- Krigsorganisation och dess bemanning
- Samverkan och ledning
- Planeringssamverkan
- Utbildning och övning
- Traumavård
- Försörjningsberedskap
- Motståndskraft

Under 2021 har regionen arbetat med ett flertal områden, bland annat fastställd krigsorganisation och krigsplacering, finansiering av beredskapslagret, beredskapsläkare, etablering av krisstab, ny nödkanal, relevanta utbildningar inom området, utredning gällande omsättningslager och livsmedelsförsörjning m.m. Totalt har Region Dalarna erhållit 7 mnkr 2021.

Övrigt inom verksamhetens intäkter

Intäkter från patientavgifter och övriga avgifter är totalt 16 mnkr högre jämfört med föregående år. Ökningen sker från en låg nivå vilket har sin förklaring i pandemins effekter. Tandvården har ökat sina patientintäkter något jämfört med 2020, medan kollektivtrafiken ser en liten minskning av biljettintäkterna.

Skatteintäkter

Regionens största intäkt är skatteintäkter och motsvarar 54 procent av de externa intäkterna 2021. Detta innebär att skatteintäkternas utveckling har en stor påverkan på regionens ekonomi. Skatteintäkterna har ökat med 362 mnkr jämfört med föregående år vilket motsvarar fem procent. Avvikelsen mot budget är plus 274 mnkr. Orsaken till ökningen är bl.a. en snabbare återhämtning av samhällsekonomin än förväntat efter den kraftiga konjunkturnedgången på grund av pandemin våren 2020.

Generella statsbidrag och utjämning

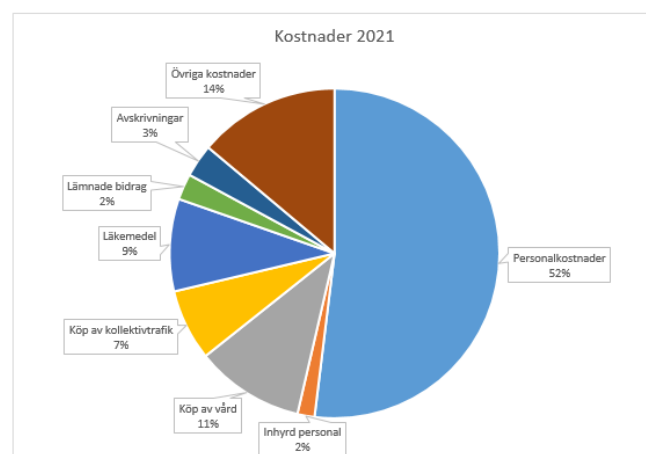
De generella statsbidragen 2021 uppgår till 3 263 mnkr vilket är 53 mnkr högre än budgeterat. Avvikelsen beror främst på ett ökat bidrag för läkemedelsförmånen. Samtidigt har utjämningen ökat som en konsekvens av den snabba samhällsekonomiska återhämtningen.

Finansiella intäkter och kostnader

Årets realiserade vinst på placerade medel uppgår till 304 mnkr. De finansiella kostnaderna är 4 mnkr lägre än budgeterat.

Kostnader

Kostnaderna 2021 uppgår till 12 809 mnkr, den största andelen utgörs av personalkostnader som står för 52 procent.

Verksamhetens kostnader

Verksamhetens kostnader uppgår till totalt 12 330 mnkr, vilket innebär en ökning på 8,5 procent jämfört med 2020.

Personalkostnaderna exklusive jämförelsestörande pensioner har under 2021 ökat med totalt 323 mnkr, vilket motsvarar 5 procent. En del av ökningen förklaras av årlig lönerrevision. Inom hälso- och sjukvården är ökningen av personalkostnaderna 3,7 procent att ställas mot 2020 års ökning på 6,3 procent. Under 2021 har ett nytt arbetstidsavtal implementerats för sjuksköterskor i 2777 verksamhet till en kostnad av 37 mnkr. Den ökning av årsarbetare som sågs 2020 i Hälso- och sjukvården fortsätter 2021 om än i mindre omfattning. De arbetade timmarna ökar främst i kategorin timanställda och stafettssjuksköterskor. Kostnader för övertid och mertid i Hälso- och sjukvården har ökat med 11 procent mellan 2020 och 2021. En del av ökningen av personalkostnaderna beror på en onormal bemanningssituation på grund av pandemin: personal har flyttats och ordinarie personal har i större utsträckning än vanligt inte kunnat jobba på

grund av sjukdomssymptom. Det har också lett till relativt sett höga kostnader för sjuklöner och övertid.

Kostnaderna för inhyrd personal i Hälso-och sjukvården har ökat med 5 procent till totalt 213 mnkr 2021. Division Psykiatri och Division Primärvård har minskat sina kostnader medan Division Medicin och Division Medicinsk Service ökat sina kostnader för inhyrd personal. Division Kirurgi har oförändrade kostnader. Medicinkliniken i Mora har haft ett ökat behov av stafettläkare och akutmottagningen i Falun har ökade kostnader för stafettsjuksköterskor. Vakanta tjänster inom Bild-och funktionsmedicin fortsätter vara anledningen till höga kostnader för inhyrd personal inom Division Medicinsk service.

Totalkostnaden för inhyrd personal uppgår till 215 mnkr vilket är 12 mnkr högre jämfört med föregående år, motsvarande en ökning med 6 procent. Jämfört med budget avviker kostnaden för inhyrd personal negativt med 65 mnkr.

Personalkostnaderna för servicenämnden har ökat med knappt 9 procent vilket beror på ett utökat uppdrag kopplat till pandemin samt breddinförande av vårdnära service. Faktiska årsarbetare har ökat med 17,6 procent inom Regionservice.

Flera förvaltningar vittnar om ökad övertid och mertid under året på grund av sjukskrivningar och förhållningsregler vid covid-19.

Kostnaden för köpt vård exklusive högspecialiserad vård överstiger budget med 64 mnkr. Merparten av avvikelsen är finansierad av statsbidrag för uppskjuten vård. Ökningen från föregående år uppgår till 30 mnkr motsvarande 21 procent, och förklaras av arbetet med att komma ikapp med den vård som fått vänta under pandemin. I gruppen inkluderas kostnader för dalapatienter som uppsökt vård i andra län antingen akut eller med egenvårdsremiss. Även dessa kostnader har ökat vilket tyder på ett ökat resande.

De totala kostnaderna för högspecialiserad vård har ökat med 6,5 % under 2021 och uppgår till 677 mnkr. Kostnadsökningen beror dels på höjda priser hos Uppsala Akademiska sjukhus, och dels på ett förbättrat pandemiläge under hösten vilket möjliggjorde att skicka patienter för behandling. Antalet remisser som skickats till högspecialiserad vård ökade med totalt 9 procent jämfört med 2020 och ökningen sker från en låg nivå. Jämfört med 2019 har antalet remisser till högspecialiserad vård ökat med 2 procent. Inför 2021 slöts ett nytt avtal med Karolinska sjukhuset i Stockholm med ett lägre DRG-pris än det avtal regionen har mot Uppsala Akademiska. Avtalet har potentialen att bromsa kostnadsökningen då det nya samverkansavtalet inom sjukvårdsregion Mellan-Sverige blev mycket dyrare. Av totalt 6600 remisser

2021 gick 4300 till Akademiska sjukhuset i Uppsala och 900 till Örebro Sjukhus.

Kostnaderna för rekvisitionsläkemedel ökade med 10 procent under 2021 och avviker negativt mot budget med 25,7 mnkr. Avvikelsen återfinns framförallt inom Division Medicin. Avvikelsen förklaras av nya dyra läkemedel samt nya läkemedelsindikationer som driver kostnaderna.

Resultatet för förmånsläkemedel är 17,7 mnkr sämre än budgeterat och avvikelsen förklaras framförallt av en ingående obalans på läkemedel.

Kostnaderna för medicinskt material är knappt 53 mnkr högre än budgeterat vilket framförallt förklaras av den utökade testningen av covid-19. Dessa kostnader har täckning via riktade statsbidrag.

Kostnaderna för köp av trafik har minskat med 14 mnkr, motsvarade cirka 2 procent, jämfört med föregående år och understiger budget med 27 mnkr. Avvikelserna mot budget finns främst inom linjetrafik och sjukresor.

Avskrivningar

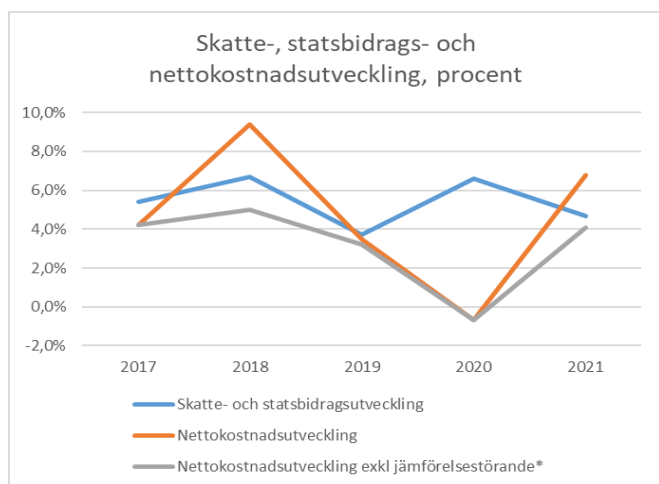
Avskrivningarna har ökat med 14 mnkr jämfört med föregående år. 8 mnkr av ökningen finns inom IT-investeringar, och 16 mnkr av ökningen har skett inom fastighetsinvesteringar. Avskrivningar på immateriella tillgångar har minskat med 17 mnkr som en konsekvens av arbetet med att utrangera felaktigt anläggningsförda tillgångar från tidigare år.

Sambandet mellan verksamhetens nettokostnader och utveckling av skatter och generella statsbidrag

Verksamhetens nettokostnader är totalt 57 mnkr lägre än budgeterat. Nettokostnadsutvecklingen exklusive jämförelsestörande pensionskostnader uppgår till 4 procent jämfört med föregående år, men bör ses sammantaget med 2020 då båda åren präglas av betydande pandemirelaterade intäkter i form av riktades statsbidrag med olika periodicitet. Nettokostnadsutvecklingen för 2021 jämfört med 2019 är cirka 6 procent.

Bruttokostnadsutvecklingen 2021 uppgår till 8 procent. Den huvudsakliga skillnaden mellan brutto- och nettokostnadsutveckling beror på de riktade statsbidragen. En allt större andel av verksamheten finansieras av riktade statsbidrag. När kostnaderna för Regionen ökar till följd av t.ex. satsningar eller merkostnader för pandemin så innebär det en ökning i bruttokostnadsutvecklingen. Samtidigt ökar inte nettokostnadsutvecklingen i samma takt eftersom verksamhetens intäkter ökar genom riktade statsbidrag.

Skatter och generella statsbidrag har ökat med 4,7 procent motsvarande 473 mnkr jämfört med 2020.

Specifikation av jämförelsestörande poster som exkluderats från beräkning 2018, övertagande av kollektivtrafik samt reavinst från fastighetsförsäljning 2019, Reavinst från fastighetsförsäljning 2018 2021, förändring livslängdsantagande pensioner

Soliditet

Soliditet är ett nyckeltal som visar hur stor andel av tillgångarna som finansieras med eget kapital. En analys av soliditeten syftar till att bedöma betalningsförmågan på lång sikt. Vid utgången av 2021 hade regionen en soliditet på 22 procent, vilket är åtta procentenheter högre än föregående år. Det innefattar pensioner intjänade år 1998 eller senare som redovisas som en skuld i balansräkningen, motsvarande

4 265 mnkr. Pensionsförpliktelser intjänade före 1998 redovisas i enlighet med gällande lagstiftning och regelverk som ansvarsförbindelse och uppgår till 4 417 mnkr. Om de pensionsförpliktelser som redovisas som ansvarsförbindelse räknas med balansräkningen skulder blir soliditeten negativ.

Likvida medel inklusive pensionsportfölj

Vid årsskiftet 2021/2022 uppgick koncernkontot till 949 mnkr och anskaffningsvärde på pensionsmedel uppgick till 2 007 mnkr, vilket blir totalt 2 956 mnkr. Kontokrediterna har inte behövt utnyttjats under år 2021.

Upplåning

Vid årets start hade Region Dalarna 200 mnkr i lån. Under året förföll ett lån om 100 mnkr vilket återbetalades i sin helhet vid förfalldatum. Låneskulden är därför 100 mnkr per 2021-12-31. Låneramen för 2021 medgav rätt att öka upplåningen med max 600 mnkr samt att omsätta befintliga lån som gick till förfall. Samtliga lån är hos Kommuninvest.

Investeringar

Investeringsbudgeten 2021 omfattar totalt 873 mnkr, av dessa avser drygt 520 mnkr fastighetsinvesteringar.

Genomförda investeringar uppgår under 2021 till totalt 730 mnkr, vilket motsvarar 84 procent av budget.

Genomförandegraden av fastighetsinvesteringar är ca 85 procent. I södra distriktet är utfallet i nivå med budget men i mellersta och norra distriktet är investeringarna något lägre än budget på grund av justerad tidplan för projekten hus 09 IVA mm på Falu lasarett och Regionservice ombyggnation på Mora lasarett.

För IT-investeringar är genomförandegraden ca 61 procent. Budgeterad investeringsram är 150 mnkr, årets IT-investeringar är 92 mnkr.

Under hösten 2021 har ekonomienheten utrett immateriella anläggningstillgångar. I utredningen framgår att Region Dalarna under tidigare år felaktigt har anläggningsfört tillgångar avseende i första hand konsultkostnader som immateriella anläggningstillgångar. För att anpassa bokföringen till gällande redovisningsregler samt den gemensamma rekommendation som finns i införandeprojektet, rättar regionen tidigare års utfall, ca 33 mnkr, via eget kapital. För immateriella anläggningar ska endast systemkostnader till leverantörer bokföras och skrivas av som investering. För 2021 har utfallet rättats i resultaträkningen, totalt ca 12 mnkr.

Fastighetsinvesteringar år 2021 uppgår till 453 mnkr vilket är 85% av budget. Investeringsbudget för 2021 innehåller även externa investeringar som inte syns i Regionens utfall. Budget exklusive externa investeringar är 521 mnkr och då är utfallet 87 % av budget. I södra distriktet ligger utfallet i nivå med budget men i mellersta och norra distriktet är investeringarna något lägre än budget på grund av justerad tidplan för projekten hus 09 IVA mm på Falu lasarett och Regionservice ombyggnation på Mora lasarett.

Flertalet större projekt har pågått under året, ombyggnad av Ortopedkliniken etapp 2 och ombyggnad av mottagningsstation M1 och M2 som syftar till robustare elförsörjning på Falu lasarett och tillbyggnad av Mora lasarett med vårdcentral, habilitering och huvudentré samt elkraftsprojektet för robustare elförsörjning.

IT-investeringar

För IT-investeringar är genomförandegraden ca 61 procent. Budgeterad investeringsram är 150 mnkr, årets IT-investeringar är ca 100 mnkr. I urval avser de:

- IT-arbetsplats
- Primärlagring utökning
- Powermaxuppgradering
- Impax cash
- Ombyggnation regionens nät
- Nyckeltal KTF
- Tillägg/komplettering nät vid byggprojekt

Till årets investeringar i Hälso- och sjukvården hör framförallt investeringar i Genomlysningslabb och Datortomograf.

Regionen har pågående projekt om ca 583 mnkr. Till de Större nu pågående projekten hör bl.a.;

- Mag-tarm mottagning Falu lasarett
- Hissombyggnation Falu lasarett
- Utbyggnad hus 09 IVA Falu lasarett
- Ortopedkliniken Falu lasarett
- Nybyggnad VC,HAB,BUP Mora lasarett
- Ambulansstation Sälen

Verksamheternas ekonomi

Verksamhetens nettokostnader är totalt 57 mnkr lägre än budgeterat. Nettokostnadsutvecklingen exklusive jämförelsestörande pensionskostnader uppgår till 4 procent jämfört med föregående år, men bör ses sammantaget med 2020 då båda åren präglas av betydande pandemirelaterade intäkter i form av riktades statsbidrag med olika periodicitet. Nettokostnadsutvecklingen för 2021 jämfört med 2019 är cirka 6 procent.

Se avsnitt "Driftredovisning" och bilaga för nämnders verksamhetsberättelser för fördjupad beskrivning av verksamheternas ekonomi.

Över- och underskottshantering för Hälsoval, Folkandvården och Hjälpmedelsnämnden Dalarna

Se även not 21 till balansräkningen, Eget kapital. För 2021 överförs inga över- eller underskott på grund av pandemins påverkan på de ekonomiska resultaten.

Hälsoval i egen regi

Totalt ackumulerat överskott uppgår till 36 mnkr.

Folktandvården

Totalt ackumulerat överskott uppgår till 1 mnkr.

Hjälpmedelsnämnden Dalarna

Totalt ackumulerat överskott uppgår till 4 mnkr.

Pensionsportfölj

I likvida medel ingår en pensionsportfölj med placeringar i fonder. Syftet med pensionsportföljen är att över tid möta likviditetsbelastning av framtida pensionsutbetalningar. Anskaffningsvärde vid årsskiftet 2021/2022 var 2 007 mnkr och marknadsvärde 2 536 mnkr. Under året har insättningar skett vid fyra tillfällen uppgående till totalt 400 mnkr.

Andelen aktier i pensionsportföljen var vid årsskiftet 56 procent (normal andel 50 procent), resterande innehav utgörs av räntebärande tillgångar 42 procent (normalt 30 procent) och alternativa tillgångar på 1 procent (normalt 20 procent). Den låga andelen alternativa tillgångar beror på svårigheter med genomlysning och riskbedömning samt långa inlåsningsstider. Kompletterande alternativa tillgångar planeras framöver. Vid årets slut har således portföljen en normal vikt i aktier, övervikt i räntebärande tillgångar och undervikt i alternativa tillgångar. Portföljen har under hela året legat inom allokering gränserna enligt placeringsdirektiv.

Portföljens marknadsvärde är 29,2 procent av den totala pensionsskulden inklusive löneskatt vid årsskiftet. Det är en ökning gentemot föregående år, då motsvarande andel var 22,6 procent. Se tabellen återlån nedan.

Pensionsportfölj mnkr	Normal andel	Anskaffnings- värde	Marknads- värde	Portfölj- andel
			2021-12-31	2021-12-31
Aktier	50%	917	1 432	56%
Räntor	30%	1 058	1 073	42%
Alternativa	20%	32	31	1%
Totalt	100%	2 007	2 536	100%

Pensionsåtaganden och återlånade medel till driften av verksamheten

Det totala pensionsåtagandet har ökat med 601 mnkr jämfört med föregående år. Anskaffningsvärdet på pensionsfonden har ökat med 407 mnkr, inklusive återinvesterade fondrabatter, under året medan marknadsvärdet på placeringarna har ökat med 711 mnkr per 31 december 2021. Detta innebär att återlånade medel minskat med -110 mnkr på balansdagen.

	2021		2020		Förändring	
	Belopp	andel	Belopp	andel	Belopp	andel
Återlån av pensionsmedel inkl löneskatt, mnkr						
Avgiftsbestämd ålderspension individuell del 1998-1999	200	2,3%	203	2,5%	-2	0,2%
Avsättningar pensioner	4 065	47%	3 556	44%	508	-2,8%
Ansvarsförbindelse	4 417	51%	4 322	53%	95	2,6%
Totalt pensionsåtagande inkl löneskatt	8 682	100%	8 081	100%	601	0,0%
Finansiella placeringar för pensionsmedel, marknadsvärde	2 536	29%	1 825	23%	711	-6,6%
Återlånade medel*	6 146	71%	6 256	77%	-110	6,6%

* Rådet för kommunal redovisning har definierat begreppet återlån som skillnaden mellan totala pensionsförpliktelser och förvaldade pensionsmedel, angivna till marknadsvärde

Intern styrning och kontroll

Under året har nämnder och förvaltningar arbetat med att genomföra internkontrollpunkterna och samtliga nämnder har lämnat en rapport till regionstyrelsen om resultatet av nämndernas arbete med internkontroll 2021.

I tabellen nedan redovisas resultatet av internkontrollpunkterna för respektive nämnd. Internkontrollpunkter som har fått resultat grönt visar inga eller godtagbara avvikelser, medan punkter som har resultat gult eller rött behöver behandlas vidare för att uppnå önskat resultat.

Resultat av granskade processer/moment				
Antal resultat per nämnd				
Hälso- och sjukvårdsnämnd/ Hälso- och sjukvård	11	1	0	
Hälso- och sjukvårdsnämnd/ Hörsel och syn	7	2	0	
Regionstyrelse / Central förvaltning	3	5	0	1
Fastighetsnämnd	7	3	0	
Servicenämnd / Gemensam nämnd för kostsamverkan	2	1	1	
Kultur- och bildningsnämnd	4	2	0	
Tandvårdsnämnd	3	3	1	
Kollektivtrafiknämnd	9	1	0	
Patientnämnd	4	0	0	
Regional utvecklingsnämnd	1	1	2	
Regionfastigheter	9	2	0	
Hjälpmedelsnämnd	5	2	0	
Summa	65	23	4	1

- Inga eller godtagbara avvikelser finns
- Avvikelser/brister observerade - åtgärd bör övervägas
- Betydande avvikelser/brister observerade - åtgärd krävs

Av nämndernas totalt 93 internkontrollpunkter för 2021 har 65 punkter redovisats med resultat "inga eller godtagbara avvikelser" varav en pågående process och 23 punkter med "avvikelser/ brister observerade – åtgärd bör övervägas".

Fyra av internkontrollpunkterna bedöms ha "betydande avvikelser/brister observerade – där åtgärd krävs". Servicenämnd/Nämnden för kostsamverkan påvisar ett behov av att utveckla kommunikation avseende servicenivåer och uppföljning av dessa samt att

implementera ett ändamålsenligt systemstöd.

Tandvårdsnämnden arbetar med att utveckla arbetet med att hantera brister gällande interna transaktioner. Regionala utvecklingsnämnden har följt upp tillgänglighet och kommunikation gentemot medborgare och intressenter. Samverkansaktörer har påtalat att det är svårt att hitta information om förvaltningens verksamhet på Region Dalarnas hemsida. Regionala utvecklingsnämnden upplever därutöver att befintliga IT-system inte har kunnat ge ett ändamålsenligt stöd vid samarbete med andra verksamheter.

Nämndernas fullständiga rapporter finns sammanställda i dokumentet *Uppföljning av intern styrning och kontroll* som behandlas av regionstyrelsen. Utdrag ur nämndernas rapporter finns i bilaga till årsredovisningen.

Vårdproduktion och tillgänglighet

Nyckeltal vårdgaranti	Utfall	Mål	Mål-uppfyllelse
Vårdgaranti – 0 – telefontillgänglighet primärvården	89 %	100%	▲
Vårdgaranti – 3 – bedömning primärvården	89 %	82%	●
Vårdgaranti – 30 – första besök barn- och ungdomspsykiatri	77 %	72%	●
Vårdgaranti – 90 – första besök specialiserade vården	75 %	100 %	■
Vårdgaranti – 90 – operation/åtgärd specialiserade vården	47%	100 %	■

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt

Verksamheterna har under 2021 och särskilt under hösten arbetat hårt för att förbättra tillgängligheten med alltmer förbättrat resultat. Vårdproduktionen har ökat påtagligt jämfört med 2020, men är fortfarande inte uppe i nivån före pandemin. Tack vare det intensiva arbetet har Region Dalarna uppfyllt fyra av sex mål i den statliga tilläggsöverenskommelsen för tillgänglighet och kunde därmed ta del av 34 mnkr i statliga medel i slutet av året.

Tillgängligheten till primärvården avseende kontakt samma dag och medicinsk bedömning av legitimerad personal inom tre dagar har procentuellt försämrats under första halvåret men ligger trots det högre än riksnittet. Frågor kopplat till pandemin genererar fler och längre telefonsamtal vilket har påverkat telefontillgängligheten.

Utmaningar finns även i specialistvården, exempelvis för endoskopier där man arbetat med extrainsatser för att minska köerna. För att långsiktigt öka produktionen behövs dock fler endoskopier. Ett annat exempel är behovet av intern operationskapacitet för att klara de ortopediska operationerna. 2020 producerade Dalarna lägst antal höftprotesoperationer i landet och vad gäller produktion av knäledsoperationer var regionen bland de sämsta i landet. Under 2021 är det ett lägre patientinflöde samt fler externt köpta operationer som bidragit till att förbättra vårdgaranti-uppfyllelsen.

Vissa patientflöden fördröjs av begränsade resurser inom röntgenverksamheten. Inom diagnostik av prostatacancer har MRT-kapaciteten förbättrats, men Region Dalarna har fortfarande en låg MRT-kapacitet per capita.

Psykiatrien klarade vårdgarantin inom barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och vuxenpsykiatri för första besök men har inte klarat målet att minska köerna till utredning och terapier. Det har inte funnits vård att köpa eftersom de externa leverantörerna inte kunnat ta emot fler patienter. En handlingsplan för en köfri vård är framtagen och veckorapporter för produktion finns att tillgå inom hela psykiatri sedan början av september 2021. Vid produktionsrapporteringen upptäcktes att felregistrering utförts varför nya rutiner tagits fram som ska vara gällande inom hela psykiatri.

Verksamhetsstatistik	Resultat 2021	Resultat 2020	Förändring
Jan-dec			
Vårdtillfällen	39 680	40 075	-1,0%
Div. med	19 219	19 371	-0,8%
Div. kir	17 803	18 195	-2,2%
Div. psyk	2 658	2 509	5,9%
Vård dagar	224 966	225 459	-0,2%
Div. med	105 474	106 825	-1,3%
Div. kir	76 457	76 782	-0,4%
Div. psyk	43 035	41 852	2,8%
varav utskrivningsklara	5 910	4 857	21,7%
Div. med	3 613	2 921	23,7%
Div. kir	1 792	1 344	33,3%
Div. psyk	505	592	-14,7%
Operationer, provisio	16 696	15 222	9,7%
varav öppenvård	8 805	7 224	21,9%
varav slutenvård	7 412	7 428	-0,2%
Genomsnittlig beläggning %			
Div. med	90%	86%	4 %-enheter
Div. kir	88%	84%	4 %-enheter
Div. psyk	85%	81%	4 %-enheter
Besök, specialistsjukvård*	593 148	545 813	8,7%
Läkarbesök	297 963	274 669	8,5%
varav akut	90 234	83 411	8,2%
Övriga personalkategorier	295 185	271 144	8,9%
Besök, primärvård	1 008 314	624 497	61,5%
Läkarbesök	232 698	221 809	4,9%
varav akut	41 955	40 049	4,8%

*Division medicin, kirurgi, psykiatri

Under 2021 har produktionen ökat. Visserligen syns en marginell minskning av vårdtillfällen och vårddagar men besöken har ökat markant både i primärvård och i specialistvård.

God Nära vård

Primärvården är navet i omställningen mot en god och nära vård. Inom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen är det divisionschefen i primärvården som har ett särskilt ansvar att driva omställningsarbetet. Insatser som genomförts är exempelvis en uppstartad bedömningsenhet i Vansbro i samverkan med ambulans-sjukvården. Resultat följs regelbundet och visar hittills på god nytta för primärvård, ambulans och befolkning. Konceptet tycks vara särskilt värdefullt i glesbygd. Ett annat exempel är öppnandet av en närsjukvårdsplats i Särna i samarbete med kommunen. Under 2021 har sex patienter nyttjat platsen.

Ett genomgående förankringsarbete har genomstrukturerat hälso- och sjukvårdens arbete med god och nära vård under 2021. En arbetsgrupp har bildats, facklig förankring har skett via särskild MBA arbetsgrupp och brukarmedverkan via de befintliga politiska mötesarenorna. En strategi med mål och färdplan är framtagen i samarbete mellan regionen och länets kommuner. Breddinförande av vårdnära service och arbetet med arbetsväxling utifrån frigjord tid för vårdpersonal har genomförts.

Inom psykiatriområdet har projektet Bostad först initierats i samarbete med Borlänge kommun.

Psykiatrin samarbetar med kommunerna i länet för att starta HVB-hem för barn och unga vuxna. Samarbetsvård med primärvården har fått stor uppmärksamhet nationellt och psykiatrin har inlett ett samarbete för den prehospitala vården som fortsätter under 2022. I Västerbergslagen har projektet Samordnat medicinskt omhändertagande för personer med intellektuell funktionsnedsättning startat. Detta är en samverkan mellan primärvård, habilitering och öppenvård psykiatri.

Inom det medicinska specialistområdet är det främst den digitala utvecklingen som skapat en god och nära vård för invånarna. Exempel är utveckling av teledermatoskopi, videobesök, webb-tidböcker för att möjliggöra bokning och ombokning via 1177, distansmonitorering av inopererade pacemakrar och defibrillatorer, EKG, blodsocker kontroller på distans. En samordnare är tillsatt med uppdrag att se över och konkretisera primärvårdens jouruppdrag för att avlasta länets akutmottagningar.

Balanskravsresultat

Balanskravet är kommunallagens regelverk för krav på ekonomisk balans mellan intäkter och kostnader. Om kostnaderna är högre än intäkterna ett enskilt räkenskapsår uppstår ett underskott som ska återställas inom de tre efterföljande åren.

Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 597 mnkr, vilket därmed lever upp till lagens krav. Jämfört med tidigare år är balanskravsresultatet högre. Årets resultat enligt resultaträkningen är 901 mnkr, innehållande orealiserade vinster om 304 mnkr, som inte ska ingå i balanskravsresultatet. Region Dalarna tillämpar resultatutjämningsreserv enligt kommunallagen från och med 2020. Då Region Dalarnas egna kapital är negativt, inklusive

ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser får reservering göras med högst ett belopp som motsvarar den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger två procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Reservering av medel till resultatutjämningsreserv gjordes med 513 mnkr under 2020. Under 2021 görs ingen reservering av medel.

Enligt gällande normering redovisas balanskravsutredningen nedan. Balanskravsutredningen syftar till att visa hur balanskravsresultatet har uppstått

Balanskravsutredning (mnkr)

Årets resultat enligt resultaträkningen

- samtliga realisationsvinster

+ realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet

+ realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet

+/- orealiserade vinster och förluster i värdepapper

-/+ återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper

= Årets resultat efter balanskravsjusteringar

- Reservering av medel till resultatutjämningsreserv

+ Användning av medel från resultatutjämningsreserv

= Årets balanskravsresultat

2021

901

-

-

-

-304

-

597

-

-

597

Väsentliga personalförhållanden

Inledning

Regionens viktigaste resurs är dess medarbetare. Under året har ett flertal insatser och utvecklingsarbeten genomförts, nedan följer ett urval av dessa följt av personalförhållanden utifrån pandemin, inblick i nämndernas personalförhållanden samt personalstatistik för Region Dalarna.

Under 2021 har Region Dalarna, bl.a.;

- i dialog med de fackliga organisationerna, tagit fram ett nytt samverkansavtal där fokus ligger på arbetsmiljö, samverkan och förhandling. Årets löneöversyn 2021 är slutförd för samtliga förbund. Planen för nästkommande lönerevision är att nya löner för 2022 ska gå ut i juni.
- tagit fram och beslutat en gemensam värdegrund; Öppenhet, Respekt, Ansvar (ÖRA) Värdegrunden beskriver hur Region Dalarna vill bli uppfattad som organisation och arbetsgivare. Den är vägledande för hur medarbetare i regionen interagerar med varandra och i förlängningen hur vi bemöter medborgare, patienter, brukare och samverkansaktörer.
- implementerat en visselblåsartjänst, där alla medarbetare i Region Dalarna anonymt kan rapportera om eventuella missförhållanden.
- infört en ny hälsofrämjande arbetstidsmodell för sjuksköterskor, barnmorskor, BMA och röntgensjuksköterskor.
- inlett ett flertal projekt kopplade till ledarskap och medarbetare; program för att leda utan att vara chef (LUCA) och "Morgondagens chef" som är ett program för regionens potentiella framtida ledare. Översyn av chefers förutsättningar har initierats och ett samverkansavtal har tecknats med Högskolan Dalarna för att möjliggöra kompetensutveckling även för erfarna chefer.
- inlett projekt utifrån den långsiktiga handlingsplanen för kompetensförsörjning. Ett av projekten är "Kompetensutvecklingsmodeller" vilket är sprunget ur HÖK-19. Projektet drivs med hjälp av personal från hälso- och sjukvården. En pilot av modellen har införts och påbörjades i slutet av året.
- genomfört ett projekt för att arbeta fram en avslutningsenkät med syfte att skapa förståelse för personalavgångar. Enkäten används nu som en del i avslutsprocessen. Analyser

kommer att göras några gånger per år för att se över resultaten.

- inventerat vakanser, under 2021 genomfördes förändringar i arbetssättet för att få ut mer relevant data från chefer kring bristen av personal. Inventeringen presenterades för ledningsgrupper och fackliga.
- genomfört kampanjer via sociala medier som riktades mot flera bristyrken inom Region Dalarna, bland annat sjuksköterskor, arbetsterapeuter och tandläkare. I februari 2021 påbörjade sju internationellt rekryterade medarbetare sina anställningar med att gå Region Dalarnas språkkurs; 1 psykolog, 1 sjuksköterska, 1 överläkare ortopedi och 1 ST-läkare inom psykiatri samt 3 tandläkare.

Hantering av personella resurser under Covid-19 pandemin

Under året har ett viktigt uppdrag varit att bistå med rekrytering av extra bemanning som krävts för att kunna bedriva vård av covidpatienter samt personal för att möjliggöra vaccinering mot covid-19 via vårdcentralerna i länet. Ett tillfälligt bemanningscenter har hanterat ett stort antal intresseanmälningar och rekryterat bland annat sjuksköterskor och undersköterskor till längre och kortare uppdrag för att möjliggöra covidvård och vaccinering. Bemanningscentret har genom att ansvara för hela rekryteringsprocessen, från annonsering till avtalskrivning, kunnat bidra till avlastning för chefer i berörda verksamheter.

Från och med årsskiftet 2021/2022 ska alla Region Dalarnas medarbetare kunna uppvisa vaccinationsbevis avseende covid-19. Vaccination är det bästa sättet att undvika allvarlig sjukdom och spridning av covid-19. Region Dalarna är arbetsgivare och vårdgivare med skyldigheter att vidta åtgärder för att undvika eller minimera risk för arbetsskador respektive vårdskador. Region Dalarna anser att ett krav på uppvisande av vaccinationsbevis är en förutsättning för att regionen ska kunna göra nödvändiga riskbedömningar och vidta skyddsåtgärder för att skydda såväl patienter, som personal och andra personer.

Nämndernas personalhändelser

Regionstyrelsen/Central förvaltning

Under 2020 påbörjades en översyn av Central förvaltning med syfte att möjliggöra bättre samarbete mellan enheter och funktioner samt skapa bättre möjligheter till samverkan. Utifrån översynen påbörjades arbetet med en ny organisation för Central förvaltning, med start den 1 januari 2021. Arbetet med den organisatoriska förändringen har därefter fortsatt på respektive enhet under året.

Pandemin har påverkat förvaltningen under året. Förvaltningen har fortsatt att låna ut personal med hälso- och sjukvårdskompetens till Hälso- och sjukvården samtidigt som förvaltningen internt tillfälligt har organiserat om sig för att på bästa sätt stödja verksamheterna under den pågående pandemin.

Hälso- och sjukvårdsnämnd

2021 har inneburit fortsatt stor personell påfrestning för hälso- och sjukvården. Verksamheter har ställts om och personal har förflyttats till avdelningar där det finns ett ökat behov av personal som arbetar med covid-vården. Förflyttningar av personal har skett från i stort sett hela hälso- och sjukvården till de avdelningar som vårdar covidpatienter. Under våren 2021 har Region Dalarna som en av många regioner nyttjat krislägesavtalet. Primärvården har haft ett stort fokus på vaccinationer och många medarbetare har rekryterats för att stötta befintliga resurser i arbetet.

Serviceenämnd

Verksamheten har även under 2021 varit starkt präglad av den pågående pandemin. Förvaltningen har mött upp utökade och tillkomna serviceuppdrag utifrån pandemin, framförallt inom hälso- och sjukvården. Korttidsfrånvaron har i perioder under året varit hög och det har varit en utmaning att möta upp det samlade uppdraget med stort personalbortfall. Regionservice har i omgångar aktiverat den prioriteringsplan som finns framtagen för förvaltningen, exempelvis genom att omfördela arbetsuppgifter, förflytta personal och reducera verksamhet. Breddinförandet av Vårdnära service (VNS) har tillsammans med Hälso- och sjukvårdsförvaltningen intensifierats under 2021 och vid årsskiftet hade ungefär 65-70% av breddinförandet uppnåtts i länet. Under 2021 beslutade Regionen att införa ett nytt måltidssystem. En överklagan kring beslutshandlingen ligger nu hos förvaltningsrätten och beslut väntas i februari 2022. Om beslutet vinner laga kraft kommer det att innebära minskad produktion och personal i Falun, och ökad produktion och resursbehov i Mora. Målbilden är att ingen i personalen ska varslas utan att tillsammans med facken och Omställningsfonden arbeta för lösningar likt det arbete som gjorts i tidigare övertalighetssituationer.

Gemensam nämnd för kostsamverkan

Regionservice inledde året med att avveckla mottagningsköken i Mora kommun, efter ett konsekvensbeslut i kommunens socialnämnd. Under denna tid arbetade Regionservice tillsammans med fackliga parter med målbilden att inte behöva säga upp någon personal på grund av den minskade produktionen. Samarbetet med facket, Omställningsfonden och arbetsgivaren föll mycket väl ut och olika lösningar nåddes med samtliga medarbetare, ingen medarbetare varslades eller sades upp. Under slutet av 2021 sade Mora kommun även upp samverkansavtalet mellan regionen och kommunen vilket innebär att kostnämnden kommer att avvecklas årsskiftet 2022/2023.

Kultur- och bildningsnämnd

Till följd av coronapandemin har undervisningen till viss del fortsatt bedrivas på distans under året. Även hemarbetet för förvaltningens administrativa personal har fortsatt. I november 2021 beslutade Regionfullmäktige att Film i Dalarna ska ombildas till aktiebolag vilket kommer innebära en verksamhetsövergång för totalt åtta medarbetare under 2022.

Tandvårdsnämnd

En kompetensförsörjningsplan med tillhörande handlingsplan och med utgångspunkt i områdena attrahera, rekrytera, utveckla, behålla och avveckla personal togs fram inför 2021. Under det gångna året har det arbetats aktivt med aktiviteter inom dessa områden och en ny handlingsplan har tagits fram för 2022. Till denna handlingsplan har Kvalitet- och utvecklingsfunktionen också arbetat fram en kommunikationsplan. Tillsammans med HR har de kontinuerliga avstämningar och aktiviteter så som sponsring i sociala medier där även Kommunikationsenheten har varit till hjälp.

Kollektivtrafiknämnd

I ett led att förbättra verksamheten har en organisatorisk förändring genomförts och den nya organisationen startade den 1 januari 2021. Förvaltningen har även arbetat med olika arbetsmiljöåtgärder exempelvis kommunikation och beteenden som sannolikt har bidragit till den minskade sjukfrånvaron jämfört med tidigare år.

Hjälpmedelsnämnd

Både Hörsel och Syn (FV 51) och Hjälpmedel Dalarna (FV 86) inledde året med att bedriva verksamhet enligt plan. Sedan ökade smittspridningen och restriktioner infördes, vilket bland annat medförde att många

planerade patientmöten inte kunde genomföras. Arbetet kunde sedan successivt återupptas, i takt med att nya rutiner utarbetades. Verksamheterna har fortfarande långa väntetider som en följd av detta.

Utbildningar och aktiviteter för medarbetarna har kunnat genomföras till viss del under året. De aktiviteter som har varit möjliga att ställa om till digitala möten har planerats om. De medarbetare som har kunnat arbeta hemifrån har gjort det. En positiv effekt som verksamheterna upplever är att utvecklingen med hur de arbetar i olika digitala mötesforum har förbättrats.

I början av sommaren blev det klart besked om nya tillfälliga lokaler för Hjälpmedel Dalarna och sedan september månad har verksamheten bedrivit verksamhet i lokaler belägna på Ingarvet i Falun. Lokalerna i Borlänge som varit drabbade av mögelangrepp ska rivras och byggas upp på nytt. Utmaningarna med denna evakuering har varit och är fortfarande många för verksamheten och dess medarbetare.

Regionala utvecklingsnämnden

Under 2021 har förvaltningen anpassat sig efter pandemins utmaningar och återgått till ordinarie verksamhet men under mer digitala förhållanden. Under de senaste två åren har medarbetarna på Regionala utvecklingsförvaltningen i stor utsträckning arbetat hemifrån till följd av pandemin. Hemarbetet har resulterat i att den totala sjukfrånvaron sjunkit med tre procentenheter på två år. Den låga sjukfrånvaron tyder på att medarbetare inom regionala utvecklingsförvaltningen trivs på jobbet, vilket även bekräftas av resultatet i årets medarbetarenkät.

Personalresurser

Definitioner

Antal anställda definieras som antalet personer, vilka innehar en månadsavlönad anställning.

Antal årsarbetare beräknas som antal anställda x anställningens sysselsättningsgrad. Eventuella tjänstledigheter är ej avdragna.

Faktiska årsarbetare beräknas som årsarbetare minus tjänstledigheter utan lön, sjukledigheter > 14 dagar och grund/vidareutbildning med lön.

Arbetad tid anger antalet arbetade timmar för samtliga anställda. Inhyrd personals arbetade tid ingår inte.

Antal anställda – faktiska årsarbetare, heltid och deltid

Anställda och årsarbetare	2021	2020	Förändring mot föregående år
Antal faktiska årsarbetare	7 689	7 595	94
Antal anställda	9 267	9 177	90
- varav heltid	8 412	8 255	
- varav deltid	855	919	

Antal faktiska årsarbetare och anställda mäts periodens sista dag

Vid årsskiftet 2021 har antalet faktiska årsarbetare ökat med 94 stycken eller 1,2 procent jämfört med 2020. Hälso- och sjukvården och Regionservice står för den största delen av ökningen.

Av Region Dalarnas anställda har 92 procent heltidsanställning.

Faktiska årsarbetare

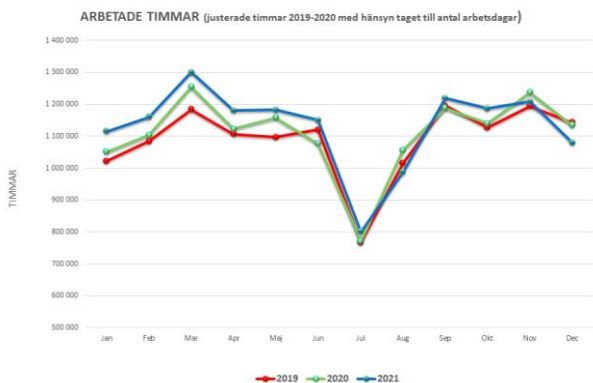
Förvaltning	2021-12-31	2020-12-31	Förändring
Central förvaltning	530,2	520,2	10,0
Hjälpmedel Dalarna	96,9	92,7	4,2
Hälso- och sjukvård	5 824,5	5 778,7	45,8
Hörsel & Syn Region Dalarna	59,0	61,0	-2,0
Kollektivtrafik	70,0	76,8	-6,8
Kostsamverkan Mora	21,2	29,8	-8,6
Kultur- och bildning	148,7	151,4	-2,7
Patientnämnden	5,0	5,0	-
Regionalutvecklförv	39,1	36,7	2,4
Regionfastigheter	27,9	24,8	3,2
Regionservice	478,8	407,3	71,6
Revisionskontoret	1,0	1,0	-
Tandvårdsförvaltning	387,3	410,0	-22,7
Totalt	7 689,6	7 595,4	94,2

Faktiska årsarbetare ökar främst inom hälso- och sjukvården på grund av ett större personalbehov under en pågående pandemi. Även faktiska årsarbetare ökar inom Regionsservice eftersom ett breddinförande av vårdnära service medför en utökning av medarbetare inom förvaltningen. Utökningen borde inte påverka antalet faktiska årsarbetare på totalen för Region Dalarna eftersom tjänsterna tidigare utfördes av personal inom hälso- och sjukvården.

Arbetad tid, förändring 2020 – 2021*

Arbetad tid	2021	2020	Förändring mot föregående år
Arbetad tid timmar, alla*	13 572 271	13 292 560	2,1%
- varav timanställda	506 729	442 993	14,4%
- varav mertid/övertid samtlig personal	231 562	208 885	10,8%
- varav arbete under jour/beredskap läkare	173 464	175 605	-1,2%
Arbetad tid timmar, inhyrda läkare	134 020	138 226	-3,0%
Arbetad tid timmar, inhyrda sjuksköterskor	22 039	11 338	94,4%

* Justerade timmar med hänsyn till antal arbetsdagar 2020. En dag = 52540 tim.

Timanställda och övertid har ökat, vilket huvudsakligen förklaras av ett större personalbehov på grund av pandemin. Den arbetade tiden för inhyrda läkare har minskat med drygt 3 procent, medan inhyrda sjuksköterskor har ökat med 94 procent i omfattning jämfört med 2020.

Arbetad tid, förändring per kategori 2020-2021

Yrkesgrupp/Kategori	Tim	Procent
Adm/Ledn	81 704	4,5
Läkare	14 188	1,0
Medicinsk sekreterare	23 635	3,5
Rehab/Förbyggande	34 749	3,2
Service	-20 721	-2,6
Sjukhustekn/Lab pers	8 331	1,8
Sjuksköterskor m.fl.	36 252	1,0
Tandläkare	-3 775	-2,6
Tandsköterskor m.fl.	8 241	2,0
Teknik	15 437	7,5
Undersköterskor m.fl.	81 024	3,3
Utb/kultur	646	0,
Totalt	279 711	2,1

* Justerade timmar med hänsyn till antal arbetsdagar 2020. En dag = 52540 tim.

I stort sett samtliga yrkeskategorier har arbetat fler timmar under 2021. Den största ökningen registreras inom administration/ledning där flera tjänster och verksamheter har tillkommit inom Regionstyrelsens förvaltning. Tandvården registrerar en minskning av arbetad tid vad avser tandläkare eftersom det finns flera vakanser där det har varit svårt att ersättningsrekrytera. Olika rekryteringsinsatser pågår för att rekrytera tandläkare.

Personalomsättning

Definition:

Antal personer som slutat sin anställning i landstinget /antal anställda. Mäts 1/1 och 31/12 och endast för tillsvidareanställd personal och externa avgångar.

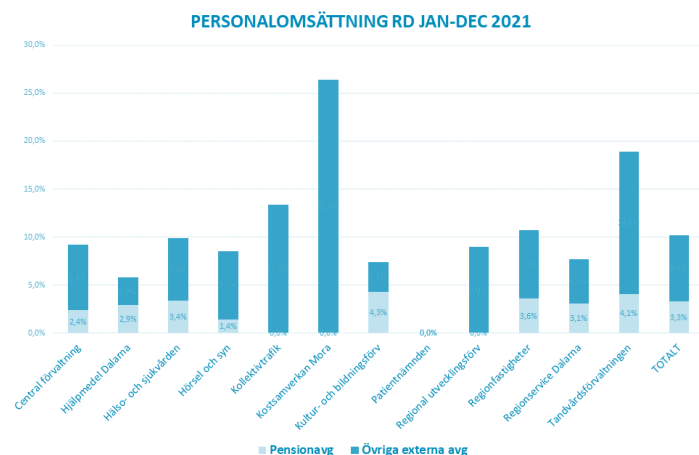
Personalomsättning per kategori 2020-2021

(Tillsvidareanställd personal)

Yrkesgrupp/Kategori	2021 procent	2020 procent
Sjuksköterskor m.fl	10,6	9,7
Undersköterskor m.fl	9,1	7,9
Läkare	7,5	5,5
Tandläkare	30,2	15,7
Tandsköterskor m.fl	17,2	8,2
Adm/Ledn	9,4	8,5
Medicinsk sekreterare	8,3	6,3
Rehab/Förebyggande	13,7	8,3
Sjukhustekn/Lab pers	6,7	6,6
Utb/Kultur	7,0	13,3
Teknik	14,5	8,1
Service	7,6	5,1
Totalt	10,2	8,3

Personalomsättningen beskriver den totala omsättningen inklusive pensionsavgångar. Personalomsättningen har ökat med två procentenheter jämfört med 2020.

Personalomsättningen per nämnd/förvaltning

Det finns tre nämnder som har en relativt hög personalomsättning.

1. Inom kostsamverkan i Mora har mottagningsköken i Mora kommun avvecklats under 2021, vilket innebär att personalomsättningen inom nämnden har blivit hög. Lösningar nåddes med samtliga medarbetare, ingen medarbetare varslades eller sades upp.

2. När det gäller kollektivtrafiken så är personalomsättningen fortfarande relativt hög, men i jämförelse med tidigare år så har den minskat. Förvaltningen har t.ex. arbetat med olika arbetsmiljöåtgärder såsom kommunikation och beteenden som sannolikt bidragit till ökad trivsel inom förvaltningen.

3. Tandvårdsförvaltningen har en ökad personalomsättning bland tandläkare (14,8%) som troligen beror på missnöje över den strikta prioriteringsordning som rått under året för att komma ikapp med en pågående vårdskuld.

Personalkostnader och kostnader för inhyrd personal

Valda personal-kostnader (mnkr)	2021		2020		Förändring	
	Resultat	Resultat	Resultat	Resultat	mnkr	Procent
Löner exklusive sociala avgifter	5 170	4 690	4 690	4 690	480	10 %
Inhyrd personal läkare	196	195	195	195	1	0 %
Inhyrd personal sjuksköterska	14	7	7	7	7	100 %
Inhyrd personal övrigt	6	1	1	1	5	500 %

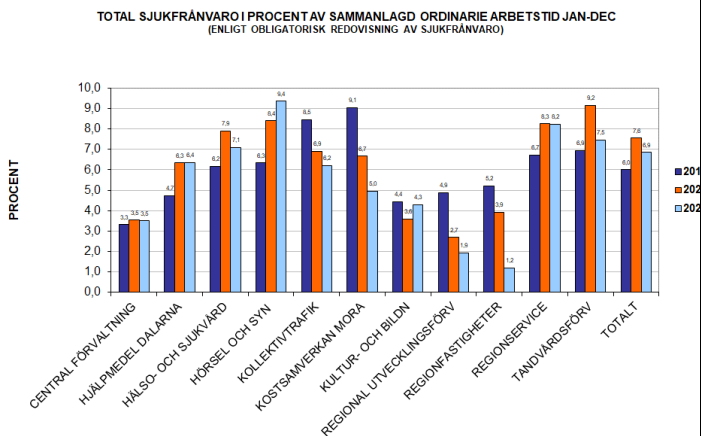
Kompskuld (innestående kompensation)

	2021		2020	
	Timmar	mnkr	Timmar	mnkr
Komp. personal övr	29 040	8,7	19 723	5,7
Komp. Läkare	79 958	42,8	60 416	31,9
TOTAL	108 998	51,5	79 689	37,6

Sjukfrånvaro

	2021	2020	Förändring procentenheter fg år
Sjukfrånvaro uttryckt i procent av ordinarie arbetstid	6,9	7,5	-0,6
Korttidssjukfrånvaro (dag 1-14) uttryckt i procent av ordinarie arbetstid	2,9	3,5	-0,6

Region Dalarnas mål att minska sjukfrånvaron med 0,5 procentenheter under året har uppfyllts eftersom effekten av pandemin under 2021 troligtvis inte har varit lika påtaglig som under 2020. Både den längre sjukfrånvaron och korttidssjukfrånvaron har minskat under 2021.

I och med de riktlinjer som utformats kopplat till covid-19 är det något överraskande att både korttidssjukfrånvaron och den totala frånvaron minskat då medarbetare uppmanats att stanna hemma från arbete även vid lindriga förkylningssymptom. Personal i verksamheter utan direkta patientkontakter har i större utsträckning kunnat distansarbete vid symptom på covid-19.

Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid 2021

	Totalt	Kvinnor	Män
Totalt	6,9	7,5	4,6
0-29 år	6,2	6,7	4,5
30-49 år	6,8	7,7	4,0
50 år --	7,1	7,6	5,3

Kvinnornas sjukfrånvaro är högre än männens i samtliga åldersintervall. Anställda över 50 år har något högre sjukfrånvaro än yngre medarbetare.

Arbetsmiljö

Region Dalarna betonar vikten av att erbjuda en god arbetsmiljö för medarbetarna. Detta görs bland annat genom en fyra dagars grundutbildning i arbetsmiljö för chefer, skyddsombud och HR, konflikthanteringsutbildning, utbildning om våld och hot samt deltagande i chefs- och ledarskapsprogrammet. Utöver de allmänna utbildningsinsatserna har det på förfrågan gjorts anpassade insatser på enskilda arbetsplatser. Under 2021 har ett nytt samverkansavtal tagits fram där arbetsmiljöfrågor är centrala.

Region Dalarnas gemensamma värdegrund togs fram och beslutades.

Arbetsmiljöredovisningen följer upp att författningskrav gällande arbetsmiljöområdet efterlevs, liksom Region Dalarnas policys, styrdokument, kollektivavtal/MBA. Resultatet sammanställs och redovisas på koncernnivå. Dnr RD22/00229.

Antalet rapporterade negativ händelse/tillbud 2021 har minskat till 506 stycken jämfört med 757 stycken under 2020. Det kan finnas viss eftersläpning i rapporteringen till följd av Covid-19 pandemin. Antal rapporterade händelser gällande våld och hot var 108 stycken 2021, vilket är något färre än 2020.

Förväntad utveckling

Samhällsutvecklingen och snabba förändringar som möjlighet eller hinder?

För 200 år sedan var Sverige ett utpräglat bondesamhälle och 90 procent av befolkningen bodde på landsbygden. Sverige hade gott om råvaror i form av skog och malm och industrialiseringen tog fart i mitten av 1800-talet. Folkomflyttningen från landsbygd till städer var snabb och runt 1930 nåddes den demografiska brytpunkten, dvs att lika många bodde på landsbygd och i städer. Politiska satsningar som miljonprogrammet på 1960-talet i kombination med flyttbidrag till dem som flyttade närmare arbetstillfällena bidrog ytterligare till inflyttningen till storstadsregioner. Företag blev internationella och växte i folktäta miljöer samt minskade verksamheten på landsbygden. Andelen av svenska befolkningen som bor i tätort växte bara från 81 procent 1970 till 85 procent 2010 och SCB rapporterade 2015 att den svenska urbaniseringen som folkomflyttning från land till stad i stort är avslutad.

Mycket pekar på att vi även framöver kommer att leva, verka och bo i ett samhälle som förändras på genomgripande sätt, inte minst genom den teknologiska utvecklingens transformerande kraft. Coronapandemin som drabbade världen under år 2020 har vi ännu inte sett alla konsekvenser av. Den kan komma att ge effekter över lång tid framöver. Kanske livet i storstadsregionerna omprövas och människor börjar söka sin framtid i regioner som har annat att erbjuda? Vi har lärt oss att jobba digitalt uppkopplade vilket skapar möjligheter att i högre utsträckning bo och arbeta på vitt skilda platser. Därmed är det inte omöjligt att 200 år av urbanisering följs av flytt från arbete till landsbygd med bibehållet arbete på distans i storstad.

Långsiktig ekonomisk uthållighet för ett hållbart Dalarna

Sedan Covid-19 överraskade världen i början av 2020 har konjunkturen försämrats kraftigt i Sverige. För Region Dalarna har konsekvenser som minskade verksamhetsintäkter och påverkan på konjunktur varit oroväckande. Det är då paradoxalt att regionen uppvisar både en högre bruttokostnad samt stora positiva ekonomiska resultat för både 2020 och 2021. Huvudförklaringen är att regionen har emottagit stora riktade statsbidrag från staten i syfte att finansiera stora delar av pandemin.

En regions utveckling och framtida behov är svåra att förutse och därmed krävs solid långsiktig planering av Region Dalarnas ekonomi för att verksamheterna kontinuerligt ska kunna ställa om utifrån en

genomarbetad vision och strategi. Tillfällig brist på specialistutbildad vårdpersonal och införande av nya digitala vårdtjänster som underlättar för både patient och vårdgivare är exempel på utmaningar och lösningar som ger olika kortsiktiga och långsiktiga ekonomiska effekter. Länets allmänna och särskilda kollektivtrafik är ett annat exempel på en verksamhet som står inför en stor kostsam transformation.

När staten minskar utbetalningarna av riktade statsbidrag kommer de underliggande strukturella utmaningarna som ökande personalkostnader, kompetensförsörjning, omfattande investeringsbehov i fastigheter, demografisk utveckling och pensionskostnadsåtaganden att utmana Region Dalarnas ekonomiska uthållighet. Regionens fokus på ekonomisk uthållighet förutsätter målmedvetenhet och långsiktigt arbete för att säkerställa kärnuppdraget gentemot medborgarna. Det gäller t.ex. kompetensförsörjning, arbete för tillgänglig och rätt utbildning i länet och inte minst för företagande i länet. I dagens snabbväxande samhällsstruktur kan det vara viktigare än någonsin att politik och näringsliv samarbetar regionalt för att skapa ett konkurrenskraftigt och attraktivt Dalarna där synergier från det regionala-, nationella- och globala är naturliga inslag.

Data på skatteunderlag och skattesatser i mindre regioner visar att relativt högre skattesatser inte fullt ut kompenseras för ett relativt lågt befolkningsantal. Region Dalarna är beroende av andra intäkter än inkomstskatter. Därmed framgår vikten av att främja entreprenörskap och företagande som leder till fler arbetstillfällen, ökade intäkter och regional utveckling.

Regionens framtida möjligheter och utmaningar beskrivs närmare utifrån respektive nämnds perspektiv i bilaga för verksamhetsberättelser (avsnittet *framtid*). Nedan följer ett urval av övergripande och omfattande områden, inblick i regionplan 2022 samt beskrivning av regionens arbete med långsiktiga kalkyler.

Pensionsåtagande

För att kunna möta de ökande pensionskostnaderna, som successivt utgör en större andel av personalkostnaderna, ingår i regionplanen att göra placeringar i finansiella instrument, såsom aktier, aktiefonder, räntebärande papper samt alternativa instrument, för att både skapa en positiv avkastning över tid samt kunna möta det likvidutflöde som pensionsbetalningarna innebär och för att minimera påverkan på framtida verksamheten. Målet är att placera 400 mnkr per år under närmaste tioårsperioden för att skapa en tillräcklig ekonomisk stabilitet med anledning av regionens pensionsåtagande och pensionsbetalningar.

Effektiviseringar

Utifrån de ekonomiska förutsättningarna, det uppdämda vårdbehovet tillsammans med en fortsatt hög efterfrågan på hälso- och sjukvård med kösituationer i vissa fall, krävs ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar. Ökad effektivitet och produktivitet kan åstadkommas till exempel genom ett aktivt arbete med nya eller förändrade arbetsätt, stöd av digitalisering, rätt använd kompetens och förebyggande arbete. Viktiga instrument i det arbetet är planering, samordning, uppföljning samt att agera vid avvikelser med förbättringar och prioriteringar.

Kompetensförsörjning

Ett fortsatt behov av kompetensförsörjning finns inom regionen för flera yrkeskategorier, speciellt för bristyrken inom hälso- och sjukvården samt tandvården. Ett viktigt led är att vidareutveckla regionens strategi för att rekrytera, behålla och vidareutveckla avsedd personal inom de olika verksamheterna för att få en mera långsiktig och stabil kompetensförsörjning med en lägre personalomsättning som följd och minskat behov av inhyrd personal.

Nytt vårdinformationsstöd, FVIS i Region Dalarna

Arbetet med framtidens vårdinformationssystem, FVIS, är ett samarbete inom SUSSA samverkan. SUSSA står för strategisk utveckling av sjukvårdsstödjande applikationer och är en samverkansgrupp för nio regioner. SUSSA samverkan är ett unikt samarbete i Sverige där den övergripande idén är att samverka för att uppnå målen i nationell vision för e-hälsa 2025. Samverkan skapar förutsättningar för effektivare arbetsätt i vården och bidrar till att regionerna kan erbjuda en god och jämlik vård. Region Dalarna tecknade avtal med leverantören i juni 2020 och har under 2021 arbetat med förberedelser för implementation. Bytet till det nya vårdinformationsstödet planeras ske över en flerårsperiod med start 2023.

Regionplan 2022-2024

Regionplanen tar sin utgångspunkt i Framtidsresan, Agenda 2030 och en god ekonomisk hushållning. Regionplanens struktur utgår från Region Dalarnas styr- och ledningssystem samt övriga gällande policyer, strategier och program. Grundläggande är att visa ekonomiskt ansvarstagande och arbeta för att hålla nere kostnadsutvecklingen i

verksamheterna. Om kostnadsutvecklingen hålls på en lägre nivå än intäkterna skapas ett reformutrymme. Detta resulterar i att Dalasamverkan kan göra investeringar som bland annat leder till bättre vård för skattepengarna.

God ekonomisk hushållning och att ha ordning på styrning och ledning är förutsättningar för en långsiktig hållbar utveckling. Det innebär att vi numera kan avsätta 400 miljoner kronor årligen till en fond för kommande pensionsutbetalningar. På så sätt undviker vi att skjuta ett stort åtagande framför oss som i värsta fall skulle drabba kommande generationer med stora besparingar.

Region Dalarna är länets i särklass största arbetsgivare med cirka 9 000 anställda och med en omsättning på drygt 12,5 miljarder kronor. Största delen av verksamheten handlar om hälso- och sjukvård till Dalarnas befolkning. Regionen har även ett brett utvecklingsuppdrag genom ansvaret för kollektivtrafik, kultur, bildning, hållbar utveckling, tillväxt, företagsutveckling och mycket mera. Allt detta är viktiga verktyg för att kunna utveckla Dalarna mot vår framtidsvision: Vi mår bra - i hela Dalarna!

RESULTATBUDGET, mnkr	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024
Verksamhetens intäkter	1 600	1 600	1 600
Riktade statsbidrag nationella ök	463	288	202
Verksamhetens kostnader	-12 168	-12 180	-12 327
Jämförelsestörande kostnad, pensioner			
Avskrivningar	-430	-450	-470
Verksamhetens nettokostnad	-10 535	-10 742	-10 995
Skatteintäkter	7 496	7 725	7 925
Generella statsbidrag och utjämning	3 365	3 358	3 442
Verksamhetens resultat	325	340	372
Finansiella intäkter	7	7	7
Orealiserade värdeförändringar	0	0	0
Finansiella kostnader	-115	-125	-151
Resultat efter finansiella poster	217	222	228

Regionfullmäktige har beslutat om budget för 2022 samt plan för 2022-2023 enligt tabellen ovan.

Målet i regionplanen är att årets resultat under planperiod ska uppgå till minst 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Detta mål har flera syften, bland annat för att stärka regionens soliditet men även för att få ett tillräckligt kassaflöde för att kunna göra placeringar på 400 mnkr per år för att möta pensionsåtaganden och pensionsutbetalningar samt behålla en tillräckligt hög egenfinansieringsgrad för investeringar.

Region Dalarnas långsiktiga ekonomiska förutsättningar

Ett utvecklingsarbete kring långsiktiga kalkyler och analyser pågår med syfte att möjliggöra analyser av Region Dalarnas ekonomi på längre sikt, ambitionen har varit tio år. Det som kommit fram i arbetet kan sammanfattas med följande punkter.

Förutsättningar för arbetet med långsiktiga kalkyler

- Demografin visar på att antalet personer i arbetskraften minskar samtidigt som andelen äldre ökar. Den demografiska förändringen påverkar efterfrågan på vård men också möjligheten till personalförsörjning då antalet personer i arbetsför ålder minskar. Historiskt har antalet anställda i regionen ökat med cirka 200 personer per år, den ökningstakten kommer vara svår att upprätthålla under kommande period.
- Den ekonomiska utvecklingen visar att Svensk ekonomi går in i ett normalläge, detta efter att aktiviteten i ekonomin har varit hög under lång tid i Sverige.
- Region Dalarna genomför stora investeringar i byggnader och IT, vilket innebär att en större andel av resurserna kommer att gå till lokaler och IT.

Slutsatser av de långsiktiga kalkylerna

- Region Dalarna har framtida utmaningar och en ekonomi i balans på sikt kräver en aktiv ekonomistyrning.
- Region Dalarna är beroende av omvärlden som snabbt förändrar sig. Exempel på förändringar som påverkar regionen mycket och ligger utanför regionens kontroll är till exempel pensioner, konjunkturförändringar, oro på börserna eller förändrade statsbidrag. Slutsatsen av detta är att Region Dalarna behöver marginaler för att kunna hantera förändringar i vår omvärld.
- Region Dalarna måste leverera bra tjänster till medborgarna till en lägre kostnad. Det kräver både effektiviseringar och låg kostnadsökningstakt i verksamheterna. Alla nivåer måste vara involverade och ta ansvar för att utveckla verksamheten.
- Givet de demografiska utmaningarna måste Region Dalarna attrahera personal och behålla personal i sin verksamhet.
- Kortsiktigt efter covid-19 pandemin kommer resurser och åtgärder krävas för att säkerställa att den ordinarie verksamheten återgår till ett normalläge.

- Region Dalarna måste utvecklas med ett livskraftigt näringsliv, det är så regionen långsiktigt får en stabil finansiering av sin verksamhet. Dalarna måste vara en plats där folk vill arbeta och bo

Dalastrategin 2030 – Tillsammans för ett hållbart Dalarna

I juni 2021 antogs den nya regionala utvecklingsstrategin Dalastrategin 2030 – Tillsammans för ett hållbart Dalarna. Dalarnas gemensamma dokument för ett starkare och mer hållbart Dalarna.

Den regionala utvecklingsstrategin är en övergripande strategi för det gemensamma regionala utvecklingsarbetet i Dalarna, och innehåller mål och prioriteringar fram till 2030. Strategin har arbetats fram i bred dialog mellan representanter för kommuner, näringsliv, det civila samhället, myndigheter, akademi med flera.

Strategin beskriver hur insatser inom tre områden, ett klimatsmart, ett konkurrenskraftigt och ett sammanhållet Dalarna, tillsammans ska bidra till det övergripande målet om ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet. Med sitt tydliga fokus på hållbarhet blir strategin också en beskrivning av hur Dalarna ska bidra i genomförandet av FNs globala mål, Agenda 2030.

Finansiella rapporter

Resultaträkning

(Mnkr)

Resultaträkning	Not	Resultat 2021	Resultat 2020
Verksamhetens intäkter	1	2 788	2 441
Verksamhetens kostnader	2,3	-12 079	-11 364
Jämförelsestörande kostnad, ändrat livslängdsantagande i RIPS		-251	
Avskrivningar		-412	-398
Verksamhetens nettokostnad		-9 954	-9 321
Skatteintäkter	4	7 344	6 981
Generella statsbidrag och utjämning	5	3 263	3 153
Verksamhetens resultat		653	813
Finansiella intäkter	6	315	87
Finansiella kostnader	7	-67	-107
Resultat efter finansiella poster		901	793
Extraordinära poster		0	0
Årets resultat		901	793

Balansräkning (Mnkr)

Balansräkning	Not	2021	2020
Tillgångar			
<i>Anläggningstillgångar</i>			
Immateriella tillgångar	8	2	2
Materiella tillgångar			
- Mark, Byggnader och tekniska anläggningar	9,10	2 315	2 333
- Maskiner och inventarier	11,12	877	890
- Pågående projekt	13	583	289
Summa Materiella tillgångar		3 775	3 512
Finansiella anläggningstillg	14	173	251
Summa anläggningstillgångar		3 950	3 765
<i>Omsättningstillgångar</i>			
Förråd m.m	15	50	48
Fordringar	16	1 001	852
Kortfristiga placeringar	17	2 536	1 825
Kassa och bank	18	949	890
Summa omsättningstillgångar		4 536	3 615
SUMMA TILLGÅNGAR		8 486	7 380
Eget kapital, avsättningar och skulder			
<i>Eget kapital</i>			
Årets resultat		901	793
Övrigt eget kapital		982	225
Summa eget kapital	19	1 883	1 018
<i>Avsättningar</i>			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	20	4 265	3 759
Andra avsättningar	21	0	0
Summa avsättningar		4 265	3 759
<i>Skulder</i>			
Långfristiga skulder	22	105	205
Kortfristiga skulder	23	2 233	2 398
Summa skulder		2 338	2 603
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		8 486	7 380
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER			
<i>Ansvarsförbindelser</i>			
Pensioner	24	4 417	4 322
Borgensåtaganden	25	1 010	865
Förvaltade stiftelser, marknadsvärde	26	560	461
Övriga ansvarsförbindelser	27	467	477

Kassaflödesanalys (Mnkr)

		Bokslut	Bokslut
	Not	2021	2020
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN			
Årets resultat		901	793
Justering för ej likviditetspåverkande poster	28	430	404
Övriga likviditetspåverkande poster	29	506	205
Poster som redovisas i annan sektion		0	0
<i>Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital</i>			
Ökning/minskning av kortfristiga fordringar		-148	-96
Ökning/minskning förråd och varulager		-3	-3
Ökning/minskning av kortfristiga skulder		-165	608
Kassaflöde från löpande verksamhet		1521	1911
INVESTERINGSVERKSAMHET			
Investering i immateriella anläggningstillgångar		0	-
Försäljning av immateriella anläggningstillgångar		-	-
Investering i materiella anläggningstillgångar		-730	-807
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		1	1
Förvärv av finansiella tillgångar		-22	-2
Avyttring av finansiella tillgångar		100	-
Kassaflöde från investeringsverksamhet		-651	-808
FINANSIERINGSVERKSAMHET			
Amortering av långfristiga skulder		-100	-
Erhållna investeringsbidrag		-	3
Kassaflöde från finansieringsverksamhet		-100	3
FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL		770	1106
Likvida medel, inkl placerade medel vid årets början		2 715	1 609
Likvida medel, inkl placerade medel vid årets slut.		3 485	2 715
Förändring		770	1106

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN

Not 1 Verksamhetens intäkter	2021	2020
Patientavgifter, sjukvård	166	158
Patientavgifter, tandvård	77	64
Biljettintäkter trafiken	102	107
<i>Summa patientavgifter</i>	<i>345</i>	<i>329</i>
Försäljning av hälso-och sjukvård	501	395
Ersättning ambulanstransporter	37	37
Hälsoval	50	49
Försäljning av tandvård	37	30
Försäljning inom regional utveckling trafik	82	82
Försäljning inom regional utveckling utbildning	14	13
Försäljning av medicinska tjänster	132	128
Försäljning av andra tjänster	80	94
Försäljning av material o varor	47	40
Erhållna bidrag	1 419	1 185
Övriga intäkter	44	59
<i>Summa övrigt</i>	<i>2 443</i>	<i>2 112</i>
Summa verksamhetens intäkter	2 788	2 441
Not 2 Verksamhetens kostnader	2021	2020
Lönekostnader	4 192	4 048
Kostnadsersättningar	3	4
Sociala avgifter	1 433	1 388
Pensionskostnader	695	592
Övriga personalkostnader	78	46
<i>Summa personalkostnader</i>	<i>6 401</i>	<i>6 078</i>
Högspecialiserad sjukvård	645	610
Patienthotell	6	5
Länssjukvård	366	255
Primärvård	59	53
Hälsoval	277	262
Resultatreglering privata vårdcentraler	0	0
Övrig sjukvård	1	0
Tandvårdstjänster	15	13
Kollektivtrafik	895	884
Inhyrd personal	215	203
Tolktjänster	23	24
Övriga verksamhetsanknutna tjänster	150	118
Läkemedel	1 161	1 116
Sjukvårdsartiklar och medicinskt material	371	363
Tekniska hjälpmedel för funktionshindrade	142	133
Livsmedel och övrigt material	64	65
Lämnade bidrag	326	255
Lokal och fastighetskostnader	209	221
Hyra av anläggningstillgångar	11	14

Energikostnader	59	52
Förbrukningsinventarier och -material	105	101
Reparation och underhåll	55	49
Transportmedel, transporter och frakter	91	84
Resekostnader	7	8
Information och PR	6	7
Representation, tele, riskkostnader, övriga tjänster	419	391
<i>Summa övriga kostnader</i>	<i>5 677</i>	<i>5 285</i>
Summa verksamhetens kostnader exkl räkenskapsrevision	12 078	11 363

Not 3 Varav kostnader för räkenskapsrevision	2021	2020
Externa kostnader för räkenskapsrevision (KMPG)	0,5	0,5
Revisorskollegiets samt revisionschefens kostnader för räkenskapsrevision	0,4	0,4
Summa räkenskapsrevision	0,9	0,9
Summa verksamhetens kostnader inkl räkenskapsrevision	12 079	11 364

Not 4 Skatteintäkter	2021	2020
Preliminära skatteintäkter	7 123	7 127
Slutavräkning innevarande år	190	-111
Slutavräkning föregående år	31	-35
Summa skatteintäkter	7 344	6 981

Not 5 Generella statsbidrag och utjämning	2021	2020
Inkomstutjämning	1 533	1 499
Statsbidrag för läkemedel	975	899
Regleringsavgift	-	-69
Regleringsbidrag	199	-
Kostnadsutjämning	556	521
Stöd för att stärka välfärden	-	281
Stöd enl. regeringsbeslut med anledning av flyktingsituationen	-	22
Summa generella statsbidrag	3 263	3 153

Not 6 Finansiella intäkter	2021	2020
Övriga reavinster inkl. återinvesterade rabattandelar	7	5
Övriga finansiella intäkter	4	5
<i>Orealiserade vinster på placerade pensionsmedel</i>	<i>304</i>	<i>77</i>
-globala aktier	217	40
-svenska aktier	86	29
-hedge	0	0
-räntefonder	1	8
Summa finansiella intäkter exkl. jämförelsestörande	315	87

Not 7 Finansiella kostnader	2021	2020
Räntedel pensionskostnader	64	97
Nedskrivning av aktier och andelar	-	6
Övriga finansiella kostnader	3	4
Summa finansiella kostnader exkl. jämförelsestörande	67	107

NOTER TILL BALANSRÄKNINGEN

Not 8 Immateriella tillgångar	2021	2020
Ingående anskaffningsvärde	102	102
Utrangeringar	0	
Årets inköp	0	-
Flyttat från pågående	3	
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	105	102
Ingående avskrivningar och nedskrivningar	-100	-81
Årets avskrivningar	-3	-19
Utgående ackumulerade avskrivningar	-103	-100
Summa utgående värde immateriella tillgångar	2	2
Not 9 Byggnader	2021	2020
Ingående anskaffningsvärde	4 740	4 204
Årets inköp	73	293
Försäljning	-	-
Flyttat från pågående	80	243
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	4 893	4 740
Ingående avskrivningar och nedskrivningar	-2 451	-2 296
Årets avskrivningar	-171	-155
Utgående ackumulerade avskrivningar	-2 622	-2 451
Summa utgående värde byggnader	2 271	2 289
genomsnittlig nyttjandeperiod byggnader	29	31
Not 10 Mark	2021	2020
Ingående värde	44	24
Årets inköp	-	19
Utgående värde	44	44
Redovisat värde vid årets slut byggnader och mark	2 315	2 333
Not 11 Maskiner och inventarier	2021	2020
Ingående anskaffningsvärde	2 616	2 415
Utrangering	-130	-53
Årets inköp	271	245
Årets försäljning	-1	-1
Flyttat från pågående		10
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	2 756	2 616
Ingående avskrivningar	-1 779	-1 608
Årets avskrivningar	-239	-224
Utrangeringar	81	53
Utgående ackumulerade avskrivningar	-1 937	-1 779
Summa utgående värde maskiner och inventarier	819	837
genomsnittlig nyttjandeperiod maskiner o inventarier	12	12
Not 12 Konst	2021	2020
Ingående värde	53	48
Årets inköp	5	4
Summa utgående värde	58	53
Redovisat värde vi årets slut för maskiner och inventarier, konst	877	890

Not 13 Pågående investeringar	2021	2020
Regionfastigheter		
Ingående värde	268	285
Årets investeringar	380	226
Flyttat till aktiverade fastighetsinvesteringar	-80	-243
Summa utgående värde	568	268
Övriga pågående investeringar		
Ingående värde	21	24
Årets investeringar	2	20
Flyttat till aktiverade maskiner och inventarier	-3	-13
Utrangeringar	-5	
Flyttat till drift via eget kapital		-10
Summa utgående värde	15	21
Summa pågående investeringar	583	289

Not 14 finansiella anläggningstillgångar	2021	2020
Aktier och andelar		
Dala Airport	9	9
Inera AB	0	0
Dalaflyget AB	0	0
Älvdalens utbildningscentrum	15	15
Kommuninvest	57	51
Andelspost i LÖF	41	41
Andelskapital svenskt ambulansflyg	0	0
Dalatrafik	23	23
Tåg i Bergslagen, TiB	1	1
Transitio	1	1
Bims AB, Bims KB, Samtrafiken	0	0
Kommunernas hus	12	12
Almi	0	0
Summa aktier och andelar	159	153
Långfristiga fordringar		
Lån Dalatrafik	-	100
Lån KSA	20	4
Summa långfristiga fordringar	20	104
Värdereglering av aktier, andelar & bostadsrätter		
Kommunernas Hus nedskrivning av värde	-6	-6
Redovisat värde vid årets slut	173	251

Not 15 Förråd	2021	2020
Tandvården	3	3
Hjälpmedel	26	24
Medicinsk teknik och IT	5	4
Läkemedelsförsörjning	16	17
Regionservice	1	0
Redovisat värde vid årets slut	50	48

Not 16 Fordringar	2021	2020
Kundfakturor	209	161
Statsbidragsfordringar	242	366
Skattefordringar inkl. moms	79	76
Övriga kortfristiga fordringar	10	23
Förutbetalda kostnader/upplupna intäkter	461	226
Redovisat värde vid årets slut	1001	852

Not 17 Finansiella placeringar och likvida medel	2021			2020		
	<i>Anskaffningsvärde</i>	<i>Marknadsvärde</i>	<i>Orealiserat</i>	<i>Anskaffningsvärde</i>	<i>Marknadsvärde</i>	<i>Orealiserat</i>
Pensionsportfölj						
Aktier						
Svenska	174	316	142	173	229	56
Globala	743	1116	373	589	745	156
Summa aktier	917	1432	515	763	974	212
Räntefonder	1 058	1 073	15	806	820	14
Summa räntebärande	1 058	1 073	15	806	820	14
Hedgefonder	32	31	0	31	31	0
Summa alternativa	32	31	0	31	31	0
Summa kortfristiga placeringar	2 007	2 536	530	1 600	1 825	225

Vid värdering av pensionsmedelsportföljen tillämpas kollektiv värdering, eftersom syftet med att placera i olika instrument är att uppnå en riskspridning.

Policy

Tillgångsslag i procent av den totala portföljens marknadsvärde	Min	Normal	Max
<i>Aktier</i>	20	50	70
<i>Räntebärande</i>	20	30	80
<i>Alternativa</i>	0	20	40

Not 18 Kassa, bank	2021	2020
Bank	949	890
Regionen har en checkkredit på 200 mnkr som ej var utnyttjad vid bokslutstillfället.		

Not 19 Eget kapital	2021	2020
Ingående eget kapital	1 018	236
-Varav reservering av medel till resultatutjämningsreserv	513	
Justering på grund av ändrad redovisningsprincip*	-33	-
Justering på grund av ändrad redovisningsprincip, FVIS 2017-2019	-	-10
Årets resultat	901	793
-Varav reservering av medel till resultatutjämningsreserv		513
Årets förändring riskhanteringsfond	-3	0
Utgående eget kapital	1 883	1 018
<i>varav</i>		
Riskhanteringsfond	3	6
Hälsoval	36	36
Folktandvården	1	1
Hjälpmedelsnämnden Dalarna	4	4

* Ändring av redovisning av immateriella tillgångar

Not 20 Pensionsavsättning	2021	2020
Pensionsskulden är beräknad av KPA enligt den beräkningsmodell, RIPS21, som tagits fram av SKL		
Avsättningar till pensioner		
Ingående avsättning	3 759	3 554
Pensionsutbetalningar	-82	-76
Slutbetalning FÅP	0	0
Nyintjänade pensioner FÅP inkl. ÖK-SAP	226	161
Intjänad PA-KL	3	
Ändrat livslängdsantagande i RIPS	202	
Nya efterlevandepensioner	4	0
Ränte- och basbeloppsuppräknningar	51	78
Förändring av löneskatt	99	40
Förändring OPF-KL förtroendevalda fr o m 2015	1	1
Förändring Förtroendevaldas ålderspension PBF	1	1
Övrigt	1	0
Utgående avsättning	4 265	3 759
<i>Aktualiseringsgrad</i>	<i>98%</i>	<i>98%</i>
<i>Specifikation-Avsatt till pensioner</i>		
Avgiftsbestämd ålderspension/individuell del 1998-1999	161	163
Särskild avtalspension	-	-
Förmånsbestämd ålderspension (FÅP)	3 181	2 778
Pension till efterlevande	12	11
Försäkringspremie för pension enl. pensionsavtalet PA-KL och äldre pensionsavtal	66	62
Visstidspensioner	1	1

OPF-KL förtroendevalda	5	4
Förtroendevaldas ålderspension PBF	6	6
Summa pensioner	3 432	3 025
Löneskatt	833	734
Summa avsatt till pensioner	4 265	3 759

Beräkningsgrund för pensioner framgår av avsnittet Redovisningsprinciper. Utöver avsättningarna finns också en kortfristig skuld för avgiftsbestämd ålderspension (tidigare individuell del) till de anställda, vilken framgår av not 23.

*Antal personer med särskild avtalspension och visstidspension

Politiker	3	3
Tjänstemän	0	0

Not 21 Övriga avsättningar	2021	2020
Stipendium Musikkonservatoriet	0	0

Not 22 Långfristiga skulder	2021	2020
Lån hos Kommuninvest	100	200
Investeringsbidrag	3	3
Förvaltade gåvor	2	2
Summa långfristiga skulder	105	205

Not 23 Kortfristiga skulder	2021	2020
Leverantörsskulder	867	789
Moms och punktskatter	1	3
Personalens skatter, avgifter och löneavdrag	203	228
Komp	50	37
Löner för december	44	45
Retroaktiv lön	-	26
Semester- o uppehållslöner	283	272
Upplupna sociala avgifter o löneskatt	235	238
Pensionsavsättning individuell del	182	167
Förutbetalda skatteintäkter	80	208
Övriga kortfristiga skulder	69	177
Upplupna kostnader förutbetalda intäkter	219	207
Summa kortfristiga skulder	2 233	2 398

Not 24 Ansvarförbindelser Pensioner	2021	2020
Ingående avsättning KPA	3 477	3 774
Avsättning Skandikon	131	
Pensionsutbetalningar	-222	-218
Ändrat livslängdsantagande i RIPS	131	
Ränte- och basbeloppsuppräknings	62	114
Aktualisering	0	0
Övrig post	-26	-193
Summa pensionsförpliktelser	3 553	3 477
Löneskatt	862	843
Utgående ansvarförbindelse	4 415	4 320

Ansvarsförbindelse förtroendevaldas visstidspensioner

Beloppet utgör en övre gräns om samtliga visstidsavtal skulle falla ut med pension från och med den tidpunkt då nuvarande individuella avtal löper ut 2014. I regionen finns för närvarande 3 (5 år 2010) förtroendevalda som har visstidsförordnande med rätt till visstidspension.

Visstidspensioner	2	2
Löneskatt	0	0
Summa förtroendevaldas visstidspensioner	2	2
Summa utgående ansvarsförbindelser pensioner	4 417	4 322

Not 25 Borgensåtaganden

Borgensåtaganden

AB Transitio, (LF § 149/00), (LF § 68/18), (RF §13/21), (RF § 87/21)
Regionen har gått i borgen för Transitio för 8 000 mnkr, samt 8 mnkr, 206,5 mnkr, samt 91 mnkr.

Borgensåtagande per 2021-12-31 är 369 mnkr.

Dala Airport AB (LF §88/12) Regionen har beviljat solidarisk kommunal proprieborgen på 15 mnkr.

Borgen är utnyttjad per 31 december enligt följande

Dalaflyget AB (LF §63/17) Region Dalarna tecknar generell solidarisk borgen om 10 mnkr.

Borgen är utnyttjad per 31 december enligt följande

Kommuninvest

Region Dalarna har i april 2011 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 286 regioner och kommuner som per 2021-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Region Dalarnas ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2021-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 510 966 139 138 kronor och totala tillgångar till 518 679 716 010 kronor. Regionens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 631 747 386 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 625 264 536 kronor.

Notera att det solidariska borgensåtagandet innebär ett totalansvar för verksamheten.

Summa borgensåtaganden

	2021	2020
Borgensåtaganden		
Borgensåtagande per 2021-12-31 är 369 mnkr.	369	227
Borgen är utnyttjad per 31 december enligt följande	8	9
Borgen är utnyttjad per 31 december enligt följande	2	0
Kommuninvest		
Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Region Dalarnas ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2021-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 510 966 139 138 kronor och totala tillgångar till 518 679 716 010 kronor. Regionens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 631 747 386 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 625 264 536 kronor.	631	629
Summa borgensåtaganden	1 010	865

Not 26 Förvaltade stiftelser		Marknadsvärde 2021	Marknadsvärde 2020
Stiftelseportfölj ,	Policy		
- Aktier	40% - 70%	369	308
- Räntor inkl. alternativa placeringar	30% - 60%	154	135
- Likvida medel		35	16
Summa		558	459
August W Danielssons stiftelse		2	2
Summa stiftelser		560	461
Not 27 Övriga ansvarsförbindelser		2021	2020
LÖF			
Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag (LÖF). Delägarna svarar som juridiska personer var för sig för bolagets förbindelser, envar till ett belopp motsvarande 10 gånger den premie han har haft att erlägga under det år förlusten uppkommit.		451	455
Leasingavtal			
Alla leasingavtal redovisas som operationella. Se kommentar under avsnittet Redovisningsprinciper.			
Operationell leasing			
Årets betalda leasingavgifter		44	49
-varav fordonsleasing		33	35
<i>Kommande leasingavgifter</i>			
< 1 år		12	28
1 - 5 år		47	35
> 5 år		0	1
Garantihyror			
Årets betalda garantihyror		5	8
Framtida årliga förfallobelopp			
- inom ett år		4	5
- senare än ett år men inom fem år		5	10
- efter fem år och framåt, senast 2025		0	0
Summa garantihyror		9	15
Hyresgarantier sjukhem Leksand, Hedemora, Lima			
- år 2016		0	0
- år 2017		1	1
- år 2018 - 2021		6	6
Summa hyresgarantier		7	7
Summa övriga ansvarsförbindelser		467	477

NOTER TILL KASSAFLÖDESANALYSEN

Not 28 Justering för ej likviditetspåverkande poster	2021	2020
Avskrivningar	412	398
Utrangering	17	6
Realisationsvinst	1	
Summa justering ej likviditetspåverkande poster	430	404

Not 29 Övriga likviditetspåverkande poster	2021	2020
Avsättningar för pensioner	506	205
Summa övriga likviditetspåverkande poster	506	205

Redovisningsprinciper

Från och med 2019 regleras den kommunala redovisningen av Kommunal bokförings- och redovisningslag (LKBR). Därutöver lämnar Rådet för kommunalredovisning (RKR) rekommendationer för kommunsektorns redovisning.

Regionen följer generellt Rådet för kommunal redovisning (RKR) utgivna rekommendationer. I de fall regionen avviker från rekommendationerna anges detta samt skäl för avvikelsen.

Regionen iakttar de grundläggande redovisningsprinciper som anges i LKBR 4§.

Skuld till personalen

Regionens skuld till personalen; semesterlön, övertid, jour och beredskap samt lön för december som utbetalas i januari 2022 redovisas i löneläget per 31 december som kortfristiga skulder.

Redovisning av skatteintäkter

Region Dalarna följer Rådet för kommunal redovisning rekommendation nr 2 (R2 Intäkter) om redovisning av skatteintäkter.

Enligt rekommendationen ska den prognos på skatteavräkningen som Sveriges Kommuner och Regioner publicerar i december under räkenskapsåret användas vid beräkning och periodisering av årets skatteintäkt.

Preliminära skatteintäkter för 2021 beräknas genom att skatteunderlaget i länet för inkomståret 2019 uppräknas till 2021 års nivå med uppräkningsfaktorer för åren 2020 och 2021 samt multipliceras med skattesatsen för 2021, 11,63 kr.

Justeringspost för slutavräkning 2020 utgörs av differensen mellan prognosen som beräknades för 2020 och den definitiva slutavräkningen för samma år som regleras i januari 2022.

Prognos för avräkningslikvid för 2021 utgörs av differensen mellan de preliminära skatteintäkterna för 2021 och prognosen för de slutliga skatteintäkterna 2021. Prognosen beräknas på det slutliga taxeringsutfallet för 2020 uppräknat med den av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i december 2021 beräknade uppräkningsfaktorn. Reglering sker i januari 2023.

Pensioner

Enligt LKBR (5 kap, 4§) ska pensionsskulden redovisas enligt blandmodellen, vilket innebär att pensioner som intjänats före 1998 inte tas upp som skuld eller avsättning i balansräkningen utan redovisas som en ansvarsförbindelse. Utbetalningar av pensioner som intjänats före 1998 redovisas som kostnader i resultaträkningen. Pensionsförmåner intjänade från och med 1998 redovisas som en avsättning i balansräkningen under avsättningar. Den årliga förändringen av pensionsavsättningen redovisas bland verksamhetens kostnader i resultaträkningen.

De förtroendevaldas visstidspensioner och ålderspensioner enligt PBF redovisas som ansvarsförbindelse, not 25. De förtroendevaldas pensioner enligt det nya avtalet OPF-KL redovisas som en pensionsavsättning i balansräkningen, not 20.

Den pensionsavgift som placeras av de anställda redovisas som kortfristig skuld i balansräkningen och betalas ut till pensionsförvaltare i mars året efter intjänandeåret. Pensionsavgiften uppgår fr om 2010 till 4,5 procent av pensionsgrundande lön för flertalet av de anställda.

I enlighet med gällande rekommendation redovisas särskild löneskatt, 24,26 procent, på pensionskostnaderna.

Beräkning av pensionsskulden har gjorts av KPA enligt RIPS 21.; "Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld" som tagits fram av SKR.

Leasing

Finansiell leasing skall enligt RKR:s rekommendation 5 (R5 Leasing) redovisas som anläggningstillgång och skulden till leasegivaren redovisas i balansräkningen. Vi har inte identifierat något leasingavtal som finansiellt men kommer se över avtalen ytterligare under 2022.

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar upptas till anskaffningsvärdet med tillägg för värdehöjande investeringar och avdrag för eventuella investeringsbidrag och ackumulerade avskrivningar. För att klassificeras som anläggningstillgång ska tillgången enligt huvudregeln ha en nyttjandeperiod på minst tre år och ett anskaffningsvärde på minst ett prisbasbelopp eller när det gäller immateriella tillgångar, ett anskaffningsvärde på minst 20 prisbasbelopp. Prisbasbeloppet 2021 var 47 600 kr. Under 2021 har regionen skärpt tillämpningen av immateriella investeringar och uttrangerat anläggningar som felaktigt aktiverats som maskiner och inventarier 2016-2021.

Den beräknade nyttjandetiden utgör grunden för bedömning av avskrivningstidens längd. Planenliga avskrivningar görs från den tidpunkt anläggningstillgången tas i bruk. Komponentavskrivning används för investeringar i byggnader samt andra väsentliga anläggningar i enlighet med RKR 4 (R4 Materiella anläggningstillgångar). Detta innebär att fastighetsinvesteringar delas upp i ett antal komponenter med olika avskrivningstider. Sedan 2002 har differentierade avskrivningar använts för fastighetsinvesteringar.

Tillgång	Avskrivningstid, antal år
Immateriella tillgångar	3, 5, 7
<i>Byggnader med komponentavskrivning</i>	
-Markanläggning	40
-Stomme	40
-Stomkomplettering	30
-Rumskomplettering	15-20
-Installationer såsom el, rör, luft, hiss	20
-Styr- och övervakning, data, IT	10
-Funktionsanpassning, akutell hyrestid	3-20
Mark	Ingen avskrivning
Inventarier i annans fastighet	2-30
IT	3, 4, 5, 10
Medicintekniskt infosystem	3, 7
Energiinvesteringar	3, 7, 10, 15, 20, 25, 30, 40
Bilar och transportmedel	5, 7, 10, 20
Medicintekniska produkter	3, 5, 7, 10
Konst	Ingen avskrivning
Övriga maskiner och inventarier	3, 5, 7, 10

Värdering av placeringsmedel

Från och med 2019 värderas placeringsmedel till verkligt värde på balansdagen i enlighet med LKBR.

Sammanställd redovisning

Regionen omfattas inte av kraven på sammanställd redovisning. Vid förvärvet av AB Dalatrafik omfattades Region Dalarna omsättningsmässigt av kraven på sammanställd redovisning enligt RKR 8.2 men bolaget har inte längre någon sådan omsättning. Enligt rekommendationen kan företag som förvärvats i syfte att avyttras undantas.

Uppgifter om koncernåtaganden samt koncernföretagens och -stiftelsernas ekonomi redovisas i förvaltningsberättelsen under avsnittet "Bolag, stiftelser, kommunalförbund, gemensamma nämnder, övriga åtaganden".

Särredovisning

Särredovisningen av tandvårdsförvaltningens uppdrag för räkenskapsåret 2021 redovisas i tandvårdsnämnden den 24 februari 2022. Därefter finns handlingarna tillgängliga på Tandvårdsförvaltningen.

FoU-medel

Forsknings- och utvecklingsmedel inom hälso- och sjukvården innebär i de flesta fall fleråriga studier, till exempel läkemedelsstudier där kostnaderna uppstår löpande och intäkter mer oregelbundet under och efter studien. Sådana medel har tidigare balanserats till kommande år, förutsatt att det funnits en tydlig plan för hur och när de skulle förbrukas. Som en följd av den förtydligade RKR nr 2 Intäkter hanteras de medlen från och med bokslut 2020 via finansförvaltningen och återfinns inte längre i balansräkningen.

Drift- och investeringsredovisning

Driftredovisning

Driftredovisning (mnkr)	Intäkter		Kostnader		Avskrivningar		Nettokostnader			
	Utfall 2021	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2020	Utfall 2021	Budget 2021	Budget- avvikelse	Utfall 2020
Styrelse/nämnd										
Regionstyrelsen										
<i>Finansförvaltning</i>	1 192	997	-1 863	-1 256			-671	-615	-56	-259
<i>Central förvaltning, Hälsoval</i>	173	169	-1 763	-1 700			-1 590	-1 587	-3	-1 530
<i>Central Förvaltning, övrigt</i>	554	523	-892	-845			-338	-293	-45	-322
Hälso- och sjukvårdsnämnd										
<i>Hälso- och sjukvård</i>	3 154	2 722	-9 362	-8 785			-6 207	-6 410	202	-6 062
<i>Hörsel och syn Region Dalarna</i>	17	22	-79	-83			-62	-64	2	-61
Fastighetsnämnd	582	577	-539	-524			42	37	5	53
Servicekommitté	406	378	-398	-365			8	7	1	13
Kultur- och bildningsnämnd	125	116	-290	-279			-164	-167	3	-162
Tandvårdsnämnd	128	111	-407	-392			-279	-256	-23	-281
Kollektivtrafiknämnd	356	346	-1 001	-1 017			-646	-613	-33	-671
Patientnämnd	0	0	-5	-5			-5	-6	1	-5
Revision	0	0	-6	-6			-6	-7	0	-6
Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna	173	164	-176	-168			-3	-3	0	-5
Gemensam nämnd för kostsämverkan	27	33	-27	-33			0	0	0	0
Regional utvecklingsnämnd	30	29	-62	-59			-32	-33	1	-30
<i>Justering av finansiella poster</i>			0	7					0	7
Justering av poster som inte ingår i "Verksamhetens intäkter" och "Verksamhetens kostnader" i resultaträkningen.	-4 129	-3 748	4 540	4 146						
Summa ovan	2 788	2 441	-12 330	-11 364	-412	-398	-9 954	-10 011	57	-9 321
Avskrivningar i resultaträkningen					-412	-398				
Summa enligt Resultaträkning	2 788	2 441	-12 330	-11 364	-412	-398	-9 954	-10 011	57	-9 321

Driftredovisning Hälso- och sjukvård (mnkr)	Intäkter		Kostnader		Nettokostnader			
	Utfall 2021	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2020	Utfall 2021	Budget 2021	Budget- avvikelse	Utfall 2020
Division								
Medicin	327	422	-2 912	-2 787	-2 585	-2 517	-67	-2 365
Kirurgi	347	416	-2 555	-2 449	-2 208	-2 151	-57	-2 033
Psykiatri	188	195	-985	-982	-797	-847	50	-787
Primärvård	1 681	1 601	-1 730	-1 645	-49	-109	59	-43
HS gemensamt	483	70	-638	-524	-155	-324	168	-454
Medicinsk service	640	625	-1 053	-1 005	-413	-463	50	-380
Justering av förvaltningsinterna poster	-512	-608	512	608				
Summa	3 154	2 722	-9 362	-8 785	-6 207	-6 410	202	-6 062

Verksamheternas ekonomi

Verksamheternas nettokostnader är 57 mnkr lägre budgeterat. Den enskilt största positiva budgetavvikelsen finns inom Hälso- och sjukvårdsnämnden (202 mnkr). De största negativa budgetavvikelseerna finns hos Regionstyrelsens förvaltning (-104 mnkr) Kollektivtrafiknämnden (-33 mnkr) och Tandvårdsnämnden (-23 mnkr).

Regionstyrelsen

Finansförvaltningen, drift

Resultatet på finansförvaltningen är ett underskott på ca 56 mnkr. Kostnaderna för pensioner är ca 190 mnkr högre än budgeterat, vilket primärt beror på förändrat livslängdsantagandet (RIPS) som påverkar beräkningsgrunden för pensionerna. Samtliga riktade statsbidrag har inte fördelats ut, ca 100 mnkr finns kvar på finansförvaltningen, och av utvecklings- och omställningsmedel återstår ca 15 mnkr som ej fördelats ut.

Regionstyrelsens förvaltning (tidigare central förvaltning)

Resultatet på central förvaltning är ett underskott på 48 mnkr. Hälsoval redovisar ett underskott på 3 mnkr, orsakat av ökade kostnader för moms och inkomstbortfall kopplat till pandemin. Övrig verksamhet har ett underskott på 45 mnkr. Kostnadsutvecklingen för digitaliseringen är sedan flera år långt över den generella budgetuppräknings för MiT. Central förvaltning har under pandemin lånat ut sjukvårdsutbildad personal till Hälso- och sjukvården.

Hälso- och sjukvårdsnämnd

Hälso- och sjukvården

Resultatet för Hälso- och sjukvårdsförvaltningen är ett överskott på 202 mnkr, budgeterat resultat var 0 mnkr. Nettokostnadsutvecklingen i hälso- och sjukvården var 5 procent (381 mnkr) jämfört med föregående års resultat. 2020 var nettokostnadsutvecklingen negativ.

Division medicins resultat är -67 mnkr, budgeterat resultat för året var -17 mnkr. Intäkterna var 144 mnkr högre än budgeterat, vilket beror på att divisionen erhållit medel från den interna försäkringslösningen för högspecialiserad vård, fått kompensation för det nya arbetstidsavtalet samt statsbidrag för uppskjuten vård och testning covid-19. Verksamhetsintäkterna avviker negativt mot budget med 15 mnkr. Kostnaderna för Division Medicin avviker negativt mot budget med 195 mnkr. Ökade kostnader för inhyrd personal, köpt vård,

medicinskt material och läkemedel står för den största delen av avvikelsen.

Division kirurgi har ett resultat på -57 mnkr 2021. Budgeterat resultat var -61 mnkr. Intäkterna avviker positivt med 136 mnkr och kostnaderna avviker negativt med 131 mnkr. Utomlänsintäkter är 30 mnkr lägre än budgeterat medan riktade statsbidrag har ett utfall på cirka 120 mnkr mer än budgeterat. Det är främst statsbidrag inom överenskommelsen om uppskjuten vård som står för avvikelsen, men även statsbidrag gällande kvinnors hälsa och förlösningvård, samt kompensation för covidvård bidrar till den positiva avvikelsen mot budget. Kostnader för vårdgarantivård överstiger budget och fler vårdplatser kopplat till pandemin vilket ger högre personalkostnader är de främsta orsakerna till den negativa avvikelsen på kostnadssidan för divisionen.

Division psykiatri har ett resultat som är 49,7 mnkr, budgeterat resultat var 6,4 mnkr. Det positiva resultatet förklaras framförallt av tillskott av medel från statsbidrag samt ett stort antal vakanser. 2021 planerades en öppning av RPK vilket det budgeterades för men aldrig genomfördes. Därför avviker personalkostnaderna positivt. Samtidigt avviker verksamhetsintäkterna negativt av samma anledning. Kostnader för inhyrd personal är 2,7 mnkr lägre än föregående år, men 11 mnkr högre än budgeterat.

Division primärvård har ett resultat på 59 mnkr, vilket är 37 mnkr högre än budgeterat resultat på 22 mnkr. Intäkterna är 97 mnkr högre än budget för primärvården. Den stora positiva intäktsavvikelsen beror till allra största del på riktade statsbidrag kopplat till vaccinering, testning, uppskjuten vård samt tillgänglighet vårdgarantin. Samtidigt är övriga verksamhetsintäkter något låga vilket har sin koppling till pandemin och färre besök. Kostnaderna inom Division Primärvård är 60 mnkr högre än budgeterat. Förklaringen är ett utökat uppdrag på grund av pandemin gällande vaccinering och provtagning. Den nya enheten NäraKut Ludvika bidrar också den negativa avvikelsen på kostnaderna.

Division medicinsk service har ett positivt resultat på 50 mnkr, det budgeterade resultatet var -5,1 mnkr. Divisionens intäkter är 97,6 mnkr högre än budgeterat vilket beror på statsbidrag för testning för covid-19 virus som sker hos Laboratoriemedicin. Samtidigt avviker intäkter för utomlänspatienter negativt vilket beror på färre turister som nyttjat Region Dalarnas Ambulanssjukvård jämfört med ett normalår. Kostnaderna för Division medicinsk service är 42,5 mnkr högre än budgeterat. Lönekostnader har en positiv avvikelse på grund av vakanser och utlåning av

personal. Kostnader för inhyrd personal har ökat och avviker negativt med 20,2 mnkr jämfört med budget och beror på vakansproblematik hos Bild-och funktionsmedicin. Kostnader för medicinskt material är knappt 20 mnkr högre än budgeterat och beror på en stor volym covidtester hos Laboratoriemedicin för vilka man köper in reagenser. Denna kostnad täcks av riktade statsbidrag.

Division Hälso- och sjukvård gemensamt har ett resultat på -168,1 mnkr, vilket är 113,1 mnkr bättre än budget på 55 mnkr. Statsbidrag för provtagning av covid-19 tester har bokförts på enheten med 150 mnkr och svarar för den största avvikelser på intäkter. Samtidigt har kostnader för externa leverantörer för vaccinering tagits på divisionen samt kostnader för införande av VNS, vårdnära service. Det sammantagna resultatet för högspecialiserad vård 2021 ligger på -26,4 mnkr. Jämfört med prognosen är detta en försämring med 6,4 mnkr. Den totala budgetramen för högspecialiserad vård ökades med procent inför 2021 och har uppgått till 615,5 mnkr. På grund av stora kostnadsökningar i avtalet med Uppsala fattades i april beslut om att tillföra ytterligare 35 mnkr till högspecialiserad vård. De totala kostnaderna för högspecialiserad vård har under 2021 ökat med 6,5 % och uppgår nu till 677 mnkr.

Hörsel och syn Region Dalarna

Hörsel och syn Region Dalarna, som finns under Hälso- och sjukvårdsnämnden, har ett resultat som uppgår till 2,1 mnkr, budgeterat för året var 0. Förvaltningen har haft lägre intäkter på grund av färre patienter. Samtidigt har man låga lönekostnader på grund av vakanser. Förutom lägre lönekostnader har Tolkkentralen lägre kostnader för köp av bolagstolkar på grund av pandemin, och Hörcentralens hjälpmedelskostnader blev lägre på grund av minskat antal patienter och ett litet kvarvarande lager sen föregående år.

Fastighetsnämnd

Resultatet är 42,2 mnkr, vilket är 4,9 mnkr bättre än budget. Överskottet gentemot budget beror främst på att avskrivningar och räntor är lägre på grund av senareläggning av projekt.

Servicenämnd

Resultatet för Servicenämnden uppgår till 8 mnkr, vilket är 1,2 mnkr bättre än det budgeterade avkastningskravet på 6,8 mnkr. Breddinförande av VNS, vårdnära service, har bidragit till avvikelser både på intäktssidan och på kostnadssidan, det senare på grund av ökade personalkostnader. Ett utökat uppdrag

kopplat till pandemin har också inneburit högre personalkostnader.

Kultur och bildningsnämnd

Resultatet för Kultur och bildningsnämnden är 3,1 mnkr, budget för året var 0. Folkhögskolornas och Musikkonservatoriets verksamheter redovisar ett överskott på drygt 3 mnkr. Under året har förvaltningen erhållit 3 mnkr för satsning på återstart av kulturen efter pandemin. Även statliga medel via Kulturrådet och Folkbildningsrådet har kommit verksamheten till del. Både intäkter och kostnader är lägre i vissa delar av verksamheten som ett resultat av inställda aktiviteter, bland annat vid Dansbandsveckan i Malung och Vasaloppsveckan.

Tandvårdsnämnd

Tandvårdsnämnden har ett resultat på -15,8 mnkr vilket är 22,7 mnkr sämre än avkastningskravet på 6,9 mnkr. Tandvårdens resultat har även under 2021 påverkats av den pågående pandemin samt det vakansläge som råder på framförallt tandläkare. I snitt har intäkterna varit ca 150 tkr/dag lägre än innan pandemins utbrott, vilket ger stora effekter på resultatet. Tandvårdsförvaltningen har inte tagit del av några statsbidrag kopplade till pandemin. Underskottet som orsakats av pandemin kommer inte att överföras till nästa år.

Kollektivtrafiknämnd

Resultatet för kollektivtrafiknämnden är -32,5 mnkr, budget för året var 0 mnkr. Minskningen av biljettintäkter fortsätter och är ett resultat av pandemirestriktioner, exempelvis stängda framdörrar, och förändrat resande i befolkningen bland annat på grund av hemarbete. På kostnadssidan är det främst lägre trafik kostnader som står för kostnadsminskningen, tillsammans med vakanser som leder till lägre personalkostnader.

Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna

Den gemensamma nämnden, Hjälpmedelsnämnd Dalarna, samverkar kring hjälpmedelsverksamheten för de verksamheter som omfattas av kommunernas och Region Dalarnas ansvar enligt hälso- och sjukvårdslagen. Region Dalarna är värdkommun och Hjälpmedelsnämnden ingår i Region Dalarnas organisation. Det årliga resultatet som uppstår ska fördelas mellan kommunerna och regionen i proportion till nyttjandet av hjälpmedel. Nämndens totala resultat 2021 är 0,1 mnkr efter en återbetalning på 5,0 miljoner kr, varav 2,1milj återbetalades till regionen och 2,9 fördelades mellan kommunerna i enlighet med

Hjälpmedelsnämndens avtal. Avvikelse mot budget på intäktssidan är 4,7 mnkr och beror främst på sålda hjälpmedel och konsulttjänster som var 4,3 mnkr högre än budgeterat.

På kostnadssidan var personalkostnaderna 3,0 Mkr lägre än budget, som till största del beror på vakanser.

Gemensam nämnd för kostsamverkan

Det ekonomiska resultatet för Gemensam nämnd för kostsamverkan uppgår till -1,6 mnkr för år 2021. I samband med bokslut fördelas nämndens över- eller underskott mellan parterna i enlighet avtalad prissättnings- och kostnadsfördelningsmodell. Fördelningen av underskottet 2021 blev -0,5 mnkr för Mora Kommun och -1,1 mnkr för Region Dalarna.

Regional utvecklingsnämnd

Resultatet för Regionala utvecklingsnämnden är 0,9 mnkr, budget för året var 0. Projektverksamhetens omsättning har varit lägre än budgeterat, vilket till stor del är en effekt av Covid-19. Överskottet på 0,9 mkr kommer främst av minskade kostnader på grund av pandemin. Det rör sig främst om minskade kostnader för arvoden, resor, utbildningar och konferenser.

Investeringsredovisning

Investeringsredovisning	Utgifter sedan projektets start			Varav: årets investeringar		
	Färdigställda investeringar	Beslut	Ack utfall	Avvikelse	Budget	Utfall
Fastighetsinvesteringar	175	176	-1	58	73	-15
varav: Makulaenheten Falu lasarett	16	19	-3	0	1	-1
varav: Ställverk Ludvika lasarett	18	18	0	12	15	-3
varav: Bussdepå Ludvika	84	84	0	4	15	-11
varav: Hus 01 omb TA/FA Mora lasarett	17	19	-2	2	4	-2
IT-investeringar	150	101	49	150	101	49
varav 93002 IT-arbetsplats	27	23	4	27	23	4
varav I0049 Primärlagring utökning	11	10	1	11	10	1
varav I0091 Powermaxuppgrädering	7	7	0	7	7	0
varav I0084 Impax cash	7	6	0	7	6	0
varav I0062 Bygga om regionens nät	8	5	4	8	5	4
varav K0025 Nyckeltal KTF	4	3	0	4	3	0
varav I0060 Byggproj tillägg/kompl nät	4	3	0	4	3	0
varav 92000 BILD	3	3	0	3	3	0
Hälso- och sjukvård	136	114	22	136	114	22
Tandvård	11	7	4	8	7	1
Hörsel och syn Region Dalarna	2	1	1	2	1	1
Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna	33	40	-7	33	40	-7
Regionservice	10	5	5	8	5	3
Gemensam nämnd kostsamverkan	1	0	1	1	0	1
Kultur- och bildning	2	1	1	2	1	1
Kultur- och bildning, konst	6	5	1	6	5	1
Regionstyrelsens förvaltning*	1	0	1	1	0	1
Kollektivtrafik	0	0	0	0	0	0
Summa färdigställda investeringar	527	451	76	405	348	57
Pågående investeringar	Beslut	Ack utfall	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse
Fastighetsinvesteringar	2 015	568	1 447	468	380	88
varav: Mag-tarm mott Falu lasarett	38	16	22	10	14	-4
varav: Hissombyggnad Falu lasarett	35	19	16	16	19	-3
varav: Ställverk Falu lasarett	53	46	7	7	25	-18
varav: Utbyggnad hus 09 IVA Falu lasarett	500	13	487	50	3	47
varav: Ortopedkliniken Falu lasarett	116	87	29	70	59	11
varav: Nybyggnad VC,HAB,BUP Mora lasarett	504	180	324	135	132	3
varav: Ny Mottagningsstation,reservkraft Mora las	120	37	83	40	36	4
varav: Sälen Ambulansstation	53	7	46	7	7	0
IT-investeringar	24	15	9	0	0	0
varav: 91000 FVIS näs gen vårdinfostöd 2022	24	12	12	0	0	0
Summa pågående investeringar	2 039	583	1 456	468	380	88
Totalsumma investeringar	2 566	1 034	1 532	873	728	145

*Regionstyrelsens förvaltning exkl. enheten för medicinsk teknik och IT som ingår i IT-investeringar

Under 2021 uppgick investeringarna i regionen till 728 mnkr vilket innebär en genomförandegrad på 84 procent av budget. På grund av en felbokföring av investeringar på Regionservice om 2 mnkr avviker ovanstående sammanställning för årets investeringar mot bokfört värde. Felbokföringen har ingen resultatpåverkan och justeras i balansräkningen 2022.

Not till drift- och investeringsredovisning

Uppllysning om tillämpade internredovisningsprinciper

Driftredovisningen innehåller, till skillnad från resultaträkningen, även regioninterna poster. Det innebär att interna transaktioner, såsom köp och försäljning mellan nämnder och verksamheter ingår i driftredovisningen. Undantaget är fördelningen av regionbidraget till nämnderna/förvaltningarna från finansförvaltningen som inte ingår i driftredovisningen.

Omvänt finns det poster i resultaträkningen som inte ingår i driftredovisningen. Dessa är:

- Skatteintäkter
- Generella statsbidrag och utjämning
- Finansiella intäkter och kostnader

Intäkter och kostnader som fördelas med interndebitering:

- Hälsovalsersättning, Hälsovalsenheten, Central förvaltning fördelar intäkter till division Primärvård, Hälso- och sjukvårdsförvaltningen enligt hälsovalsavtalet.
- Riktade statsbidrag, rekvideras av verksamheten från Finansförvaltningen.
- Hyreskostnader, debiteras av Regionfastigheter.
- Servicekostnader, debiteras av Regionservice:
 - Kost – patientmåltider café/butik och restaurangverksamhet
 - Lokalvård främst anpassat för komplexa verksamheter inom hälso- och sjukvården
 - Transporter i form av transport- och vaktmästeritjänster, yttre skötsel m.m.
 - Fastighetsdrift – drift och underhåll av fastigheterna
 - Boende – tillfälligt boende för personal och elever
 - Fredriksbergstvännen – försörjer Region Dalarna med textilier och ren tvätt
- Kostnader för IT, debiteras av Medicinsk teknik och IT på Central förvaltning.
- Sjukresor, debiteras av Kollektivtrafikförvaltningen till främst Hälso- och sjukvårdsförvaltningen.
- Hjälpmedelkostnader, hyra och kostnader debiteras av Hjälpmedel Dalarna.

Poster som kalkylmässigt simuleras i driftredovisningen är:

- Personalomkostnader, i form av arbetsgivaravgifter, avtalspension och löneskatt. Dessa kalkyleras schablonmässigt till att uppgå till 46,20 procent av lönekostnaden;
- Kapitalkostnader, i form av avskrivningar och ränta på bundet kapital. Kapitalkostnaderna beräknas enligt rak nominell metod, vilket innebär att kostnaden består av linjär avskrivning på anläggningstillgångarnas avskrivningsbara värde och ränta på tillgångarnas bokförda restvärde. Region Dalarna följer förslaget från SKL avseende internränta för beräkning av kapitalkostnader (undantaget fastigheter) för aktiverade investeringar. Den föreslagna internräntan återspeglar sektorns genomsnittliga lånekostnad. Internräntan år 2021 var satt till 1 procent. För information om avskrivningstider: se Redovisningsprinciper.

Drift- och investeringsredovisningens samband med resultaträkningen och kassaflödesanalysens poster

- Summan av kolumnerna i driftredovisningen motsvarar följande rader i resultaträkningen.

Kolumn i driftredovisning	Rad i resultaträkning
Intäkter	Verksamhetens intäkter
Kostnader	Verksamhetens kostnader
Avskrivningar	Avskrivningar
Nettokostnader	Verksamhetens nettokostnad

- Summan av kolumnen "Varav: årets investeringar"/"Utfall" överensstämmer med raden "Investeringsverksamhet"/"Investeringar" i kassaflödesanalysen.

ÅRSREDOVISNING 2021

Sammanställd av

Arvid Nordquist, Chefcontroller

Per Jonsson, Ekonomistrateg

Sara Sundell, Teamledare och redovisningsekonom

Emelie Rapp, Redovisningsekonom

Tommy Toresson, Budgetchef

Med betydande bidrag från

Emil Sivander, Finanschef

Peter Möller, Samhällsanalytiker Regional utvecklingsförvaltning

Ola Green, Samordnare personalenheten

Helena De La Cour, Chef Avdelning för Kunskapsstyrning

Henrik Sundell, Controller verksamhetsnära ekonomistöd

Therese Sundell, Avtalscontroller upphandlingsavdelningen

Erik De Geer, Tf. Analyschef analysavdelningen

Karl Gummesson, Process- & Projektledare analysavdelningen

Förvaltningschefer med stödfunktioner

m.fl.

BILAGOR

1. Bolag, kommunalförbund, stiftelser mm
2. Privata utförare
3. Mål- och uppdrag
4. Verksamhetsberättelse, nämnder
5. Ekonomisk ordlista
6. Uppföljning Intern styrning och kontroll